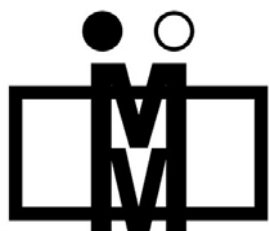

โดย โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม (Media Monitor)

Media Monitor
โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ
เพื่อสุขภาวะของสังคม

รายงานผลการศึกษารอบที่ 1

**รายการละครในช่วงเวลา
เด็กเยาวชนและครอบครัว**

ทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี

(3, 5, 7, 9, 11 และไอทีวี เดือนสิงหาคม 2548)

ได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิ สาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ	หน้า
ส่วนที่ 1 บทสรุป	3
ส่วนที่ 2 รายละเอียดโครงการรอบที่ 1	5
ส่วนที่ 3 วิธีการศึกษา	23
ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาและวิเคราะห์	33
ส่วนที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	67
ส่วนที่ 6 ตาราง และ เรื่องย่อละคร	71

ส่วนที่ 1

บทสรุป

โครงการศึกษาและสำรวจสื่อรอบที่ 1 ศึกษา “รายการละครในช่วงเวลาเด็กเยาวชนและครอบครัวทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี (3, 5, 7, 9, 11 และไอทีวี เดือนสิงหาคม)” ของเดือนสิงหาคมจากช่วงเวลา 16.00-22.00 น. โดยมุ่งศึกษาใน 5 ประเด็นต่อไปนี้ เพศ ภาษา ความรุนแรง ภาพตัวแทน และสัดส่วนปริมาณโฆษณา โดยนำตัวชี้วัดที่ผ่านการพัฒนามาบันทึก และวิเคราะห์เนื้อหาของรายการละคร

จากการศึกษาพบว่า

1. ในช่วงเวลาที่ศึกษา มีรายการละครทั้งสิ้น 34 เรื่อง ออกอากาศทาง 5 ช่องสถานีในปริมาณ และสัดส่วนที่ต่างกัน ดังนี้

▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3	13	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5	3	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7	11	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9	5	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 11	<u>ไม่มีรายการละคร</u>	
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง itv	2	เรื่อง

2. สัดส่วนเวลาการออกอากาศรายการละครต่อสัปดาห์ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. มากที่สุดคือช่อง 7 รองลงมาคือช่อง 3 (58.7 % , 1,480 นาที/สัปดาห์ และ 58.33 % 1,470 นาที/สัปดาห์ ตามลำดับ) ส่วนช่องอื่นๆ ได้แก่ ช่อง 9, 5 และ itv ตามลำดับ 14.28, 13.09, 10.71 % (360, 330 และ 270 นาที/สัปดาห์)

3. แหล่งผลิตรายการละครพบว่าส่วนใหญ่ผลิตขึ้นในประเทศ มีละครต่างชาติเพียง 3 เรื่องเท่านั้นที่ออกอากาศคือ เรื่อง “ซอลิ้วเฮียง”, “ฟงอวิน” จากประเทศจีน และละครเรื่อง “รักซ้อนซ่อนเล็บ” จากประเทศเกาหลี

4. **สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีการโฆษณาในรายการละครต่อชั่วโมง เกินกว่าที่ระเบียบกรมประชาสัมพันธ์กำหนด (12 นาที 30 วินาที) โดยช่องที่มีการโฆษณาเกินกว่าที่กำหนดมากที่สุดคือ ช่อง 5 (เกินมา 3 นาที) ตามด้วยช่อง itv (เกินมา 2. นาที 58 วินาที), ช่อง 7 (เกินมา 1.45 นาที) ช่อง 9 (เกินมา 1 นาที 27 วินาที) และช่อง 3 (เกินมา 43 วินาที) กล่าวได้ว่า ขณะดูละครที่ดูละครช่อง 5 และ ช่อง itv ภายใน 1 ชั่วโมงจะมีโฆษณาดัง 1 ใน 4**

น่าสังเกตว่าแม้ช่อง 3 และ 7 จะมีสัดส่วนเวลารายการละครสูง (ประมาณ 58 %) แต่ก็มีโฆษณา น้อยกว่า (ประมาณ 13 นาที/ชั่วโมง) ขณะที่ช่อง 5 และ itv ที่มีสัดส่วนเวลารายการละครน้อย (ประมาณ 13 %) แต่กลับมีการโฆษณาสูงกว่า (เกือบ 16 นาที/ชั่วโมง)

5. มีละครมากถึง 24 เรื่อง (70 %) ที่มีการโฆษณาเกินกว่าที่กรมประชาสัมพันธ์ประกาศเอาไว้ โดยละครเรื่อง “ซอลิ้วเฮียง” ช่อง 3 มีการโฆษณาต่อชั่วโมงมากถึง 19 นาที หรือเกือบ 1 ใน 3 ของละคร คือ โฆษณา (เกินมา 6 นาทีครึ่ง) รองลงมาคือละครเรื่อง “รักแปดพันเก้า” ช่อง 9 (เกินมา 6.3 นาที/โฆษณา 18 นาที) และ “UFO ครอบครัวยลวง” ช่อง 7 (เกินมา 5.25 นาที/โฆษณา 17.55 นาที)

6. เมื่อเปรียบเทียบประเด็นศึกษา พบว่า รายการละครโทรทัศน์มีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุดจากการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 ครั้ง/ชั่วโมง อันดับ 2 คือเรื่องภาพตัวแทน 1.33 ครั้ง/ชั่วโมง, ภาษา 0.25 ครั้ง/ชั่วโมง และเรื่องเพศ 0.13 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ

7. เมื่อเปรียบเทียบรายการละครช่วงหัวค่ำกับช่วงดึก พบว่า รายการละครช่วงหัวค่ำมีปริมาณเนื้อหาความรุนแรง ภาพตัวแทน และเพศ มากกว่าละครช่วงดึก โดยค่าเฉลี่ยความรุนแรงของรายการละครก่อนข่าวอยู่ที่ 3.97 ครั้ง/ชั่วโมง ขณะที่ค่าเฉลี่ยความรุนแรงของรายการละครหลังข่าวอยู่ที่ 2.52 ครั้ง/ชั่วโมง

โดยรายการละครก่อนข่าวมีค่าเฉลี่ยภาพตัวแทน เพศ ภาษาเท่ากับ 1.64, 0.15 และ 0.22 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ ขณะที่รายการละครหลังข่าวมีค่าเฉลี่ยภาพตัวแทน เพศ ภาษาที่ 0.99, 0.11 และ 0.28 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ

9. ความรุนแรง (Violence) พบว่า ประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ความรุนแรงทางร่างกาย (2.18 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามด้วยความรุนแรงทางเพศ (0.39 ครั้ง/ชั่วโมง), ความรุนแรงทางจิตใจ (0.39 ครั้ง/ชั่วโมง), และความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (0.24 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามลำดับ

10. ภาพตัวแทน (Representation) พบว่า ประเภทของภาพตัวแทนที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ภาพตัวแทนทางเพศ (0.57 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนทางชนชั้น (0.36 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนคนพิการ (0.15 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนอายุ (0.12 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนเชื้อชาติ (0.10 ครั้ง/ชั่วโมง) และภาพตัวแทนชาติพันธุ์ (0.08 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามลำดับ

11. ภาษา (Language) พบว่า ภาษาประเภทหยาบคาย (0.15 ครั้ง/ชั่วโมง) ปรากฏในรายการละครมากกว่าภาษาส่อไปในทางเพศ (0.10 ครั้ง/ชั่วโมง)

12. เพศ (Sex) พบว่า รายการละครนำเสนอเนื้อหาความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมทางเพศ (0.12 ครั้ง/ชั่วโมง) มากกว่าการใช้มุขมกลิ้งที่ส่อไปในทางเพศ (0.01 ครั้ง/ชั่วโมง)

ส่วนที่ 2

รายละเอียดโครงการรอบที่ 1

“รายการละครโทรทัศน์ ในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น.”

โดย โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม (Media Monitor)

ละครโทรทัศน์เป็นรายการที่มีผู้ชมสูงมากเมื่อเทียบกับรายการอื่นๆ ขณะเดียวกันช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น. ก็ เป็นช่วงเวลาซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์กลุ่มผู้ชมมากที่สุดเช่นกัน และเป็นช่วงเวลาที่สามารถครอบครัวยังได้ใช้เวลา ร่วมกันมากที่สุด การศึกษาถึงผลกระทบจากละครโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่มักมีการกล่าวอ้างถึง โดยเฉพาะประเด็น เรื่องความรุนแรง เพศ หรือเรื่องภาษา การศึกษาถึงประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาของละครในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความจำเป็น เพื่อที่จะทราบว่าในรายการที่ผู้ชมกำลังชมอยู่นั้น มีความรุนแรง เพศ ภาษา ภาพตัวแทนอะไรบ้าง อย่างไร หรือมีปริมาณมากน้อยเพียงใดในแต่ละรายการ หรือแต่ละวัน

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ได้มีมติเรื่อง “การเพิ่มบทบาทของสื่อรัฐเพื่อ การศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว” โดยมีมติที่ประชุมได้ขอความร่วมมือไปยังสื่อ วิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์ จัดสรรเวลาในการออกอากาศ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและ ครอบครัว เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างช่วงเวลา 16.00 – 22.00 เพื่อเป็นช่วงเวลาสำหรับ ครอบครัว (Family Time)

๒.๒ ให้มีการแบ่งเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพิ่มจาก เกณฑ์เดิมที่กำหนดไว้อย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ในระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น. เป็นอย่างน้อย ๑ – ๑ ชั่วโมง ครึ่ง ในระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ – ๒๒.๐๐ น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวดูรายการมาก

มติดังกล่าวกำหนดความหมายไว้ค่อนข้างชัดเจนว่า ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาของครอบครัว เพราะมี ผู้ชมสูงกว่าช่วงเวลาอื่นๆ อย่างไรก็ตาม มตินี้ยังได้กำหนดแนวทางในการใช้เวลาครอบครัวนี้เพื่อนำเสนอรายการที่ มีคุณค่าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการเพื่อครอบครัวไว้ด้วยคือ

“...จึงควรใช้สื่อของรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการนำเวลาในการออกอากาศมาส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาจัดทำรายการที่สร้างสรรค์สังคม เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว...”

มติดังกล่าวก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวต่อเครือข่าย กลุ่มและองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับครอบครัวและเด็ก ที่ให้ความสำคัญของการมีรายการโทรทัศน์ดี ๆ สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวออกมาเคลื่อนไหว เพื่อผลักดันให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ให้เห็นความสำคัญต่อการสร้างสรรค์รายการเพื่อเด็กและเยาวชน ที่เอื้อต่อการสร้างความรู้ ความคิดที่สร้างสรรค์อย่างจริงจัง อันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ด้วยการกำหนดให้มีช่วงเวลา รายการที่สอดคล้องต่อพัฒนาการทางความคิดเด็กๆ และเยาวชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์พบว่า การนั่งชมรายการโทรทัศน์เป็นกิจกรรมในครอบครัวที่นิยมมากที่สุด ข้อมูลจากการสำรวจการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับบุตร/หลานวัย 3-12 ปี ของ “**โครงการสำรวจกิจกรรมที่ทำร่วมกันภายในครัวเรือนช่วงปิดภาคเรียน: กรณีศึกษาพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ที่ภายในครัวเรือนมีสมาชิกอายุ 3-12 ปี และอาศัยอยู่ร่วมกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร (เมษายน 2546)**” โดย สำนักวิจัยเอแบคโพลล์¹ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ร่วมกับ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เคยทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลานโดยกิจกรรมที่เคยทำร่วมกับบุตรหลานวัย 3-12 ปี มากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 97.5)

และเมื่อสำรวจพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของบุตร หลานวัย 3-12 ปี ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่า

- จำนวนชั่วโมงในการดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยของเด็กวัย 3-12 ปี จากการสำรวจพบว่า ในวันจันทร์-ศุกร์ ดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ย 3.49 ชั่วโมงต่อวัน ขณะที่วันเสาร์-อาทิตย์ ดูโทรทัศน์เฉลี่ย 5.51 ชั่วโมงต่อวัน
- ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ พบว่า วันจันทร์-ศุกร์ ตัวอย่างระบุว่าบุตร / หลานชอบดูโทรทัศน์ในเวลา 4 โมงเย็นถึง 2 ทุ่มมากที่สุด (ร้อยละ 66.0) รองลงมาคือ ช่วงเวลา 2 ทุ่มถึง 4 ทุ่ม (ร้อยละ 36.6)

นอกจากนี้ ในการสำรวจ “**ความคิดเห็นของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อบทบาทของครอบครัวในการควบคุมสื่อโทรทัศน์** : กรณีศึกษาพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ที่ภายในครัวเรือนมีสมาชิกอายุ 3-12 ปี และอาศัยอยู่ร่วมกันในเขตกรุงเทพมหานคร (กุมภาพันธ์ 2547)”

พบว่า พ่อแม่ / ผู้ปกครองมีความตระหนักรู้ว่ารายการทีวีนั้นมีผลกระทบต่อพฤติกรรมบุตรหลาน (ร้อยละ 79.9) ซึ่งพ่อแม่ / ผู้ปกครองระบุว่า เคยพบเห็นพฤติกรรมเชิงลบในรายการทีวีประเภทต่างๆ เช่น พฤติกรรมการแต่งกายวาบหวีด การกินเหล้า/สูบบุหรี่ การใช้ความรุนแรง ความฟุ้งเฟ้อ การนอกใจ / ส่ำสอนทางเพศ เป็นต้น ทั้งนี้โดยประเภทรายการที่เคยพบเห็นพฤติกรรมเชิงลบมากที่สุด ได้แก่ ละคร โฆษณา รายการตลก และเกมส์โชว์ ซึ่งพฤติกรรมเชิงลบต่างๆ เหล่านี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองยอมรับไม่ได้ที่จะให้มีปรากฏในรายการประเภทต่างๆ ยกเว้นภาพหรือการกระทำที่ตื้นตันหวาดกลัว ที่พอจะยอมรับได้ที่จะให้มีในละคร และรายการตลก

¹ อ่านผลการศึกษาและสำรวจเพิ่มเติมได้ที่ สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ http://www.loveed.biz/abacpoll_index.asp

จากการศึกษายังพบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กดูนั้น บางส่วนมี “การแสดงออกเรื่องเพศ” แฝงมากับรายการด้วย โดยรายการโทรทัศน์ที่ผู้ปกครองเห็นว่ามี การแสดงออกทางเพศ และกังวลว่าจะส่งผลกระทบต่อบุตร/หลานมาก ที่สุด ได้แก่ 1) ภาพยนตร์ต่างประเทศ 2) ละครช่วงก่อน/หลังข่าว 3) การ์ตูนญี่ปุ่น/ฝรั่ง

โดยประเด็นเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ควรระวังคือ

- คำพูดที่สื่อไปในทางเรื่องเพศ เช่น คำพูดทะเล่้ง ลามก หยาบโลน พูดจา 2 แง่ 2 ง่าม
- การแสดงออกถึงท่าทาง เช่น การกอดจูบ
- การแสดงความกตัญญูทางเพศ เช่น การพูดจาแตะโลมผู้หญิง การที่พระเอกในละครใช้กำลังปลุกปล้ำนางเอก สามีทุบตีภรรยา
- การแต่งกายวาบหวิว
- ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน วัยรุ่นคลั่งไคล้หอมแก้มนักเรียน การแสดงออกทางเพศในที่สาธารณะ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
- การแสดงบทบาททางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การเบี่ยงเบนทางเพศ

ในประเด็นเรื่อง “**ความรุนแรง**” ยังพบว่า ความคิดเห็นต่อสื่อที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเลียนแบบความรุนแรง ร้อยละ 95.5 ระบุว่า สื่อมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเลียนแบบความรุนแรงของเด็ก ขณะที่มีเพียงร้อยละ 4.5 ระบุว่าสื่อไม่มีส่วนกระตุ้น

เมื่อสำรวจความคิดเห็นต่อระดับความรุนแรงที่แฝงมากับรายการโทรทัศน์ภาพรวม พบว่า ร้อยละ 49.9 ระบุว่า มีระดับความรุนแรงน้อยถึงน้อยที่สุด รองลงมาหรือร้อยละ 21.0 มีระดับความรุนแรงปานกลาง และร้อยละ 12.6 มีระดับความรุนแรงมากถึงมากที่สุด ขณะที่ **มีเพียงร้อยละ 3.1 ระบุว่าไม่มีความรุนแรงเลย**

โทรทัศน์กับการเป็นสื่อกลางในการอบรมบ่มเพาะนิสัยทางวัฒนธรรม

โทรทัศน์เป็นสื่อกลางพื้นฐานในการรับรู้ข่าวสารและบันเทิงที่แพร่หลาย มีความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกครัวเรือนซึ่งสามารถรับชมได้ทุกเมื่อยามต้องการ ทั้งยังสามารถนำเสนอข่าวสารที่มีคุณภาพในการสร้างการจดจำข่าวสาร การโน้มน้าวใจและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชม โทรทัศน์ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน (Everyday life) อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง โทรทัศน์เป็นตัวกลางในบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ (Story Telling) ผ่านรูปแบบรายการต่างๆ ทั้ง ข่าว ละคร สารคดี และโฆษณาต่างๆ

ศาสตราจารย์ George Gerbner แห่ง Annenberg School of Communications แห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ผู้ริเริ่มแนวความคิดการอบรมบ่มเพาะนิสัยทางวัฒนธรรม (Cultivation Theory) กล่าวสรุปความสำคัญของโทรทัศน์ไว้ว่า

- โทรทัศน์ได้เข้ามาเป็นศูนย์กลางของชีวิตประจำวันของชาวอเมริกันและคนทั่วโลกอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง
- สื่อโทรทัศน์ได้สร้างสิ่งแวดล้อมทางสัญลักษณ์ (Symbolic Environment) ในการรับรู้เกือบทั้งหมดของผู้ชม
- โทรทัศน์เป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตและช่วยนำข่าวสารส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องประสบการณ์ชีวิตไปสู่ผู้ชม
- โทรทัศน์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมบ่มเพาะทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมในที่นี้หมายถึงระบบข่าวสารและภาพลักษณ์ที่กำกับและสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) ครั้งแล้วครั้งเล่า โทรทัศน์จึงมีส่วนสำคัญในการอบรมบ่มเพาะทางวัฒนธรรมที่จะแนะนำให้เราได้รู้จักบทบาททางเพศ, อายุ, ชนชั้น, อาชีพ, ค่านิยม สิ่งไหนที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ รวมถึงตัวแบบในการยอมรับทางสังคม สื่อโทรทัศน์จึงมีศักยภาพในการอบรมบ่มเพาะนิสัยทางวัฒนธรรมอย่างยากที่จะหาสื่ออื่นมาเทียบได้ ในการที่จะสร้างความเป็นจริงตามแบบของมันผ่านไปสู่อันดับชั้นทางสังคม ทุกกลุ่มทุกวัย ด้วยมุมมองเดียวในเวลาเดียวกัน

แนวความคิดการอบรมบ่มเพาะนิสัยทางวัฒนธรรม ไม่ได้มุ่งไปที่ผลกระทบจากเนื้อหาสู่ผู้ชมอย่างทันทีทันใด แต่มุ่งเน้นที่ผลกระทบสะสมในระยะยาวของการส่งสารแบบซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังคำกล่าว “น้ำหยดลงหิน ทุกวัน หินยังกร่อน” ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจจะไม่เด่นชัดในพฤติกรรมหรือลักษณะภายนอกของบุคคล แต่การอบรมบ่มเพาะจะค่อยๆ เปลี่ยนความหมายของมุมมองและการกระทำได้อย่างลึกซึ้ง ภายใต้ฐานความเชื่อจากแนวความคิดการอบรมบ่มเพาะนิสัยทางวัฒนธรรมนี้เอง การจัดการศึกษา และการค้นคว้าวิจัยเนื้อหาของโทรทัศน์จึงมีความจำเป็นที่หลายๆ ประเทศต่างให้ความสนใจศึกษา โดยมักมีประเด็นที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งมีความเสี่ยงต่อการใช้วิจารณญาณจำแนกแยกแยะ โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญๆ คือ ความรุนแรง, เรื่องเพศ, ภาษาที่ไม่เหมาะสม และภาพตัวแทน

ผลกระทบของโทรทัศน์ต่อผู้ชม

ผลกระทบที่เกิดจากโทรทัศน์ที่มีการศึกษาเอาไว้มีอยู่ใน 2 ประเด็นหลักๆ คือ ประเด็นความรุนแรง และประเด็นเพศ อันมีที่มาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory) มีจุดยืนในการมองอิทธิพลของโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นในระยะยาว (Long-term Effect) และจะพิจารณาบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะตัวแทนแห่งการเรียนรู้ (Agent of Socialization) ที่ทำหน้าที่อบรมบ่มเพาะสิ่งต่างให้แก่สมาชิกในสังคม และนำไปสู่ “การลอกเลียนแบบ”

Bandura (1994) ได้กล่าวว่า การลอกเลียนแบบ (Imitation) สื่อที่มีความรุนแรงนั้นเป็นตัวอย่างที่จะนำไปสู่การอธิบายด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory) ซึ่งมีหลักการคือ การเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น (observational learning) แล้วจึงมาทำตามแบบตัวอย่างที่เรียกว่า “เลียนแบบ” เพราะลักษณะของตัวละครในนวนิยาย ในโทรทัศน์ ในภาพยนตร์แม้กระทั่งในวิดีโอเกมนั้นมักจะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของพวกเขา

เด็กๆ อาจจะเรียนรู้ได้ว่า พฤติกรรมความรุนแรงนั้นมีประโยชน์และเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการรับมือกับปัญหา ซึ่งในทางจิตวิทยาแบ่งแยกการออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. Imitation คือการแสดงปฏิกิริยาท่าทางออกมาตรงๆ เป็นการเลียนแบบภายนอกอย่างผิวเผิน เช่น เด็กวัยรุ่นลูกขึ้นมาแต่งตัวตามอย่างนักร้องที่เขาชื่นชอบ
2. Identification เป็นการเลียนแบบที่เน้นในทางด้านจิตใจที่จะเป็นเหมือนตัวต้นแบบและจะเลือกเอาคุณลักษณะบางประการของต้นแบบมาเป็นของตน

Bandura (1979) ยังได้กล่าวถึงกระบวนการเบื้องต้นของการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดจากสื่อที่มีความรุนแรงนั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือ

1. Attentional Process ว่าด้วยพฤติกรรมความรุนแรงของตัวแสดงนั้นจะต้องมีการแสดงออกมาให้เห็นให้อ่านได้หรือสามารถได้ยินเสียงได้
2. Retention Process คือการเก็บจำพฤติกรรมความรุนแรงนั้นไว้ในกระบวนการเรียนรู้ (Cognitive)
3. Production Process คือผู้เรียนรู้ต้องมีลักษณะความเป็นไปได้ที่จะกระทำตามแบบอย่าง
4. Motivation Process คือผู้เรียนรู้ต้องมีความปรารถนาเต็มที่มีหรือมีความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมที่รุนแรงออกมาให้เห็น (Michel B. Salwen, Don W. Stacks, 1996:197)

Bandura (1971) รวบรวมวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่จะเกิดขึ้นได้โดยผ่านตัวแทนจากสื่อมวลชนเอาไว้ 3 แบบ คือ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541: 188-189)

Observation learning ผู้รับสื่อทุกชนิดย่อมรู้จักแบบแผนใหม่ๆ ของการแสดงพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลาจากการนำเสนอของสื่อ

Inhibitory effect การได้เห็นตัวต้นแบบถูกลงโทษ เนื่องจากการกระทำบางอย่างจะช่วยลดแรงจูงใจของผู้เลียนแบบที่จะทำตามให้น้อยลง

Disinhibitory effect การให้แบบอย่างของตัวต้นแบบที่ได้รับรางวัล เนื่องจากกล้าแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมห้ามมิให้ฝ่าฝืน ก็สามารถทำให้ผู้เลียนแบบกระทำพฤติกรรมสวนกระแสสังคมให้มากขึ้นได้

การได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อมผ่านการสังเกตจากตัวแบบของสื่อมวลชนนั้น ผู้สังเกตการจะได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่ได้รางวัลหรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ถูกลงโทษในเวลาต่อมา ซึ่งความหมายโดยนัยนั้นคือ พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่มักจะถูกชี้นำไปข้างหน้าเพื่อมุ่งหวังซึ่งรางวัล

ประเด็นผลกระทบการเรียนรู้จากสื่อ

ผลกระทบจากเรื่องความรุนแรงในโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอเนื้อหาผ่านประเด็นเรื่อง เพศ (Sex) ภาษา (Language) และอคติหรือภาพตัวแทน (Bias/Representation) เนื้อหาในโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อผู้ชมใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความก้าวร้าว (Aggression)

จากการทดลองของ Bandura (1971) ด้วยการทดลองให้เด็กและผู้ใหญ่ เรียนรู้พฤติกรรมใหม่โดยการสังเกตจากตัวต้นแบบ ซึ่งมีทั้งผู้ได้รับรางวัลและได้รับการลงโทษเนื่องจากพฤติกรรมก้าวร้าว โดยหลังจากการดูตัวต้นแบบความก้าวร้าวที่มีลักษณะตอกย้ำไปในทางบวกนั้น ผู้สังเกตการจะมีพฤติกรรมที่ค่อนข้างไปในทางลักษณะเดียวกับตัวต้นแบบ จากการทดลองนี้ชี้ให้เห็นว่า การดูตัวต้นแบบที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นไม่สามารถห้ามการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ เมื่อเผชิญหน้ากับสิ่งเร้า โอกาสที่จะมีพฤติกรรมใหม่ที่แสดงออกมาจะมีสูงกว่าพฤติกรรมอื่น (Santa Barbara Study 1994-1995 : 11-12)

Berkowitz และคณะได้ให้ข้อเสนอว่า ผลกระทบของสื่อที่ก่อให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีอายุสั้น เมื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Cognitive Theory) ว่าเมื่อคนได้เห็นเหตุการณ์ผ่านสื่อ ความนึกคิดจะถูกกระตุ้นให้เกิดความหมายที่แตกต่างขึ้นในสมองและเกิดความเป็นไปได้ที่จะเชื่อมสัมพันธ์ได้กับองค์ประกอบทางปัญญา จากนั้นจะส่งผลกลับมาที่ใจ (mind) กระบวนการกระตุ้นความคิดนี้เรียกว่า Priming Effect ตัวอย่างเช่น ความคิดที่ก้าวร้าวมาจากการดูความรุนแรงที่สื่อนำเสนอมีโอกาสที่จะปลุก (Prime) ความหมายอื่นที่แตกต่าง แต่สัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดเราและจากความคิดที่สะสมเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ นั้น จะถูกส่งลงมาที่ใจซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความก้าวร้าว ที่จะมีการสนองกลับมาในรูปแบบต่างๆ กัน

เรื่องราวพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น สามารถถอดรหัสออกมาไว้ในความทรงจำและเก็บงำไว้ ซึ่งมักต้องเป็นลักษณะที่สะดุดตาสะดุดใจและถ้าผู้ชมตระหนักรู้ได้ว่า การกระทำที่ก้าวร้าว นั้นอยู่ในลักษณะของความไม่สมจริง (unrealistic) ก็จะมี ความตั้งใจในการรับน้อยกว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวผู้ดู Huesman และคณะ (1984) พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ชมสื่อที่มีความรุนแรงกับความก้าวร้าว นั้นมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในเด็ก ซึ่งเชื่อว่าความรุนแรงนั้นคือตัวแทนในชีวิตจริง เพราะเมื่อเด็กรับภาพของความรุนแรงเหล่านี้ซ้ำๆ จะเท่ากับว่าการรับรู้ของเด็กได้รับการเสริมแรงให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์ที่ก้าวร้าวขึ้นและจะแสดงให้เห็นชัดเจนเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

โดยมีตัวแปร 2 ประการที่จะทำให้เนื้อหาส่งผลต่อความก้าวร้าวคือ การได้รับรางวัล (Rewarded) หรือการลงโทษ (Punished) เป็นผลตอบแทนภายหลังจากการได้กระทำความรุนแรงนั้น

2. ความซาชิน (Desensitization)

การที่เด็กมักเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจากโทรทัศน์ซึ่งมีความรุนแรงมากๆ นั้น จะทำให้เด็กเกิดความซาชินต่อความรุนแรงที่พบเห็นจากชีวิตจริง เพราะความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักเป็นความตายที่รวดเร็วฉับพลัน จะไม่แสดงให้เห็นความเจ็บปวดก่อนตายนัก ความตายที่ปรากฏในจอโทรทัศน์จึงไม่ได้เป็นความตายที่แท้จริง สำหรับการบาดเจ็บที่ไม่ทำให้ถึงตาย ก็มักจะถูกทำให้เป็นเรื่องที่ไม่มีผลสำคัญไป การที่เด็กซาชินต่อความก้าวร้าวอาจมาจากสาเหตุที่เด็กได้รับรู้ว่า ความก้าวร้าวรุนแรงเป็นสิ่งปกติธรรมดาหรือเกิดจากการที่ความรู้สึกต่อต้านความก้าวร้าวนั้นลดลงหลังจากได้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวบ่อยครั้ง

จากงานวิจัยของ Cline, Croft & Courrier (1973) ที่ศึกษาการตอบสนองทางกายภาพของเด็กชายอายุ 5-17 ปี ที่มีนิสัยการดูโทรทัศน์มาก (มากกว่า 25 ชม./สัปดาห์) กับเด็กชายที่มีนิสัยการดูโทรทัศน์น้อย (ดูน้อยกว่า 4 ชม./สัปดาห์) พบว่าผู้ที่มีนิสัยดูโทรทัศน์มาก มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อภาพยนตร์ที่มีเนื้อหารุนแรง ต่ำกว่าผู้ที่มีนิสัยการดูโทรทัศน์น้อย

เมื่อ Thomas, Horton, Lippencott และ Drabman (1997) ทำการศึกษาโดยให้เด็กนักเรียนอายุ 8-10 ปี ชมภาพยนตร์ประเภทก้าวร้าวรุนแรงและประเภทตื้นตื้นเร้าใจซึ่งมีความยาวเท่าๆ กันคือ ประมาณ 11 นาที หลังจากนั้นให้เด็กๆ ดูเทปบันทึกภาพการต่อสู้ต่อ ผลจากการวัดกระแสไฟฟ้าที่ผิวหนัง (GSR) ชี้ให้เห็นว่า เด็กที่ดูภาพยนตร์ที่มีความก้าวร้าวรุนแรงจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเทปบันทึกภาพการต่อสู้ ต่ำกว่าเด็กที่ชมภาพยนตร์ตื้นตื้นเร้าใจ แสดงให้เห็นว่าการดูภาพยนตร์ที่ก้าวร้าวรุนแรงนั้น สามารถลดปฏิกิริยาตอบสนองต่อความรุนแรงในชีวิตจริงของเด็ก

Cline และคณะ (1973) ทำการทดลองด้วยการนำ คลิป ภาพยนตร์ที่มีความรุนแรงให้กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มดู โดยแบ่งกลุ่มที่ดูน้อย (Light viewer) และกลุ่มที่ดูอย่างคร่ำคร่า (Heavy viewer) พบว่าก่อให้เกิดความซาชินต่อผู้ชมได้อย่างรวดเร็วในกลุ่มผู้ดูอย่างคร่ำคร่า ทำให้รู้สึกว่าการใช้รุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ เลือกลงการแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง หนึ่งวิธีการให้ชมภาพยนตร์สงครามที่มีความรุนแรง ยังเป็นวิธีการหนึ่งที่นักการทหารใช้ในการสร้างนักรบหน่วยรบพิเศษให้เป็นนักรบฆ่าโดยเฉพาะ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2548)

การแสดงออกอย่างเปิดเผยและย่ำซ้ำๆ ให้เห็นถึงความชัดเจนและความรุนแรงในสื่อ นั้น ทำให้คนดูเกิดความรู้สึก “สบายใจ” ขึ้นเมื่อต้องการความรุนแรงในเนื้อหาที่ถูกนำเสนอ ความกังวลที่ลดระดับลง สามารถบรรเทาการรับรู้อย่างบ่อยครั้งของคนดูและเนื้อเรื่องจริงจังได้ การลดความกังวลนี้ยังเอื้อให้เกิดการลดความอ่อนไหวทางอารมณ์ลงด้วยในที่สุด คนดูจะรับรู้ความก้าวร้าวจากสื่อ ด้วยความรู้สึกที่รุนแรงน้อยลงกว่าเมื่อตอนดูเป็นครั้งแรก (Santa Barbara Study 1994-1995: 16)

3. ความหวาดกลัว (Fear)

โทรทัศน์มีส่วนในการสอนให้คนเกิดความกลัวที่จะตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ในแง่ที่ว่าสื่อมวลชนมีผลต่อความอารมณ์ ความกลัว ความกังวลใจ และความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในสังคม ทั้งนี้เพราะกลัวความรุนแรงจะเกิดขึ้นตามความรู้สึกที่ได้เห็นจากสื่อมวลชน

งานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ของเด็กต่อการรับรู้ความรุนแรงในสื่อที่มากกระทบอย่างฉับพลันนั้น พบว่า สามารถสร้างความน่ากลัวให้ติดอยู่ในจิตใจของเด็ก ได้นานนับเป็นอาทิตย์ (Cantor, 1994) จากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ปฏิกิริยาความกลัวที่เกิดขึ้นในเด็กและผู้ใหญ่นั้น มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้จากการชมรายการต่างๆ ในจอทีวี โดยที่เหตุการณ์นั้นๆ อาจไม่ได้เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง (real world) ก็ได้ แต่เมื่อเรารู้สึกเชื่อว่าเป็นจริงมันก็เป็นความจริงสำหรับตัวเราได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการรับรู้ในส่วนของอาการจำแนกแยกแยะ ความเป็นรูปธรรม-นามธรรม, ความเป็นจริง – แฟนตาซี ยังไม่ดีพอ ทำให้การรับรู้เรื่องราวในสื่อกับความเป็นจริงถูกบิดเบือนไป ไม่ตรงกับความเป็นจริง

จากการศึกษาของ George Gerbner และคณะในปี 1986 รายงานว่า ผู้รับสื่อที่มีความรุนแรงนั้นสามารถเพิ่มความรู้สึกกลัวที่จะกลายเป็นเหยื่อของความรุนแรง ซึ่งเป็นการเพิ่มพฤติกรรมในการปกป้องตนเองมากขึ้นและเพิ่มความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่นเพิ่มขึ้นด้วย การรับรู้ (perception) ของผู้รับสาร ว่าสังคมที่เป็นจริงนั้นเหมือนสิ่งที่สื่อเสนอออกมา (Mean world) และมองว่าสังคมมีแต่อาชญากรรม และเต็มไปด้วยอันตราย จนเกิดความกลัวที่จะเดินคนเดียวแม้เป็นย่านที่พักอาศัยของตนเอง

ผลกระทบจากเรื่องเพศในโทรทัศน์ เนื้อหาในโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศของเด็กมี 3 ประการ

1. การเรียนรู้ (Learning) โทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในสังคม ผู้ชมส่วนใหญ่ใช้สื่อในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ แต่เนื่องจากรายการโทรทัศน์ ถูกออกแบบมาเพื่อความบันเทิงโดยเฉพาะ เนื้อหาบางอย่างจึงไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศอย่างแท้จริง จากการทดสอบของ Greenburg (1993) กับนักเรียนชั้นประถม 6 พบว่า เด็กๆ เรียนรู้เรื่องเพศอย่างมากจากโทรทัศน์ ซึ่งในบางกรณียังไม่เหมาะสมกับวัยที่จะเรียนรู้ เช่น โสเภณี, รักร่วมเพศ, การอยู่ก่อนแต่ง ฯลฯ

2. ทัศนคติ (Attitude) สื่อโทรทัศน์มีผลต่อการสร้างทัศนคติ, พฤติกรรม และค่านิยมเรื่องเพศเป็นอย่างมาก จากการทดลองของ Gresson (1986) โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ดูมิสสิกวีดิโอของ MTV ที่มีภาพการอยู่ก่อนแต่งในมิสสิกวีดิโอ แล้วจึงสอบถามทัศนคติผู้ชม ได้คำตอบว่าไม่ใช่เรื่องที่ดี การนำเสนอเนื้อหาทางเพศจึงมีผลต่อมุมมองพฤติกรรมทางเพศของผู้ชม

3. พฤติกรรม (Behavior) เนื่องจากโทรทัศน์สามารถเข้าถึงทุกคนได้ง่าย ผู้ชมจึงสามารถเปิดรับโทรทัศน์อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน เนื้อหาโทรทัศน์ได้บรรจุกทัศนคติและบรรทัดฐานทางสังคมรอบๆตัวที่มีส่วนในการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมทางเพศของผู้ชม ซึ่งเป็นการเสี่ยงหากผู้ชมยังอยู่ในช่วงวัยของการพัฒนาบุคลิกภาพ (Ajzen & Fishbein, 1980)

การศึกษาเนื้อหาความรุนแรง, เพศ, ภาษา ในสื่อโทรทัศน์

สหรัฐอเมริกา จุดเริ่มต้นการศึกษาความรุนแรงในสื่อ

ความสนใจในการศึกษาเนื้อหาของโทรทัศน์เริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษที่ 1960 – 1970 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว มีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงอย่างท่วมท้น จนเกิดความวิตกกังวลในหมู่ประชาชนชาวอเมริกันว่า อิทธิพลจากความรุนแรงจะมีผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสังคม ส่งผลให้รัฐบาลในขณะนั้น แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันความรุนแรง (Commission on causes and prevention of violence) และจัดตั้งโครงการศึกษาวิจัยขนาดใหญ่ ที่เกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในโทรทัศน์คือ Surgeon General's Report โดยมี Gerbner ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อดูปริมาณความรุนแรงที่นำเสนอผ่านกระบวนการต่างๆ โดยในระยะแรกๆ ยังไม่มีแนวทางทฤษฎีที่ชัดเจน แต่มุ่งเก็บปริมาณความรุนแรงที่ฉายผ่านโทรทัศน์เท่านั้น

ผลการวิจัยในครั้งนั้นพบว่า ปริมาณความรุนแรงในโทรทัศน์นั้นมีมาก และทำให้ความสนใจของสาธารณชนดังกล่าวยังมีอีกต่อเนื่อง ดังนั้น Gerbner และคณะ จึงเก็บข้อมูลสำรวจเป็นรายปีต่อเนื่องทุกปีระหว่างปี ค.ศ. 1970 – 1980 ที่เรียกว่า Violence Profile ซึ่งในขั้นต่อมาคณะวิจัยเริ่มเสนอกรอบทฤษฎีเพื่ออธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงทางโทรทัศน์ที่มีต่อความเชื่อของประชาชน และได้ขยายความสนใจที่กว้างไปกว่าประเด็นเรื่องของความรุนแรง โดยศึกษาพฤติกรรมรูปแบบอื่นๆ ที่ปรากฏในโทรทัศน์อีกด้วย

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันยังมีการศึกษาควบคู่กันไปด้วย เช่น การศึกษาของ CBS (Columbia Broadcasting System, 1980) ได้ทำการศึกษาความรุนแรง เพื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของ Gerbner ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 -1979 โดยพบว่ามีความรุนแรงน้อยกว่าการศึกษาของ Gerbner และคณะ ด้วยความแตกต่างของผลการศึกษานี้เอง ก่อให้เกิดการถกเถียงในเรื่องหน่วยของการวิเคราะห์ จนทำให้ศาสตร์ด้านนี้พัฒนาขึ้นมาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้การศึกษาความรุนแรงในสื่อสารมวลชนของสังคมอเมริกันดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

The National Television Violence Study (NTVS)

โครงการ NTVS ถือเป็นโครงการล่าสุดและมีความสมบูรณ์มากที่สุดในปัจจุบัน ที่ศึกษาความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งขึ้นโดย National Cable Television Association (NCTA) (คล้ายๆ กับคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ หรือ กสช. ของไทย) ได้ระดมนักวิชาการจาก 4 มหาวิทยาลัยมาร่วมศึกษา ดังนี้

University of California, Santa Barbara ศึกษาภาพความรุนแรงที่ปรากฏในรายการประเภทบันเทิง เช่น ละคร รายการตลก ภายนอกตร์ รายการสำหรับเด็ก และมิวสิควิดีโอ

University of Texas, Austin ทำการทดสอบความรุนแรงที่มีอยู่ในรายการบางประเภท เช่น รายการประเภทเรียลลิตีโชว์ รายการข่าว ทอล์คโชว์ รายการประเภทสืบสวนสอบสวนและสารคดี

University of Wisconsin, Madison ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดเรตติ้งและการให้คำแนะนำต่อผู้ชม รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ชมที่เป็นเด็กที่เลือกชมรายการ

University of North Carolina, Chapel Hill ทำการทดสอบและประชาพิจารณา การต่อต้านความรุนแรง ในเนื้อหาโทรทัศน์ของสาธารณชน โดยใช้การเก็บข้อมูลศึกษากว่า 3 ปี (1994 – 1997) มีการเก็บกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการศึกษาขนาดใหญ่มากถึง 3,000 รายการ รวมกว่า 2,500 ชั่วโมง และยังได้รวบรวมคณะที่ปรึกษาในศาสตร์ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีก 17 หน่วยงาน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา แพทยศาสตร์ นิติศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยาและสื่อสารมวลชน (NTVS - Executive Summary)

โดยผลการศึกษา นอกจากเป้าหมายในการศึกษาภาพของความรุนแรงที่ปรากฏแล้ว ยังครอบคลุมถึง การศึกษาในเรื่องภาษาที่ไม่เหมาะสม เพศ ชนชั้น เชื้อชาติ และศึกษาทบทวนมาตรการการควบคุม-ป้องกัน ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโทรทัศน์ของรัฐบาล รวมถึงการตัดสินใจของผู้ผลิตในการสร้างสรรค์รายการแบบต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ชมในระยะยาว ผลการวิจัยพบว่า รายการประเภทภาพยนตร์ และรายการละคร (Drama series) มีระดับความรุนแรงที่มีปริมาณสูงมากกว่ารายการอื่นทั้งหมด (Gunter, Barrie, 1999)

การศึกษาความรุนแรงในประเทศอื่นๆ

การศึกษาเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์สังเกตได้ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนที่จะค่อยๆ เคลื่อนย้ายความสนใจเข้ามาสู่ประเทศอื่นๆ อันได้แก่ ประเทศในยุโรปตะวันตก ที่ได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเสี่ยงต่อผู้ชมสื่อโทรทัศน์ ข้อสังเกตประการหนึ่งสำหรับการศึกษาเรื่องความรุนแรงในสื่อมวลชนของแต่ละประเทศอันจะกล่าวในรายละเอียดในตอนต่อไปก็คือ แต่ละหน่วยงานของแต่ละประเทศที่ทำการศึกษาต่างหยิบยกกรอบแนวคิด, นิยามความรุนแรง ของ Gerbner มาปรับใช้ในงานศึกษาให้เหมาะสมตามบริบททางสังคมของตนเอง โดยการศึกษาในแต่ละประเทศมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาความรุนแรงในสื่อมวลชนของแคนาดา

จากความเข้มของรัฐบาลอเมริกันในช่วงทศวรรษ 1990 ส่งผลกดดันให้เกิดการควบคุมความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ไม่เพียงแต่ภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือแคนาดา เนื่องจากอุตสาหกรรมสื่อมีความคาบเกี่ยวกัน

ในแคนาดาไม่เพียงให้ความสำคัญในการวัดความรุนแรงที่เกิดขึ้นเฉพาะในโทรทัศน์เท่านั้น แต่ได้ทำการวัดในสื่ออื่นๆ ด้วยคือ หนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงซึ่งทำการศึกษาโดย Linton และ Jowet ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977

เพื่อเสนอต่อ Royal Commission on Violence Communication Industry พบว่า ใน 8,000 ชั่วโมง มีความรุนแรงซึ่งเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและความรุนแรงอยู่ในเนื้อหาถึง 45%

การศึกษายังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยหลายคณะ หลายหน่วยงาน เช่น Ontario Royal Commission on Violence Communication Industry, Canadian Bureau of Broadcast Measurement (BBM) โดยมี William และคณะ ทำการวิเคราะห์เนื้อหารายการเด่น 100 รายการ ทั้งรายการข่าว, กีฬา รวมถึงรายการอื่นๆ

การศึกษาของ William พบว่า มีค่าเฉลี่ยของการแสดงอาการก้าวร้าว 18.5 ครั้ง/โปรแกรม/ชั่วโมง มีผลรวมของการแสดงออกอย่างก้าวร้าว 594 ครั้ง การกระทำที่เกี่ยวข้องกับร่างกายโดยไม่มีอาวุธเกี่ยวข้องกับ 254 ครั้ง (3.1 ครั้ง/โปรแกรม/ชั่วโมง) การกระทำรุนแรงโดยใช้อาวุธ 340 ครั้ง (4.2 ครั้ง/โปรแกรม/ชั่วโมง) มีการแสดงออกถึงความรุนแรงด้วยการใช้วาจาหยาบคาย ไม่เหมาะสม 632 ครั้ง

ประเภทรายการที่พบความรุนแรงสูงสุดคือ รายการซิทคอม 58% รองลงมาคือ ละครแนวสืบสวน 40% แอนิเมชัน 32.9% ละครเกี่ยวกับหมอ-พยาบาล 21.6% ข้อสังเกตที่พบคือ อาการก้าวร้าวด้วยการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม มักพบมากในละครที่ตลกขบขัน

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของเนเธอร์แลนด์

การวิจัยผลกระทบจากการชมโทรทัศน์ในเนเธอร์แลนด์ เริ่มต้นภายหลังปี 1970 ที่เรียกว่า Dutch Violence Profile ที่รับเอาวิธีการศึกษาของ George Gerbner และคณะมาใช้ศึกษา ด้วยการศึกษารายการโทรทัศน์ 4 สัปดาห์ จากสถานีถ่ายทอด 10 สถานี โดยศึกษาช่วงเวลาไพรม์ไทม์ (20.30 - 02.00 น.) และก่อนไพรม์ไทม์ที่กำหนดให้เป็นช่วงเวลาสำหรับเด็กและเยาวชน

การศึกษาในช่วงเวลาขณะนั้นพบว่า รายการส่วนใหญ่เป็นรายการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ คือ จากสหราชอาณาจักร และเยอรมัน รายการนำเข้ามาจากสหรัฐอเมริกา มีเพียงเล็กน้อย เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหยื่อความรุนแรงจะพบว่า เพศหญิงมักมีภาพที่อ่อนแอ บอบบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายการที่นำเข้ามาจากสหรัฐฯ ภาพของผู้ชายโสดมักใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหา ขณะที่ผู้ชายที่แต่งงานแล้วมักเป็นฝ่ายถูกฆ่า และชายวัยกลางคนมักได้รับบาดเจ็บเป็นผู้กระทำการฆาตกรรม

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของอิสราเอล

การวิจัยเรื่องความรุนแรงในสื่อของอิสราเอลเป็นโครงการขนาดเล็กที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโครงการ Surgeon General's investigation of Television and Social Behavior ของสหรัฐฯ ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 1970 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาในโทรทัศน์จาก 65 สถานี เพียง 1 สัปดาห์ ในเดือนพฤษภาคม ปี 1971 โดยเลือก

ศึกษาทั้งละคร และรายการประเภทสาระความรู้ซึ่งสามารถแยกแยะความรุนแรงได้เป็น 52 แบบ พบความรุนแรงในรายการละครมากถึง 38 แบบ

การศึกษาพบว่า การใช้ความรุนแรงส่วนใหญ่มาจากการใช้ร่างกายและการด่าทอ มีข้อสังเกตว่ามีการใช้ปืนหรืออุปกรณ์อื่นเป็นอาวุธน้อยมาก พบภาพที่แสดงผลของการกระทำและปรากฏเลือดให้เห็นน้อยมาก โดยละครที่มีภาพความรุนแรงมากที่สุดคือ ละครประเภทสืบสวนสอบสวน (23.2%) มีข้อสังเกตก็คือ มีภาพความรุนแรงปรากฏในซีน้อยมากเมื่อเทียบกับบริบททางสังคมในขณะนั้นซึ่งอยู่ในช่วงของสถานการณ์สู้รบ

ภาพของผู้กระทำความรุนแรงมักเป็นผู้ชาย (90.7%) ขณะที่ผู้หญิงเป็นผู้กระทำความรุนแรงน้อยกว่า (9.3%) รวมไปถึงผู้ที่เป็นเหยื่อก็มักจะเป็นผู้ชาย และผู้กระทำความรุนแรงมักเป็นตัวร้ายเสมอ

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของญี่ปุ่น

Iwao (1981) และคณะ ทำการศึกษาความรุนแรงในสื่อ เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการวิเคราะห์สื่อที่พัฒนามาจาก George Gerbner และคณะมาใช้ในการศึกษาด้วยการสุ่มรายการบันเทิงในปี 1977 ที่แพร่ภาพในโตเกียว 5 สถานีในช่วงไพรม์ไทม์ (17.00-23.00 น.) จำนวน 138 รายการ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยพบว่ากว่าครึ่งหนึ่ง (69 รายการ) เป็นรายการสำหรับเด็ก 51 รายการ โดยเป็นรายการการ์ตูน 24 รายการที่นำเข้ามาจากสหรัฐอเมริกา

Iwao (1981) และคณะ พบลักษณะของความรุนแรง 3 แบบด้วยกัน คือ Random, Purposive และ Suffering ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทแรก Random คือความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและฉับพลัน มีความถี่และช่วงเวลาระยะสั้น เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะในเนื้อเรื่องแบบการ์ตูน เช่น ผู้ถูกทำร้ายถูกรถทับแบนแล้วกลับฟื้นมามีชีวิตใหม่ เป็นลักษณะของแฟนตาซีที่ไม่มีอยู่จริง ในหลายๆ กรณีมักไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ

ประเภทที่สอง Purposive เป็นลักษณะความรุนแรงที่เนื้อเรื่องเป็นตัวกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงที่จะส่งผลให้เกิดการเข้าอารมณของผู้ชมเสมือนหนึ่งผู้กระทำ มีลักษณะที่สมจริงสมจัง เช่น ตำรวจเข้าไปปราบปรามผู้ร้าย

ประเภทที่สาม Suffering เป็นลักษณะความรุนแรงที่ผู้รับสารรู้สึกว่าการเข้าอารมณให้มีความรู้สึกร่วมเสมือนว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำด้วย เช่น ซามูไรฝ่ายดีถูกทำร้ายจากฝ่ายตรงข้าม การกระทำของฝ่ายตรงข้ามทำให้ผู้ชมรู้สึกกดดันอย่างเกินควร

การวิจัยยังพบว่า ประเภทรายการที่มีความรุนแรงมาก ก็คือ รายการละครที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ, การ์ตูน และละครซามูไร แต่การออกแบบละครญี่ปุ่นจะไม่แสดงให้เห็นเลือด หรือถ้าจะแสดงให้รู้จะแสดงในระยะไกล การแสดงผลของการกระทำจะแสดงออกผ่านสีหน้าและท่าทางแทน และจากการเปรียบเทียบลักษณะของเนื้อเรื่องระหว่างละครของญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ ละครญี่ปุ่นจะปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของคุณธรรมและศีลธรรม มากกว่า ผ่านตัวละครเอกซึ่งเป็นฝ่ายธรรมะ

การศึกษาความรุนแรงในสื่อมวลชนของประเทศตะวันออกไกล (Far East)

ในปี 1988 โครงการ Asian Mass Communication Research and Information Center เริ่มทำการวิจัยความรุนแรงที่ปรากฏในโทรทัศน์ใน 8 ประเทศในเอเชีย คือ บังคลาเทศ, อินเดีย, ญี่ปุ่น, มาเลเซีย, ปากีสถาน, ฟิลิปปินส์และไทย โดยสิ้นสุดการวิจัยในปี 1989 โดยมีวัตถุประสงค์หลักก็คือ

- ศึกษา – วิเคราะห์ ความถี่และระดับของความรุนแรงในโทรทัศน์ ของภาคพื้นเอเชีย
- จำแนกประเภทของความรุนแรงที่พบในรายการ
- อธิบายธรรมชาติของความรุนแรงและบริบทของละคร
- วิเคราะห์แนวโน้มและภาพความรุนแรง รวมถึงประเมินระดับความรุนแรงในโทรทัศน์ ว่ามีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นหรือลดลง
- วัด-ทดสอบ ความเหมือนและความต่าง ของภาพความรุนแรงที่ปรากฏในลักษณะข้ามวัฒนธรรม

โดยการศึกษาได้เลือกประเภทของรายการที่นำมาศึกษา 4 ประเภทคือ รายการละคร (Social Drama), แอ็คชั่น - ผจญภัย, การ์ตูนและรายการตลก จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมด 256 รายการ พบว่าครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมด (56%) เป็นรายการที่ผลิตภายในประเทศเอง ส่วนรายการประเภทนำเข้ามาจากแหล่งใหญ่ คือ สหรัฐอเมริกา รองลงมาคือ ญี่ปุ่น

ภาพรวมระดับความรุนแรงที่พบเฉลี่ยอยู่ที่ 59% โดย ในบังคลาเทศพบ 18% มาเลเซีย 20% ไทย 94% และ ฟิลิปปินส์ พบว่ามีมากถึง 100 %

ความรุนแรงที่พบมักมาจากภาพยนตร์นำเข้า ในฟิลิปปินส์มีสูงถึง 23% ขณะที่อินโดนีเซียมีเพียง 3.2% ซึ่งรายการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีภาพความรุนแรงมากกว่ารายการที่ผลิตภายในประเทศ แต่การแสดงให้เห็นเลือดมีเพียงเล็กน้อยหรือไม่เห็นเลย ลักษณะของตัวร้ายที่ใช้ความรุนแรงมักเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง สาเหตุความรุนแรงมาจากความขัดแย้งในระดับสถาบันทางสังคม ผลของความรุนแรงมีแนวโน้มที่จะเห็นเลือดมากขึ้น และความขัดแย้งมักมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและความขัดแย้งภายในครอบครัว การเลือกใช้ความรุนแรงด้วยการฆาตกรรมพบน้อยในบังคลาเทศและมาเลเซีย แต่จะพบมากในปากีสถานและฟิลิปปินส์

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของนิวซีแลนด์

ในปี 1982 New Zealand Mental Health Foundation's, 'Media Watch' Group ได้ทำการสำรวจความรุนแรง โดยนำเครื่องมือของ George Gerbner และคณะมาใช้ โดยศึกษารายการละคร, รายการกีฬา, สารคดี และวาไรตี้โชว์ ใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมสถานีโทรทัศน์ทุกช่องที่มีใน

นิวซีแลนด์ การศึกษาพบความรุนแรงที่ปรากฏมากที่สุด ในรายการแอนิเมชันสำหรับเด็ก มีค่าเฉลี่ย 26.14 ตอน/ชั่วโมง

ในปี 1991 New Zealand's Broadcasting Standard Authority มอบหมายให้คณะจากมหาวิทยาลัย Massey ทำการวิเคราะห์รายการ 3 ช่อง ที่ถ่ายทอดใน 1 สัปดาห์ ในเดือนธันวาคมปี 1991 ด้วยนิยามความรุนแรงซึ่งพัฒนาขึ้นใหม่โดยอิงการเสนอภาพความรุนแรง "Violent Image" คือ ภาพการแสดงออกทางร่างกายที่กระทำต่อบุคคล, สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ด้วยความมุ่งหมายให้สิ่งที่ถูกกระทำนั้นได้รับความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บ การศึกษาในครั้งนั้นพบว่า มีการกระทำความรุนแรงถึง 3,012 ครั้ง ต่อ 336 ชั่วโมง จากรายการทั้งหมด 85% พบว่าเหยื่อเป็นผู้ชาย 81% เป็นคนขาว และ 91% เป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่จากผู้กระทำความรุนแรงพบว่า 84% เป็นผู้ชาย 75% เป็นคนขาว และ 87% เป็นผู้ใหญ่ อาวุธหลักที่ใช้ คือ ปืน รองลงมาคือ ร่างกายและการด่าทอ อีกทั้งพบว่า อาวุธที่นำมาใช้ในการ์ตูน เป็นอาวุธที่มีอยู่จริงที่ใช้ในสงครามอ่าวเปอร์เซีย

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของออสเตรเลีย

ในออสเตรเลียให้ความสำคัญกับการศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์อย่างมาก โดยมีโครงการศึกษาภาพของครอบครัวในโทรทัศน์ (Study of Portrayal of family life on television) ซึ่งศึกษาภาพความรุนแรงภายในครอบครัวที่อยู่ในรายการประเภทบันเทิงคดี (fiction) ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ โดยเน้นไปที่ความรุนแรงภายในครอบครัวและการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม ที่แสดงออกต่อคนภายในครอบครัว เน้นวิเคราะห์ที่ความสัมพันธ์ของตัวละครในครอบครัวกับตัวละครที่เป็นผู้ชายเป็นพิเศษ พบว่า 20 ใน 39 รายการ (51.3%) มีความรุนแรงอยู่ในละครที่แสดงออกทางวาจาและการใช้กำลัง

ในปี 1981 McCann และ Sheehan ทำการศึกษาความรุนแรงที่ถ่ายทอดในบริสเบน จากโทรทัศน์ 4 ช่อง เป็นเวลา 2 เดือน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างมา 80 รายการ ทั้งรายการประเภทบันเทิงคดีและสารคดี โดยน่านิยามเรื่องความรุนแรงของ George Gerbner และคณะ มาปรับใช้โดยเปลี่ยนหน่วยการวิเคราะห์เป็นช่วง-ตอน (violent episode) โดยนับความรุนแรงตั้งแต่เริ่มต้นจนจบในฉากเดียวกัน

การศึกษาของ McCann และ Sheehan พบว่า 9 ใน 10 (89.5%) ของผู้กระทำความรุนแรงเป็นผู้ชาย ความรุนแรงที่แสดงออกมาเป็นการฆ่า 74.1% พบภาพของเหยื่อที่ถูกทำร้าย 76.1% บทบาทที่มีการฆ่ากันในจอเป็นเพศชาย 90.3% ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะพบว่า เพศในละครมีนัยสำคัญกับใช้ความรุนแรงในละคร ซึ่งก็ใกล้เคียงกับการศึกษาในประเทศใกล้เคียง

การศึกษาความรุนแรงในโทรทัศน์ของอังกฤษ

แนวคิดด้านการวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงในโทรทัศน์ในประเทศอังกฤษริเริ่มมาตั้งแต่ปี 1970 ด้วยแรงผลักดันของกลุ่มอุตสาหกรรมกระจายเสียง Halloran และ Croll (1972) เริ่มทำการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อโทรทัศน์ด้วยวิธีการของ George Gerbner เพื่อศึกษาความรุนแรงในช่อง BBCI และ ITV ด้วยการศึกษารายการละคร เพื่อหาประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏ รวมถึงพิจารณาจากบริบทร่วมด้วย

ในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน แผนกวิจัยผู้รับสารของ BBC (BBC's Audience Research Department) ก็เริ่มทำการวิเคราะห์เนื้อหาละครโทรทัศน์เช่นกัน โดยใช้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล แต่ BBC ไม่ได้ดำเนินตามวิธีการของ Gerbner ทั้งหมด แต่ได้ให้ความสนใจเรื่องความรุนแรงในฐานะปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเล็งเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอธิบายเหตุผลของการใช้ความรุนแรง ซึ่ง BBC ได้เพิ่มเติมการนับความรุนแรงที่กระทำต่อสิ่งของที่แสดงมาในรายการประเภทบันเทิงคดี จากวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า 48% ของรายการประเภทละคร มีการนำเสนอบทบาทหลักที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง หรือแสดงให้เห็นความก้าวร้าว หรือการถูกกระทำของเหยื่อ Halloran และ Croll ยังพบว่าการ์ตูนมีระดับความรุนแรงที่สูงมาก

นอกจากนี้ BBC ยังให้ความสำคัญต่อการศึกษาความรุนแรงที่ “แก่น” (Theme) ของเรื่องด้วย การศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของ “แก่นเรื่อง” ทำให้พบว่า ประเภทของรายการมีส่วนในการบรรจุความรุนแรงเข้าไปในเนื้อหา นักวิจัยของ BBC พบว่า รายการละครประเภทสืบสวนสอบสวน, แนวความอยุติธรรมและแอ็คชั่น มีเนื้อหาความรุนแรงถึง 75 %

ในปี 1990 The Broadcasting Standard Council in Britain ตีพิมพ์รายงานเรื่อง Series of Monitoring Studies ในรายงานกล่าวถึงประเด็นของการวิเคราะห์ความรุนแรงว่า ไม่ใช่แค่การนับจำนวนของความรุนแรงเท่านั้น แต่ควรที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องเพศและภาษาด้วย

การวิเคราะห์ความรุนแรงครั้งล่าสุดในปี 1994 ด้วยการเลือกตัวอย่างรายการมา 648 รายการ ตั้งแต่เวลา 17.30-24.00 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ พบว่า 9 ใน 10 (87%) มีเนื้อหาความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นจากปี 1993 (73%) อย่างไรก็ตาม หากการใช้ความรุนแรงยังคงอยู่ระดับปานกลาง คือ 7.6 ในปี 1993 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 7.8 ในปี 1994

จากภาพรวมการศึกษา-วิจัย ตามแนวคิดการอบรมปมเพาะนิสัยทางวัฒนธรรม จะพบว่า ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้ถูกหยิบยกมาใช้ในการศึกษาเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์ โดยเริ่มต้นจากประเด็นความรุนแรงที่ปรากฏในโทรทัศน์ ตามความต้องการและความกังวลใจของผู้ปกครองในเรื่องอิทธิพลของโทรทัศน์ รวมถึงบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา ก่อนจะเคลื่อนย้ายความสนใจมาสู่ประเด็นที่เห็นว่ามีความเสี่ยงอื่นๆ คือ ประเด็นเรื่องเพศ ภาษาที่ไม่เหมาะสม และประเด็นเรื่องภาพตัวแทน

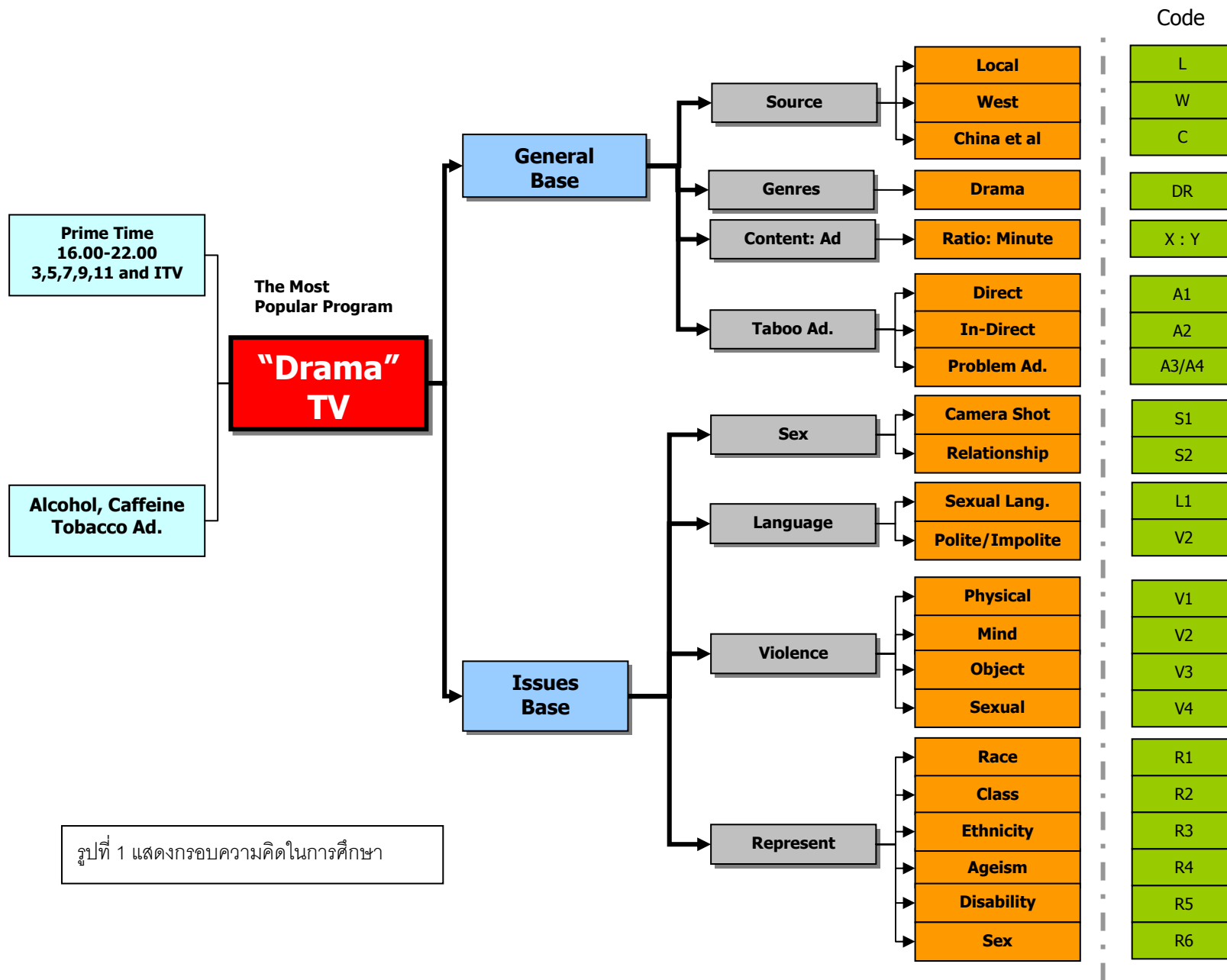
หากจะย้อนดูการศึกษาความรุนแรงในประเทศเนเธอร์แลนด์ การอธิบายคุณลักษณะของความรุนแรงได้ขยายไปสู่การอธิบายเรื่องภาพตัวแทนของตัวแปรในเรื่องเพศ ขณะที่วิธีการศึกษาในประเทศอังกฤษ ได้ขยายประเด็นการศึกษาไปสู่เนื้อหาด้านเพศและภาษาที่ไม่เหมาะสมในสื่อโทรทัศน์ ทั้งยังใช้คำอธิบายความสัมพันธ์ของความรุนแรงอันมีผลมาจากการกำหนดบทบาทตัวละครในแก่นเรื่องเพิ่มเติมด้วย การศึกษาครั้งล่าสุดใน

สหรัฐอเมริกาของ The National Television Violence Study (NTVS) นอกจากจะศึกษาความรุนแรงอย่างละเอียดแล้วยังมีประเด็นเรื่องเพศ (Sex), ภาษา (Language) และภาพตัวแทน (Representation) แทรกอยู่เป็นตัวแปรในการศึกษาเช่นกัน

“โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ” ทำการศึกษาเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์ ด้วยการปรับปรุงแนวทางการศึกษาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่วนหนึ่งของผลการศึกษา จะเป็นตัวช่วยพิจารณาให้กับผู้ชมได้ว่า แนวโน้มของผู้ชมรายการโทรทัศน์อย่างคร่ำคร่ง (Heavy Viewers) จะเกิดผลในระยะยาวด้านใดบ้าง โดยนำแนวทางการวิจัยที่ได้กล่าวมาปรับใช้และเพิ่มเติมประเด็นการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทย

การศึกษาตามแนวทางดังที่ได้กล่าวข้างต้น เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาในมิติการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy), การศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ (Media Preventive), ความเป็นไปได้ในการจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์ (TV Rating System), การสร้างผู้ชมอย่างพินิจพิเคราะห์ (Smart Audience) และ เทคโนโลยีที่ใช้ในการกั้นกรองเนื้อหารายการที่ไม่เหมาะสม (Block Technology) ให้เติบโตขึ้นในสังคมไทยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและผู้ปกครองในอนาคต

จากงานศึกษาต่างประเทศและแนวคิดในการเฝ้าระวังสื่อของโครงการ จึงกำหนดกรอบการศึกษารายการละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาของเด็กเยาวชนและครอบครัว (16.00-22.00 น.) ช่องโทรทัศน์ฟรีทีวี ตลอดเดือนสิงหาคมโดยมีแนวคิดในการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์

การศึกษาและเฝ้าระวังสื่อโครงการระยะที่ 1 เรื่อง “รายการละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาเด็กเยาวชนและครอบครัว (16.00 – 22.00 น.)”

1. โจทย์หลัก: ศึกษาและเฝ้าระวังรายการละครโทรทัศน์ในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น. ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว
2. โจทย์รอง: ศึกษาและเฝ้าระวังรายการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กาเฟอีน และบุหรี่ยังในเวลา 16.00 – 22.00 น.

ส่วนที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษารายการละครโทรทัศน์นั้นมีการศึกษาโดยใช้ตัวชี้วัด (Indicator) วัดเนื้อหาตามประเด็นต่างๆ ที่พบ โดยมี 4 ประเด็นคือ “เพศ-ภาษา-ความรุนแรง-และภาพตัวแทน (S-L-V-R)” โดยมีคู่มือการวัดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวัดค่าตัวแปรตามประเด็นต่างๆ ในสื่อ	
ประเด็นศึกษา	หน่วยศึกษาย่อย
1. เพศ (Sex)	1. มุมกล้องที่สื่อไปในทางเพศ (S1) 2. ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม (S2)
2. ภาษา (Language)	1. ภาษาสื่อทางเพศ (L1) 2. ภาษาหยาบคาย (L2)
3. ความรุนแรง (Violence)	1. ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1) 2. ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2) 3. ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) 4. ความรุนแรงทางเพศ (V4)
4. ภาพตัวแทน (Representation)	1. เชื้อชาติ (R1) 2. ชนชั้น (R2) 3. ชาติพันธุ์ (R3) 4. อายุ (R4) 5. คนพิการ (R5) 6. เพศ (R6)
5. โฆษณาเหล่าบูห์รีแอลกอฮอล์ (Taboo Ad)	1. แฝงกับวัตถุ (A1) 2. แฝงกับบุคคล (A2) 3. แฝงกับเนื้อหา (A3) 4. โดยตรง (A4)
6. โฆษณาที่เข้าข่ายสคบ. (Consumer's Protect Advertiser)	1. เป็นเท็จหรือเกินความจริง (C1) 2. ความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (C2) 3. ให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม วัฒนธรรม (C3) 4. ความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน (C4) 5. ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (C5)

ตารางที่ 2 นิยามตัวแปรและประเภทการวัด				
ประเด็นหลัก	ตัวแปร	หน่วยการวัด	หน่วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	หน่วยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ
1. เพศ (Sex)	1. <u>มุมมองที่สื่อไปในทางเพศ (S1)</u> พิจารณาจากการใช้มุกกล้อง ลักษณะภาพ การนำเสนอ การเจตนาเน้นย้ำของสัดส่วนร่างกายผู้แสดงโดยไม่จำเป็นต่อเนื้อเรื่อง โดยไม่จำเป็นว่าเครื่องแต่งกายของตัวแสดงจะเป็นเช่นไร	S1 – Action	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (S1 _{R/H})	-
	2. <u>ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม (S2)</u> หมายถึง เนื้อหาที่นำเสนอ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ หรือเพศเดียวกันที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นการนอกใจ มีชู้ ชิงรักหักสวาท การมีคูครองก่อนวัยสมควร	S2 – Action	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (S2 _{R/H})	แจกแจงประเภทของ S2
2. ภาษา (Language)	1. <u>ภาษาส่อทางเพศ (L1)</u> คือภาษาลามก สัปดน หยาบไล่น อูตริ เป็นที่น่ารังเกียจในเรื่องเพศและเพศสัมพันธ์	L1 – Action	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (L1 _{R/H})	-
	2. <u>ภาษาหยาบคาย (L2)</u> คำหยาบคาย คำด่าทอ สบถ แข่งด่า ขาดความสุภาพ วาจาขี้	L2 – Action	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (L2 _{R/H})	-
3. ความรุนแรง (Violence)	1. <u>ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1)</u> การกระทำที่จงใจมีผลให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อร่างกาย เป็นความรุนแรงที่ใช้กำลังร่างกายหรืออุปกรณ์ใดๆ มาเป็นอาวุธ เช่น ตบ ผลัก หยิก ปา ทูบตี เตะ ต่อย ปีบรัด ใช้อาวุธ ให้ได้รับบาดเจ็บจนถึงเสียชีวิต	V1 – Action&Theme	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (V1 _{R/H})	อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ
	2. <u>ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2)</u> การกระทำที่จงใจมีผลให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อจิตใจ เช่น ทอดทิ้ง เพิกเฉย ไม่ดูแล ไม่ใส่ใจ ไม่ให้เกียรติ ถูกทำให้เกิดความหวาดหวั่น เกรงกลัว หรือกดดันจิตใจให้	V2 – Action&Theme	เฉลี่ยต่อชั่วโมง (V2 _{R/H})	อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ

	<p>หวาดกลัว โกรธแค้น ถูกอำนาจเหนือกว่าบีบบังคับ การกระทำที่จิตใจดูหมิ่นกดขี่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ต่ำต้อยไร้ค่า มีความกดดันในจิตใจ เสียใจ เศร้าโศก รวมถึงอาการวิตกกังวล หรือการใช้วาจาว่ากล่าว ช่มชู้ คำตำหนิ ตะคอก ร้องตะโกน แสดงสีหน้าโกรธ</p> <p>3. <u>ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3)</u> การกระทำที่จิตใจทำลายวัตถุสิ่งของ ด้วยความโกรธแค้น การมุ่งระบายความโกรธ เคียดแค้นต่อสิ่งของนั้น</p> <p>4. <u>ความรุนแรงทางเพศ (V4)</u> การกระทำหรือคำพูดที่ผู้กระทำแสดงออกอย่างจงใจเปิดเผยในการช่มชู้ คุกคาม ลิดรอนเสรีภาพทั้งในส่วนตัวและสาธารณะ อันนำไปสู่การบรรลุนิติภาวะทางเพศของตน มีผลทำให้ผู้ถูกรกระทำตกอยู่ในสภาวะหวาดกลัว วิตกกังวล ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกข่มขืน และบังคับให้ค้าประเวณี</p>	<p>V3 – Action&Theme</p> <p>V4 – Action&Theme</p>	<p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง ($V3_{RH}$)</p> <p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง ($V4_{RH}$)</p>	<p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p> <p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p>
<p>4. ภาพตัวแทน (Representation)</p>	<p>1. <u>เชื้อชาติ (R1)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยาม ระหว่างคนในเชื้อชาติเดียวกัน หรือต่างเชื้อชาติ ตลอดจนเนื้อความที่เป็นเท็จ หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อคนต่างเชื้อชาติและสีผิว เช่น คนลาว คนอีสาน คนไทย คนจีน คนตะวันตก ผิวดำ ผิวดำ ผิวเหลือง เป็นต้น</p> <p>2. <u>ชนชั้น (R2)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยาม ตลอดจนเนื้อความที่เป็นเท็จ หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อคนต่างชนชั้น เช่น คนรวย คนจน ชาวนา กรรมกร นักธุรกิจ เป็นต้น</p> <p>3. <u>ชาติพันธุ์ (R3)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยาม ตลอดจนเนื้อความที่เป็นเท็จ หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขา ชาวม้ง มอแกน</p>	<p>R1 – Action&Theme</p> <p>R2 – Action&Theme</p> <p>R3 – Action&Theme</p>	<p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง ($R1_{RH}$)</p> <p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง ($R2_{RH}$)</p> <p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง ($R3_{RH}$)</p>	<p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p> <p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p> <p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p>

	<p>กะเหรี่ยง มูเซอ หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เป็นต้น</p> <p>4. <u>อายุ (R4)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยาม ตลอดจนเนื้อหาที่เป็นเท็จ ความไม่เข้าใจหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อคนต่างวัย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น</p> <p>5. <u>คนพิการ (R5)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยาม ตลอดจนเนื้อหาที่เป็นเท็จ หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อคนพิการ</p> <p>6. <u>เพศ (R6)</u> เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยามทางเพศ ระหว่างเพศ หรือเพศเดียวกัน</p> <p>ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อหาที่สื่อถึงการไม่ให้คุณค่า ความสำคัญ 2. เนื้อหาที่สื่อถึงความเป็นเหยื่อทางเพศ 3. เนื้อหาที่สื่อถึงการถูกให้ความหมายทางเพศของตนโดยผู้อื่น 4. เนื้อหาที่สื่อถึงความเป็นสินค้า/บริการทางเพศ 5. เนื้อหาที่สื่อถึงบทบาทหน้าที่ทางเพศที่ตายตัว 	<p>R4 – Action&Theme</p> <p>R5 – Action&Theme</p> <p>R6 – Action&Theme</p>	<p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง (R4_{R/H})</p> <p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง (R5_{R/H})</p> <p>เฉลี่ยต่อชั่วโมง (R6_{R/H})</p>	<p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p> <p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p> <p>อธิบายความสัมพันธ์และลักษณะการนำเสนอ</p>
<p>5. โฆษณาเหล่าบุหรี่ยี่ห้อแอลกอฮอล์ (Taboo Ad)</p>	<p>โฆษณาตรง คือโฆษณาเหล่า บุหรี่ แอลกอฮอล์ที่ออกอากาศในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น.</p> <p>โดยตรง (A1) คือการโฆษณาคั่นในช่วงรายการที่ออกอากาศในเวลา 16.00 – 22.00 น</p> <p>โฆษณาแฝง คือ เนื้อหาโฆษณาที่อยู่ในเนื้อหารายการหนึ่งๆ ที่ปรากฏในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น. การแฝงนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น</p>	<p>A1 – Program</p>	<p>เฉลี่ยต่อโปรแกรม (A1_{RP}) และชื่อผลิตภัณฑ์</p>	<p>-</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>แฝงกับวัตถุ (A2)</u> คือการแฝงสัญลักษณ์/โลโก้/ตราผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการในรายการ โดยมีลักษณะเป็นวัตถุ เช่น แผ่นป้ายหรือ super impose หรือฉากหลัง อุปกรณ์ประกอบ มักแฝงอยู่กับฉาก สถานที่ ไม่ว่าจะจริงหรือสร้างขึ้น 2. <u>แฝงกับบุคคล (A3)</u> การแฝงสัญลักษณ์/โลโก้/ตราผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการในรายการ โดยแฝงกับบุคคล เช่น เสื้อผ้า หรือ การหยิบ การจับ การถือ การสัมผัส การใช้สินค้านั้นๆ โดยไม่ได้กล่าวถึงชื่อผลิตภัณฑ์ แฝงกับพิธีกร ผู้ร่วมรายการ ตัวละคร หรือผู้เข้าแข่งขันที่ประกอบรายการ 3. <u>แฝงกับเนื้อหา (A4)</u> การแฝงสัญลักษณ์/โลโก้/ตราสินค้าโดยเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา 	<p>A2 – Program</p> <p>A3 – Program</p> <p>A4 – Program</p>	<p>เฉลี่ยต่อโปรแกรม (A2_{RP}) และชื่อผลิตภัณฑ์</p> <p>เฉลี่ยต่อโปรแกรม (A3_{RP}) และชื่อผลิตภัณฑ์</p> <p>เฉลี่ยต่อโปรแกรม (A4_{RP}) และชื่อผลิตภัณฑ์</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p>6. โฆษณาที่เข้าข่าย สคบ. (Consumer's Protect Ad)</p>	<p>เฉพาะสินค้าและบริการเพื่อการอุปโภคเท่านั้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นเท็จหรือเกินความจริง (C1) 2. ความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (C2) 3. ให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม วัฒนธรรม (C3) 4. ความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน (C4) 5. ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (C5) 	<p>C1 – Story</p> <p>C2 – Story</p> <p>C3 – Story</p> <p>C4 – Story</p> <p>C5 – Story</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>อธิบายเนื้อหาและการนำเสนอ</p> <p>อธิบายเนื้อหาและการนำเสนอ</p> <p>อธิบายเนื้อหาและการนำเสนอ</p> <p>อธิบายเนื้อหาและการนำเสนอ</p> <p>อธิบายเนื้อหาและการนำเสนอ</p>

การประเมินผลนั้นใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีในแต่ละประเด็นโดยนำค่าที่วัดได้ของตัวแปรทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยต่อเรื่องและเฉลี่ยทุกเรื่องรวมกันเพื่อให้เห็นภาพรวม

เพื่อความเข้าใจในการอ่านความหมายและสัญลักษณ์ จึงควรที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของตัวแปรแต่ละประเภทดังนี้

ดัชนีและหน่วยการวัด (Indexes and Units)

1. ดัชนีชี้วัดเรื่องเพศ (Sex Index: SI)
2. ดัชนีชี้วัดเรื่องภาษา (Language Index: LI)
3. ดัชนีชี้วัดเรื่องความรุนแรง (Violence Index: VI)
4. ดัชนีชี้วัดเรื่องภาพตัวแทน (Representation Index: RI)

ตารางที่ 3 แสดงดัชนีและหน่วยการวัด (Indexes and Units)		
เรื่องเพศ (SEX)		
ดัชนี	อธิบาย	หน่วย
si_p	คือ ดัชนีชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางเพศในสื่อ	(รายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
si_p^*		(รายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
SI_a	คือดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางเพศในสื่อ	(ทุกรายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
SI_a^*		(ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
เรื่องภาษา (Language)		
ดัชนี	อธิบาย	หน่วย
li_p	คือ ดัชนีชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางภาษาในสื่อ	(รายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
li_p^*		(รายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
LI_a	คือดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางภาษาในสื่อ	(ทุกรายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
LI_a^*		(ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
เรื่องความรุนแรง (Violence)		
ดัชนี	อธิบาย	หน่วย
vi_p	คือ ดัชนีชี้วัดปริมาณเนื้อหาความรุนแรงในสื่อ	(รายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
vi_p^*		(รายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
VI_a	คือดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาความรุนแรงในสื่อ	(ทุกรายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
VI_a^*		(ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
เรื่องภาพตัวแทน (Representation)		
ดัชนี	อธิบาย	หน่วย
ri_p	คือ ดัชนีชี้วัดปริมาณเนื้อหาภาพตัวแทนในสื่อ	(รายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
ri_p^*		(รายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
RI_a	คือดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาภาพตัวแทนในสื่อ	(ทุกรายการ: ครั้งต่อการออกอากาศ)
RI_a^*		(ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

การคำนวณ

การวัดดัชนีความรุนแรง (Violence Index) และดัชนีอื่น ๆ

จากการศึกษาและวิจัยของ George Gerber มีแนวคิดเรื่องการคำนวณหาค่าดัชนีชี้วัดความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ ซึ่งใช้สำหรับการศึกษารายการต่างๆ ที่ออกอากาศในโทรทัศน์ตลอดช่วงปี 19xx - 19xx ดังสมการที่รู้จักกันดีคือ “Gerbner's violence index”

ดัชนีความรุนแรงตามสมการของ Gerbner พิจารณาจากลักษณะข้อมูล 3 ประเภทคือ รายการที่มีเนื้อหาความรุนแรงโดยทั่วไป, จำนวนครั้งของความรุนแรง, และบทบาทของความรุนแรงที่ปรากฏ โดยที่ รายการที่มีเนื้อหาความรุนแรงโดยทั่วไปคือ จำนวนเปอร์เซ็นต์ของรายการที่มีความรุนแรงเมื่อเทียบกับรายการปกติ จำนวน/อัตราความรุนแรงคือ ความถี่ของความรุนแรงที่กระทำในรายการนั้น ส่วนบทบาทคือภาพของตัวแสดงที่สะท้อนถึงการกระทำความรุนแรง หรือผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรง

ซึ่งสามารถคำนวณได้ตามสมการด้านล่าง

$$VI = (\% p) + 2(R / P) \quad \text{----- ①}$$

$$VI = 2(R / H) + \% v + \% k \quad \text{----- ②}$$

ประกอบไปด้วยตัวแปร 5 ตัวในการคำนวณ คือ

- (a) the percentage of programs containing violence (% P),
- (b) the number of violent acts per program (R / P),
- (c) the number of violent acts per hour (R / H),
- (d) the percentage of main characters involved in acts of violence (% V), and
- (e) the percentage of main characters involved in homicides (% K).

สมการที่ได้จากการออกแบบวิจัยของ Gerbner และคณะ ถูกนำมาปรับใช้จากเดิมที่วัดความรุนแรงจากการแสดงของผู้กระทำ จนใจให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดเท่านั้น ซึ่งหมายถึง การวัดประเภทความรุนแรงทางกายและความรุนแรงสิ่งของเท่านั้น

สมการดังกล่าวสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในงานในปี 1970 Gerbner และคณะ ทำการบันทึกระดับของความรุนแรงในช่วงไพรม์ไทม์ของละครโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มจดบันทึกตั้งแต่ปี 1967-1968 ต่อเนื่องมาอีก 10 ปี พบว่า มีความรุนแรงโดยเฉลี่ย 80 % ของรายการโทรทัศน์ทั้งหมด และพบว่า 60% ของละครมีบทบาทหลักเกี่ยวข้องกับความรุนแรง ค่าเฉลี่ยของความรุนแรงในแต่ละตอน 7 ครั้งต่อชั่วโมง และในช่วงสุดสัปดาห์ ความรุนแรงในแต่ละตอนจะมีค่าอยู่ที่ 18 ครั้งต่อชั่วโมง

ซึ่งรายการจะส่งผลต่อผู้ชมที่เป็นเด็ก ให้ยอมรับความรุนแรงที่ปรากฏละคร รวมไปถึงการดูบางเรื่องและละครบางประเภทที่คาบเกี่ยวกับรายการของผู้ใหญ่เช่น รายการประเภท แอ็คชั่น-ผจญภัย และ เรื่องสืบสวนสอบสวน

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของสมการนี้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างสำหรับการวิจัยเพื่อหาผลชี้วัดเรื่องความรุนแรงในสถาบันศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสื่อต่างๆ ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนค่าฐานเวลาก็สามารถทำได้ตามความเหมาะสมของระยะเวลาการวิจัยว่าจะ

ให้สั้นเพียง 1 เดือน หรือยาวจนเป็นสิบๆ ปี ดังนั้นในการออกแบบวิจัยของโครงการนี้ จะรวมเอาประเด็นเรื่องความรุนแรงทั้ง 4 ประเภท และช่วงเวลา (1-31 สิงหาคม 2548) ที่ศึกษามาสรางสมการเพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความรุนแรง ดังนี้

“ความรุนแรงโดยรวม = ความรุนแรงทางกาย + ความรุนแรงทางจิตใจ + ความรุนแรงต่อสิ่งของ + ความรุนแรงทางเพศ”

เขียนเป็นสมการได้ $V_{P1} = V_{1P1} + V_{2P1} + V_{3P1} + V_{4P1}$ ----- ③

- เมื่อ V_{P1} คือ ความรุนแรงโดยรวมของรายการละครเรื่องที่ 1 ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา
 V_{1P1} คือ ความรุนแรงทางร่างกายของรายการละครเรื่องที่ 1 ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา
 V_{2P1} คือ ความรุนแรงทางจิตใจของรายการละครเรื่องที่ 1 ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา
 V_{3P1} คือ ความรุนแรงทางวัตถุสิ่งของของรายการละครเรื่องที่ 1 ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา
 V_{4P1} คือ ความรุนแรงทางเพศของรายการละครเรื่องที่ 1 ตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา

อธิบายการลงรหัสความรุนแรงแบบ Gerbner Formula

ตารางที่ 4 การลงรหัสแบบ Gerbner Formula			
รหัส	ประเภทความรุนแรง	%v (โดยมาก)	%k (โดยมาก)
v	1-ร่างกาย	0-5	0-5
v	2-จิตใจ	0-5	0-5
v	3-สิ่งของและการระบายอารมณ์	0-5	0
v	4-เพศ	0-5	0-2
หมายเหตุ			
<ul style="list-style-type: none"> ■ %v คือจำนวนตัวแสดงนำหรือตัวเอกที่มีส่วนในการลงมือ กระทำ และรวมทั้งผู้ถูกกระทำความรุนแรงนั้น ■ %k คือจำนวนผู้ฆ่า และรวมทั้งผู้ที่ถูกฆ่าตายจากการกระทำความรุนแรงนั้น ■ จำนวนผู้กระทำที่เป็นตัวแสดงนำ หรือตัวเอกนั้น มักมีจำนวนอยู่ระหว่าง 1-2 แต่มักไม่เกิน 5 และจำนวนผู้ที่ถูกฆ่าตายในความรุนแรงประเภทสิ่งของ เท่ากับศูนย์ เพราะถือว่าไม่นับเป็นการเสียชีวิต 			

สูตรการคำนวณและการวัดผล

ตารางที่ 5 สูตรการคำนวณและการวัดผล				
ตัวแปร	รหัส	ค่าเฉลี่ย	ดัชนีชี้วัดเชิงปริมาณ	ค่าเฉลี่ยดัชนีชี้วัดเชิงปริมาณต่อเรื่องในเวลา 1 เดือน
S-SEX	S1	$\bar{S}1$	-	-
	S2	$\bar{S}2$	-	-
L-LANGUAGE	L1	$\bar{L}1$	-	-
	L2	$\bar{L}2$	-	-
V-VIOLENCE	V1	$\bar{V}1$	ต่อการออกอากาศ 1 ครั้ง(วัน) $VI_p = (V_1 + V_2 + V_3 + V_4) + (\%v_1 + \%v_2 + \%v_3 + \%v_4) + (\%k_1 + \%k_2 + \%k_3 + \%k_4)$	และ $\bar{VI} = \frac{VI_p}{n}$
	V2	$\bar{V}2$	ต่อการออกอากาศ 1 ครั้ง(วัน)/ชั่วโมง $VI_{p*} = R_{r/h} * [(V_1 + V_2 + V_3 + V_4) + (\%v_1 + \%v_2 + \%v_3 + \%v_4) + (\%k_1 + \%k_2 + \%k_3 + \%k_4)]$	$\bar{VI}_{p*} = \frac{VI_{p*}}{n}$
	V3	$\bar{V}3$	ต่อการออกอากาศ 1 ครั้ง(วัน)/ชั่วโมง แบบสมการ `s Gerbner Fomular* $VI_{pr/h} = 2R_{r/h} * [(V_1 + V_2 + V_3 + V_4) + (\%v_1 + \%v_2 + \%v_3 + \%v_4) + (\%k_1 + \%k_2 + \%k_3 + \%k_4)]$	$\bar{VI}_{pr/h} = \frac{VI_{pr/h}}{n}$
	V4	$\bar{V}4$	เมื่อ $R_{r/h}$ =ค่าปรับแก้เวลาที่ 1 ชั่วโมง	เมื่อ n =จำนวนครั้งที่ออกอากาศในเดือนนั้น
R-Represent	R1	$\bar{R}1$	-	-
	R2	$\bar{R}2$	-	-
	R3	$\bar{R}3$	-	-
	R4	$\bar{R}4$	-	-
	R5	$\bar{R}5$	-	-
	R6	$\bar{R}6$	-	-

ด้วยวิธีการเดียวกับการวัดดัชนีความรุนแรงทางเพศ ประเด็นอื่นๆ คือ เรื่องเพศ (Sex) ภาษา (Language) และภาพตัวแทน (Representation) ก็มีวิธีการคำนวณหาค่าดัชนีโดยใช้แนวคิดดังกล่าวคือ

ดัชนีเนื้อหาทางเพศ (Sex Index) มาจากการรวมเอาค่าดัชนีมุมมองที่สื่อไปในทางเพศ (SI1) และความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เหมาะสม (SI2)

$$\text{เขียนเป็นสมการได้} \quad SI = SI1 + SI2$$

ดัชนีเนื้อหาทางภาษา (Language Index) มาจากการรวมเอาค่าดัชนีภาษาสื่อไปในทางเพศ (LI1) และภาษาหยาบคาย (LI2)

$$\text{เขียนเป็นสมการได้} \quad LI = LI1 + LI2$$

ดัชนีเนื้อหาทางภาพตัวแทน (Representation Index) มาจากการรวมเอาค่าดัชนีภาพตัวแทนทางเชื้อชาติ (RI1) ภาพตัวแทนชนชั้น (RI2) ภาพตัวแทนทางชาติพันธุ์ (RI3) ภาพตัวแทนทางอายุ (RI4) ภาพตัวแทนคนพิการ (RI5) และภาพตัวแทนทางเพศ (RI6)

$$\text{เขียนเป็นสมการได้} \quad RI = RI1 + RI2 + RI3 + RI4 + RI5 + RI6$$

เนื่องจากรายการละครแต่ละเรื่องมีระยะเวลาออกอากาศสั้น-ยาวต่างกัน ละครบางเรื่องยาวเกือบ 2 ชั่วโมง บางเรื่องสั้นเพียง 30 นาที ดังนั้นการคำนวณค่าดัชนีทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวจะต้องปรับฐานหน่วยเวลาให้เท่ากัน และค่าที่กำหนดเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบละครทุกๆ เรื่องคือที่เวลา 1 ชั่วโมง (60 นาที)

ดังนั้นค่าดัชนีทุกประเด็นจึงสามารถอ่านเป็นหน่วย ครั้งต่อโปรแกรม หรือ ครั้งต่อชั่วโมงได้ สำหรับดัชนีเรื่องความรุนแรงนั้น การคำนวณจะมีค่า %v และ %k ซึ่งคำนวณมาจากจำนวนตัวละครนำ (%v-Number of Leading Character involve in Violence action) ทั้งที่เป็นผู้กระทำ/เหยื่อจากการกระทำความรุนแรง และจำนวนผู้ฆ่า/ผู้ถูกฆ่า (%k-Number of Killer and Killed) ด้วยต้องการให้นำน้ำหนักการกระทำความรุนแรงในแต่ละครั้งว่ามีความหนักเบาต่างกัน หากตัวละครสำคัญ หรือตัวเอกของเรื่องกระทำรุนแรงก็จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและความรู้สึกของผู้ชมได้มากกว่า นอกจากนี้ จำนวนผู้ฆ่าและผู้ถูกฆ่าก็เป็นการให้นำน้ำหนักเชิงคุณภาพในการวัดการกระทำความรุนแรงในแต่ละครั้งให้มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญได้มากกว่า ดังนั้นค่า %v และ %k จึงนำมาคำนวณรวมกันไว้เพื่อให้เห็นว่าแม้จำนวนครั้งความรุนแรงเชิงปริมาณอาจเท่ากัน แต่อาจมีความรุนแรงเชิงคุณภาพที่แตกต่างกัน และเพื่อความเข้าใจในระบบเดียวกัน จึงกำหนดให้ดัชนีความรุนแรงมีหน่วยเป็น ครั้ง/การออกอากาศ หรือ ครั้ง/ชั่วโมง เช่นกัน

ส่วนที่ 4

ผลการศึกษาและวิเคราะห์

โครงการรอบที่ 1 เป็นการศึกษา “รายการละครโทรทัศน์ในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น. ของเด็กเยาวชนและครอบครัว” โดยเก็บข้อมูลในเดือนสิงหาคม 2548 จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ผลการศึกษาและวิเคราะห์ประกอบไปด้วย

1. ประเด็นทั่วไป

1. ปริมาณ สัดส่วน ประเภทและแหล่งผลิต
2. สัดส่วนเนื้อหารายการ : โฆษณา

2. ประเด็นศึกษาเฉพาะ

1. ประเด็นเรื่องเพศ (Sex)
2. ประเด็นเรื่องภาษา (Language)
3. ประเด็นเรื่องความรุนแรง (Violence)
4. ประเด็นเรื่องภาพตัวแทน (Representation)

1. ผลการศึกษา: ประเด็นทั่วไป

1.1 แหล่งผลิต และกลุ่มเป้าหมายผู้ชม

จากการศึกษาประเด็นทั่วไปเรื่องปริมาณ สัดส่วน ประเภทและแหล่งผลิตของละครที่ออกอากาศในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. ในช่วงเดือนสิงหาคม 2548 จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ itv พบว่ามีรายการละครที่ศึกษาทั้งสิ้นรวม 34 เรื่อง 5 ช่องสถานี ดังนี้โดยมีสัดส่วนดังนี้

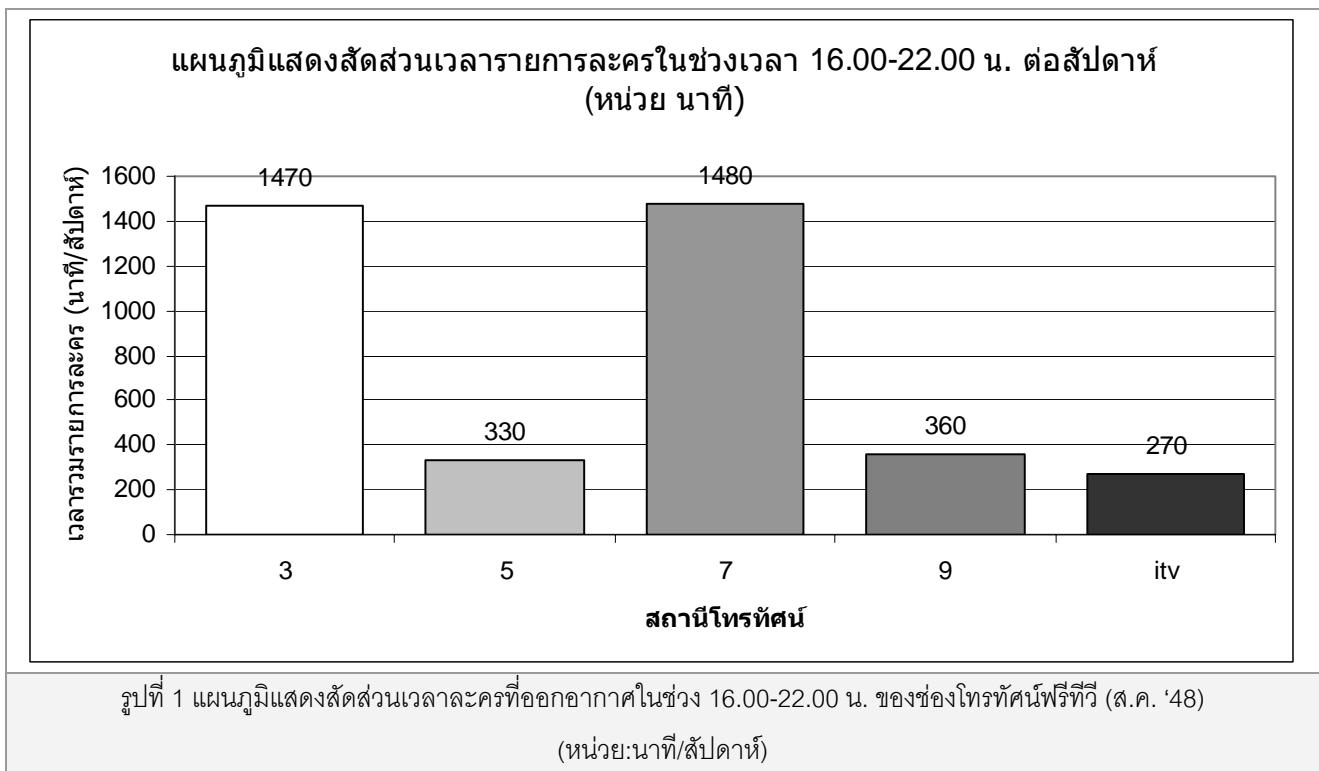
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3	13	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5	3	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7	11	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9	5	เรื่อง
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง 11	<u>ไม่มีรายการละคร</u>	
▪ สถานีโทรทัศน์ช่อง itv	2	เรื่อง

ตารางที่ 6 แสดงรายการละครเฉพาะช่วงเวลา 16.00-22.00 น.ตลอดช่วงเดือนสิงหาคม 2548				
ช่อง	เวลา	วัน	รายการ	นาที/สัปดาห์
3	16.25 - 17.25	จันทร์-อังคาร	ซอลิ้วเฮียง	120
	18.45 - 19.15	จันทร์-ศุกร์	ย ยักษ์ยอชอช	210
	19.15 - 19.55	จันทร์-อาทิตย์	สุภาพบุรุษตีนควาย* + นางฟ้าไซเบอร์	280
	20.20 - 22.05	จันทร์-อังคาร	เจ็ดนั้ ฉั้รักเธอ* + กุหลาบสีดำ	210
	16.25 - 17.25	พุธ-ศุกร์	ฟงอวีน	180
	20.20 - 21.55	พุธ-พฤหัสบดี	หนึ่งนั้ทรวง* + รักละมุนลั้ละไม	190
	20.20 - 21.55	ศุกร์-อาทิตย์	บอดี้การ์ดแดดเดียว* + บั้ทักจากลูกผู้ขาย	190
	16.45 - 17.30	เสาร์-อาทิตย์	ปัญญานกั้นครั้* + เมื่อดอกเห็ดบาน	90
รวม 13 เรื่ง คัดเป็น 58.33 % ต่อสัปดาห์ (ในช่ว 16.00-22.00 น.)				1470
5	20.15 - 21.10	จันทร์-อังคาร	พู่่นี้่ไม่สายที่่จะรักกัน	110
	20.15 - 21.10	พุธ-พฤหัสบดี	ปวงรัก	110
	20.15 - 21.10	เสาร์-อาทิตย์	อยู่กั้บกั้ง	110
รวม 3 เรื่ง คัดเป็น 13.09 % ต่อสัปดาห์ (ในช่ว 16.00-22.00 น.)				330
7	16.30 - 17.00	อังคาร	UFO ครอบครั้วอลเวง	210
	18.15 - 18.45	จันทร์-อาทิตย์	คนนั้ละพ่เรา* + แก้งสิ้บ 07	350
	18.45 - 19.35	จันทร์-อาทิตย์	นกออก* + คั้นรักสุดชอบฟ้า	230
	20.25 - 22.15	จันทร์-อังคาร	ฟ้ากระจ่างดาว* + สะใ้ทอรั้นาโด	230
	20.25 - 22.15	พุธ-พฤหัสบดี	เหมราช* + หนึ่งตะวันพันดาว	230
	20.25 - 22.15	ศุกร์-อาทิตย์	เสน่หั้รักนางชิน* + 99 วันฉั้รักเธอ	230
รวม 11 เรื่ง คัดเป็น 58.73 % ต่อสัปดาห์ (ในช่ว 16.00-22.00 น.)				1480
9	16.00 - 17.00	อาทิตย์	รถด่วนขบวนสุดท้าย	60
	17.00 - 18.00	อาทิตย์	บุญดีฝั้คั้ม	60
	18.00 - 19.00	เสาร์	บางรักชอย 9	60
	21.00 - 22.00	เสาร์-อาทิตย์	2+1 แก้งเกินพิกั้ด	120
	18.00 - 19.00	อาทิตย์	รักแปดพันเก้า ปี 2	60
รวม 5 เรื่ง คัดเป็น 14.28 % ต่อสัปดาห์ (ในช่ว 16.00-22.00 น.)				360
itv	19.30 - 20.00	จันทร์-อาทิตย์	วัยชนคนมหั้ศวรรษ	210
	17.30 - 18.00	เสาร์-อาทิตย์	รักชั้อนชั้อนเล่หั้	60
รวม 2 เรื่ง				270
รวม 34 เรื่ง				3910

หมายเหตุ * คื้ละครที่่ออกอากาศและจบในเดื่งสิงหาคมและมีเรื่งอื่นมาแทน

แหล่งผลิตรายการละครพบว่าส่วนใหญ่ผลิตขึ้นในประเทศ มีละครต่างชาติเพียง 3 เรื่องเท่านั้นที่ออกอากาศคือ เรื่อง “ซอลิ้วเฮียง”, “ฟงอวิน” จากประเทศจีน และละครเรื่อง “รักซ้อนซ่อนเล็บ” จากประเทศเกาหลี จากตารางที่ 6 แสดงรายการละครเฉพาะช่วงเวลา 16.00-22.00 น.ตลอดช่วงเดือนสิงหาคม 2548 มีละครออกอากาศใน 5 ช่องสถานีจาก 6 สถานีโทรทัศน์ที่เป็นฟรีทีวี ช่องที่ไม่มีรายการละครเลยคือช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ พิจารณาจากเวลาการออกอากาศต่อสัปดาห์พบว่า

ช่องที่มีสัดส่วนเวลาการออกอากาศรายการละครต่อสัปดาห์มากที่สุดในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. คือ **ช่อง 7** มากถึง **1,480 นาที/สัปดาห์** (คิดเป็น 58.7 % ต่อสัปดาห์) ตามด้วย**ช่อง 3** **1,470 นาที/สัปดาห์** (คิดเป็น 58.33 %) และ**ช่อง 9, 5 และ itv** ตามลำดับ (360, 330 และ 270 นาที/สัปดาห์)

2.2 สัดส่วนเนื้อหารายการ: โฆษณา

กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดสัดส่วนของการโฆษณาสินค้าและบริการต่อเนื้อหาว่า

“ให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทำการโฆษณาและบริการธุรกิจได้ไม่เกินชั่วโมงละ 12 นาที 30 วินาที แต่เมื่อรวมเวลาโฆษณาและบริการธุรกิจตลอดทั้งวัน เฉลี่ยต้องไม่เกินชั่วโมงละ 12 นาที”²

²ประกาศกรมประชาสัมพันธ์เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณาและบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ 14 เม.ย. 2539

จากการศึกษารายการละครที่ออกอากาศในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ (16.00-22.00 น.) จากละคร 34 เรื่องที่ออกอากาศในเดือนสิงหาคมเวลา 16.00-22.00 น. **พบว่ามีละครมากถึง 24 เรื่อง (70 เปอร์เซ็นต์) ที่มีสัดส่วนการโฆษณาเกินกว่าที่กรมประชาสัมพันธ์ประกาศเอาไว้** รายละเอียดดังตาราง

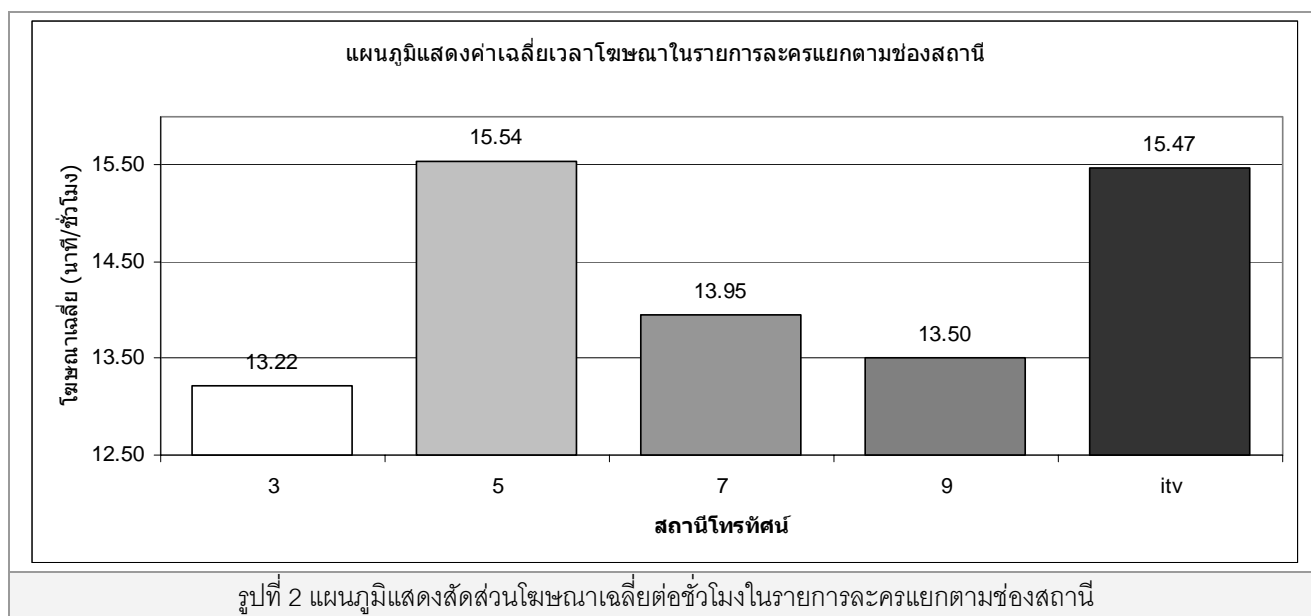
ตารางที่ 7 แสดงสัดส่วนเนื้อหาและโฆษณาต่อการออกอากาศ 1 ชั่วโมง ³			
เรื่อง	สถานี	เนื้อหาเฉลี่ย (นาที)	โฆษณาเฉลี่ย (นาที) ⁴
ชอลิ้วเฮียง	ช่อง 3	41.20	18.80 (max)
ย ยักษ์ยอดดู่		48.44	11.56
สุภาพบุรุษตีนควาย		49.13	10.88
นางฟ้าไซเบอร์		49.99	10.01
เจ็ดนักรักเธอ		44.66	15.34
กุหลาบสีดำ		48.93	11.07
ฟงอวี่น		46.85	13.15
หนึ่งในทรวง		44.86	15.14
รักละมุน ลุ้นละไม		45.99	14.01
บอดี้การ์ดแดดเดียว		46.11	13.89
บันทึกจากลูกผู้ชาย		49.18	10.82
ปัญญาชนก้นครัว		46.36	13.64
เมื่อดอกเห็ดบาน		46.48	13.52
พุ่มนี้ไม่สายที่จะรักกัน	ช่อง 5	43.23	16.77
บ่วงรัก		46.29	13.71
อยู่กับก๋ง		43.85	16.15
UFO ครอบครวัอลเวง	ช่อง 7	42.27	17.73
คนนี้จะ พ่อเรา		50.59	9.41 (min)
แก๊งสี่บ 07		49.61	10.39
นกออก		48.43	11.57
คนรักสุดขอบฟ้า		44.29	15.71
ฟ้ากระจ่างดาว		46.86	13.14
สะใภ้ทอร์นาโด		46.24	13.76

³ ค่าดังกล่าวเป็นค่าปรับฐานเฉลี่ยที่ 60 นาที เนื่องจากละครบางเรื่องออกอากาศไม่เต็มชั่วโมง บางรายการยาวเกิน 1 ชั่วโมง บางรายการสั้นเพียง 30 นาที การเปรียบเทียบจึงปรับฐานเวลาให้เท่ากันคือ 60 นาที อย่างไรก็ตามเมื่อคำนวณจากข้อกำหนดที่ห้ามโฆษณาเกิน 12 นาที 30 วินาที แม้รายการที่ออกอากาศเพียง 30 นาที สัดส่วนโฆษณาก็ไม่ควรเกิน 6 นาที 15 วินาที

⁴ หน่วยหลังจุดทศนิยมเป็นค่าฐานร้อยละ ไม่ใช่ฐาน 60

เหมมราช		44.70	15.30
หนึ่งตะวันพันดาว		44.50	15.50
เสน่ห์รักนางซิน		44.26	15.74
99 วันฉันรักเธอ		44.85	15.15
รถด่วนขบวนสุดท้าย	ช่อง 9	48.00	12.00
บุญดีผีคุ้ม		46.99	13.01
บางรักซอย 9		46.51	13.49
2+1 แกร่งเกินพิภพ		49.80	10.20
รักแปดพันเก้า ปี 2		34.32	18.33
วัยชนคนมหัศจรรย์	ช่อง itv	44.81	15.19
รักซ้อน ซ่อนเสน่ห์		44.26	15.74

จากตารางที่ 7 พบว่ารายการละครที่มีสัดส่วนโฆษณาต่อชั่วโมงมากที่สุดคือละครเรื่อง **“ซอลิ้วเฮียง”** (18.80 นาที) รองลงมาคือละครเรื่อง **“รักแปดพันเก้า”** (18.33 นาที) และ **“UFO ครอบครัวยุคใหม่”** (17.73 นาที) ขณะที่ละครเพียง 10 เรื่องจาก 34 เรื่องที่มีสัดส่วนโฆษณาไม่เกินกำหนด โดยละครที่มีสัดส่วนการโฆษณาน้อยที่สุดคือ **“คนนี้จะพอเรา”** (9.41 นาที)⁵ โดยเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการโฆษณาในรายการละครต่อชั่วโมงเฉลี่ยทุกเรื่องโดยแบ่งตามช่องสถานีพบว่า **สถานีโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนการโฆษณาในรายการละครเฉลี่ยต่อชั่วโมงมากที่สุดคือช่อง 5 (15.54 นาที) ตามด้วยช่อง itv (15.47 นาที) และช่อง 7 (13.95 นาที) ตามลำดับ**

⁵ ละครเรื่องคนนี้จะ...พอเรา ออกอากาศช่อง 7 และจบในวันที่ 1 สิงหาคม 2548

เมื่อวิเคราะห์ผลจากแผนภูมิรูปที่ 1 (แสดงสัดส่วนเวลาละครที่ออกอากาศในช่วง 16.00-22.00 น. ของช่องโทรทัศน์ฟรีทีวี (ส.ค. 2548) หน่วย: นาที/สัปดาห์) และแผนภูมิรูปที่ 2 (แผนภูมิแสดงสัดส่วนโฆษณาเฉลี่ยต่อชั่วโมงในรายการละครแยกตามช่องสถานี) กลับพบว่าช่องสถานีโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนเวลาละครต่อสัปดาห์สูง (คือช่อง 3 และ 7) ซึ่งเน้นละครเป็นหลัก กลับมีสัดส่วนโฆษณาต่อชั่วโมงในรายการละครต่ำกว่าช่องที่มีรายการละครน้อย (คือช่อง 5, 9 และ itv) อย่างไรก็ตาม **ทุกช่องมีค่าเฉลี่ยสัดส่วนการโฆษณาในรายการละครเกินกว่าที่กำหนดไว้**

นอกจากนี้ยังพบว่า ละครบางเรื่องมีการใส่โฆษณาเอาไว้ต้นเรื่องก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง คือหลังจากที่ตัดเบรกและมีโฆษณาสินค้าและผลิตภัณฑ์ไปตามปกติของช่วงแล้ว เมื่อกลับเข้ามาเบรกใหม่ก็จะมีการแทรกโฆษณาสินค้าและบริการเข้ามาในช่องต้นเริ่มเบรกใหม่อีก 2-3 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งพบในละครเรื่อง “พุ่มนี้ไม่สายที่จะรักกัน”, “ป่วงรัก”, “บุญดีผีคุ้ม”, “บางรักซอย 9” และ “รักแปดพันเก้า” หากนับเวลารวมกันในแต่ละเบรกจะอยู่ที่ 10-15 วินาทีในลักษณะของผู้สนับสนุนรายการ

จากการศึกษาพบข้อสังเกตว่า แม้ช่อง 3 และ 7 จะมีสัดส่วนเวลารายการละครสูง (ประมาณ 58 %) แต่ก็มีสัดส่วนเวลาโฆษณาน้อยกว่า (ประมาณ 13 นาที/ชั่วโมง) ขณะที่ช่อง 5 และ itv ที่มีสัดส่วนเวลารายการละครน้อย (ประมาณ 13 %) แต่กลับมีสัดส่วนเวลาโฆษณาสูงกว่า (เกือบ 16 นาที/ชั่วโมง)

อัตราค่าโฆษณาในช่วงไพรม์ไทม์ (18.00 - 22.30 น.) ⁶	
สถานี	อัตราค่าโฆษณา (บาท/นาที)
ช่อง 3	260,000 - 420,000
ช่อง 5	135,000 - 260,000
ช่อง 7	300,000 - 450,000
ช่อง 9	180,000 - 220,000
ITV	200,000 - 250,000

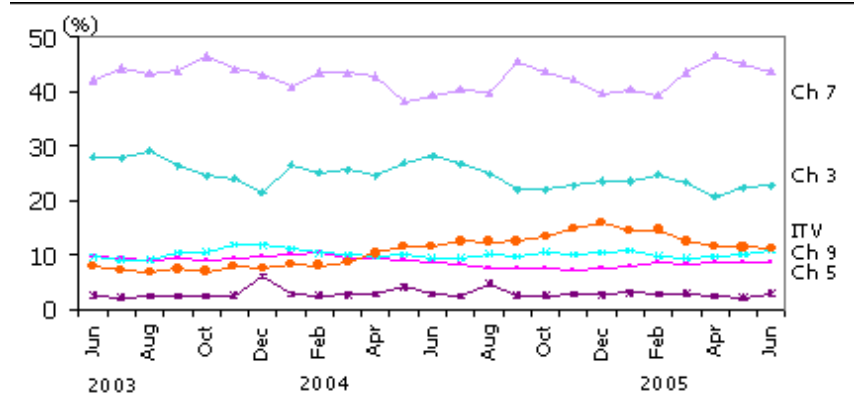
Source: Company reports and KELIVE Research 22 มิถุนายน 2548

เมื่อพิจารณาจากอัตราโฆษณพบว่า ที่อัตราขั้นต่ำ ช่องที่มีค่าโฆษณาสูงสุดคือ ช่อง 7 (นาทีละ 300,000 บาท) ตามด้วยช่อง 3 (นาทีละ 260,000 บาท) ช่อง itv (นาทีละ 200,000 บาท) ช่อง 9 (นาทีละ 180,000 บาท) และน้อยสุดคือช่อง 5 (นาทีละ 135,000 บาท)

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนแบ่งผู้ชมแบ่งตามช่องสถานีโทรทัศน์ ช่วงเดือน มิถุนายน 2548 พบว่า ช่อง 7 มีส่วนแบ่งผู้ชมมากที่สุด (ประมาณ 44 %) ตามด้วยช่อง 3 (ประมาณ 23 %) ช่อง itv (ประมาณ 12 %) ช่อง 9 (ประมาณ 11 %) ช่อง 5 (ประมาณ 8 %) และช่อง 11 (ประมาณ 2 %)

⁶ Source : Company reports and KELIVE Research 22 มิถุนายน 2548

ส่วนแบ่งผู้ชมของสถานีต่าง ๆ⁷

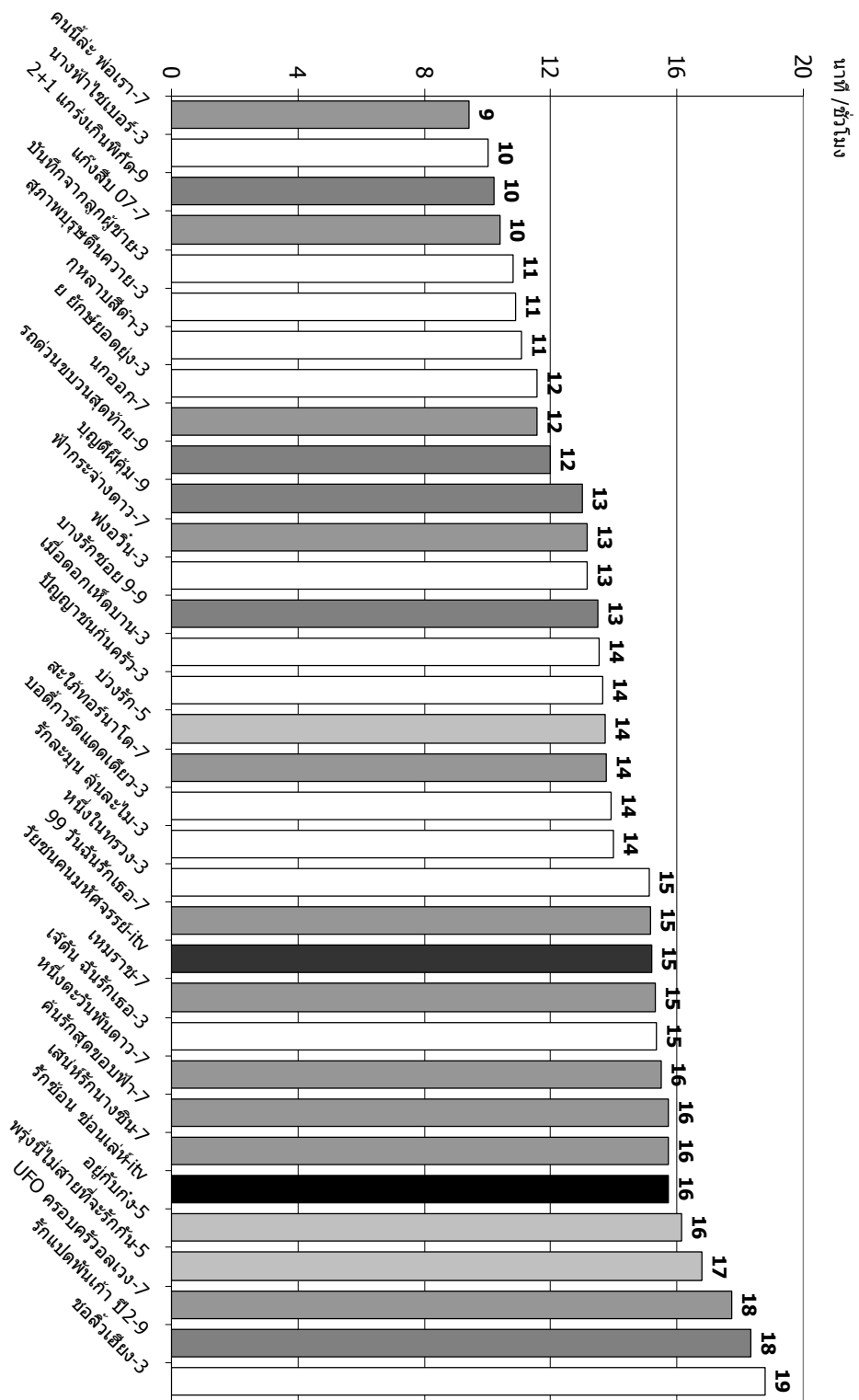

Source: Nielsen Media Research

จากรูปแสดงส่วนแบ่งผู้ชม พบว่า ช่อง 7 และ ช่อง 3 ซึ่งมีสัดส่วนรายการละครสูง ได้ส่วนแบ่งผู้ชมรวมกันถึง 67 % (มิถุนายน 2548) ซึ่งหมายความว่า ผู้ชม 2 ใน 3 ชมรายการจากช่อง 3 และช่อง 7 ขณะที่ช่องที่เน้นข่าวสารอย่าง ช่อง 9 และ itv มีสัดส่วนรวมกันเพียง 23 % เท่านั้น

⁷ Source : Company reports and KELIVE Research and Nielsen Media Research 15 สิงหาคม 2548

โฆษณาเฉลี่ยต่อรายการ(ต่อชั่วโมง)ละครในเดือนสิงหาคม 2548

รูปที่ 3 แผนภูมิแสดงส่วนโฆษณาเฉลี่ยใน 1 ชั่วโมงของรายการละคร(เวลา 16.00-22.00 น. เดือนสิงหาคม 2548)

2. ประเด็นศึกษาเฉพาะ

การศึกษารายการละครโทรทัศน์ในประเด็นเฉพาะนั้นวัดใน 4 ประเด็นคือ เรื่องเพศ ภาษา ความรุนแรง และภาพตัวแทน โดยมีดัชนีชี้วัดเก็บค่าตัวแปรในการบันทึกแบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ ซึ่งดูได้จากคู่มือการวัดว่าในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดเช่นไร

2.1 ผลการศึกษาประเด็นเฉพาะ: โดยรวม

จากการศึกษารายการละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศเวลา 16.00-22.00 น. เดือนสิงหาคมโดยใช้คู่มือการวัดเรื่องเพศ (Sex) ภาษา (Language) ความรุนแรง (Violence) และภาพตัวแทน (Representation) พบว่ามีละคร 34 เรื่อง 24 โปรแกรมจาก 5 ช่องสถานี และเมื่อนำดัชนีชี้วัดเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้ง 4 เพื่อหาปริมาณการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในสื่อจากรายการละครทุกรายการพบว่า

- **เมื่อเปรียบเทียบทุกประเด็น** พบว่า รายการละครมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด (3.29) อันดับ 2 คือเรื่องภาพตัวแทน (1.33), ภาษา (0.25) และเรื่องเพศ (0.13) ตามลำดับ⁸
- **ประเด็นเรื่องความรุนแรง** (Violence) พบว่า ประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ความรุนแรงทางร่างกาย (2.18), ตามด้วยความรุนแรงทางเพศ (0.39), ความรุนแรงทางจิตใจ (0.39), และความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (0.24)⁹ ตามลำดับ
- **ประเด็นเรื่องภาพตัวแทน** (Representation) พบว่า ประเภทของภาพตัวแทนที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ภาพตัวแทนทางเพศ (0.57), ภาพตัวแทนทางชนชั้น (0.36), ภาพตัวแทนคนพิการ (0.15), ภาพตัวแทนอายุ (0.12), ภาพตัวแทนเชื้อชาติ (0.10) และภาพตัวแทนชาติพันธุ์ (0.08)¹⁰ ตามลำดับ
- **ประเด็นเรื่องภาษา** (Language) พบว่า ภาษาประหลาดหายาก (0.15) ปรากฏในรายการละครมากกว่าภาษาส่อไปในทางเพศ (0.10)¹¹ ตามลำดับ
- **ประเด็นเรื่องเพศ** (Sex) พบว่า รายการละครนำเสนอเนื้อหาความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมทางเพศ (0.12) มากกว่าการใช้มุกล้อที่ส่อไปในทางเพศ (0.01)¹² ตามลำดับ

⁸ ค่าตัวเลขจาก “ดัชนีรวมชี้วัดปริมาณการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละประเด็น”, (หน่วย-ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

⁹ ค่าตัวเลขจาก “ดัชนีรวมชี้วัดปริมาณการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงแต่ละประเภท” (หน่วย-ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

¹⁰ ค่าตัวเลขจาก “ดัชนีรวมชี้วัดปริมาณการนำเสนอเนื้อหาภาพตัวแทนแต่ละประเภท” (หน่วย-ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

¹¹ ค่าตัวเลขจาก “ดัชนีรวมชี้วัดปริมาณการนำเสนอเนื้อหาภาษาแต่ละประเภท” (หน่วย-ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

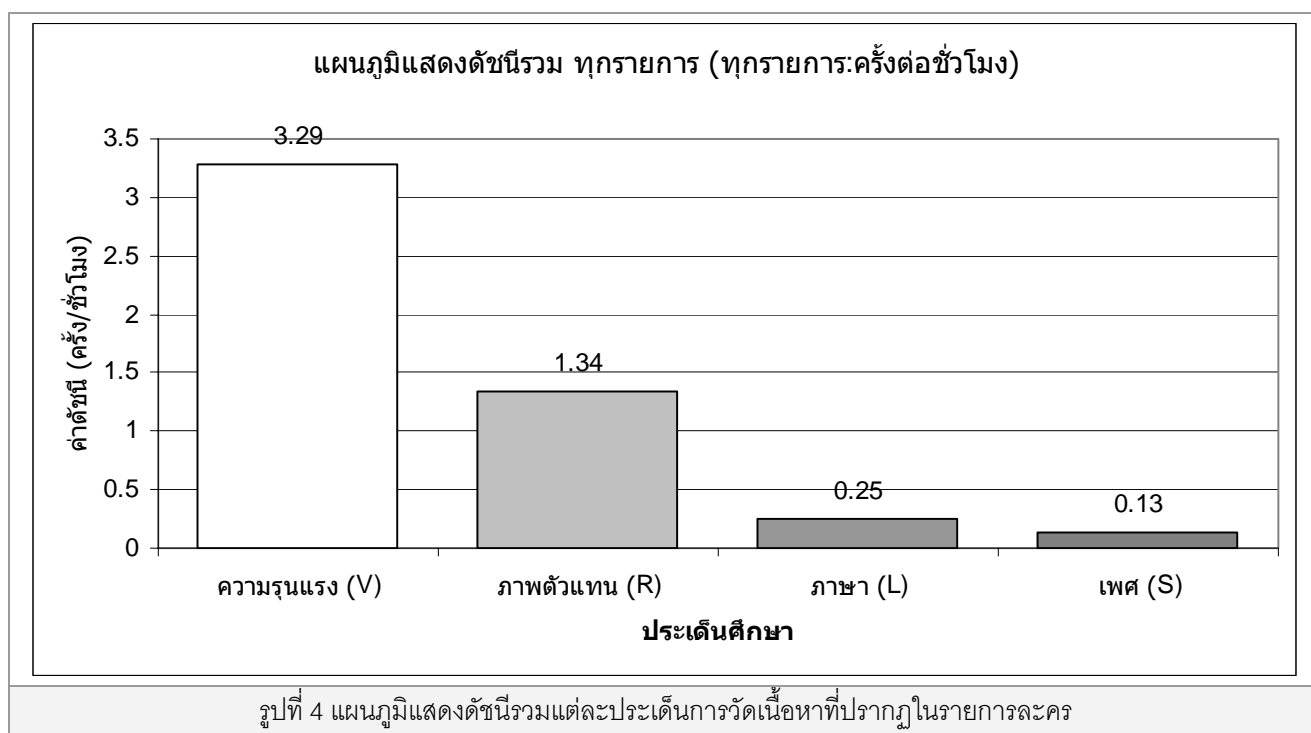
¹² ค่าตัวเลขจาก “ดัชนีรวมชี้วัดปริมาณการนำเสนอเนื้อหาทางเพศแต่ละประเภท” (หน่วย-ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)

ซึ่งหมายความว่าภายในเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา หากเราเปิดชมรายการละครโทรทัศน์ไม่ว่าจากช่องใดก็ตามยกเว้นช่อง 11 เรามีโอกาสที่จะพบกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเรื่อง ความรุนแรง ภาพตัวแทน ภาษาและเพศ ในสื่อเป็นโอกาสเท่ากับ 3.29, 1.33, 0.25 และ 0.13 ครั้ง ภายในเวลา 1 ชั่วโมงของการชม

รายการละครโทรทัศน์มีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรง (Violence) สูงกว่าเนื้อหาประเภทอื่น โดยเรียงลำดับดังนี้ดังตารางด้านล่าง

อันดับ	เนื้อหา	ดัชนีรวม (ทุกรายการ:ครั้งต่อการออกอากาศ)	ดัชนีรวม* (ทุกรายการ:ครั้งต่อชั่วโมง)
1	ความรุนแรง (V)	$VI_a = 3.25$	$VI_a^* = 3.29$
2	ภาพตัวแทน (R)	$RI_a = 1.44$	$RI_a^* = 1.34$
3	ภาษา (L)	$LI_a = 0.29$	$LI_a^* = 0.25$
4	เพศ (S)	$SI_a = 0.15$	$SI_a^* = 0.13$

ตารางที่ 8 แสดงค่าดัชนีรวมเนื้อหาแต่ละประเด็นการวัด เมื่อดูค่าดัชนีรวม (ทุกรายการ : ครั้งต่อชั่วโมง) รายการละครมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องภาพตัวแทน, ภาษา และเรื่องเพศ ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า ภายในเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา

แผนภูมิด้านบนเปรียบเทียบปริมาณเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมที่ปรากฏในสื่อในแต่ละประเภท จะเห็นว่า เนื้อหาด้านภาษาและเรื่องเพศมีค่าต่ำ (ไม่ถึง 1 ครั้งใน 1 ชั่วโมง) ขณะที่เนื้อหาความรุนแรงและเนื้อหาภาพ ตัวแทนมีค่ามากกว่า 1 ครั้งใน 1 ชั่วโมง

โดยค่าดัชนีที่สูงสุดในแต่ละประเด็นการวัดแสดงดังตารางดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงค่าดัชนีสูงสุดในแต่ละประเด็น				
เรื่อง	ดัชนีเพศ	ดัชนีภาษา	ดัชนีความรุนแรง	ดัชนีภาพตัวแทน
ดัชนี	$SI_p^*(max)$	$LI_p^*(max)$	$VI_p^*(max)$	$RI_p^*(max)$
ค่า	0.96	1.25	11.06	7.09
เรื่อง	รักแปดพันเก้า	บ่วงรัก	ฟงอวิน	บางรักซอย 9

จากตารางพบว่า

- ละครที่มีดัชนีเรื่องเพศสูงสุดคือ “รักแปดพันเก้า”
- ละครที่มีดัชนีเรื่องภาษาสูงสุดคือ “บ่วงรัก”
- ละครที่มีดัชนีเรื่องความรุนแรงสูงสุดคือ “ฟงอวิน”
- ละครที่มีดัชนีเรื่องภาพตัวแทนสูงสุดคือ “บางรักซอย 9”

2.2 ผลการศึกษาประเด็นเฉพาะ: ละครก่อนข่าว หลังข่าว (เวลา 20.00 น.)

เมื่อแบ่งรายการละครออกเป็นสองกลุ่มคือ ละครก่อนข่าว และ ละครหลังข่าว พบว่า

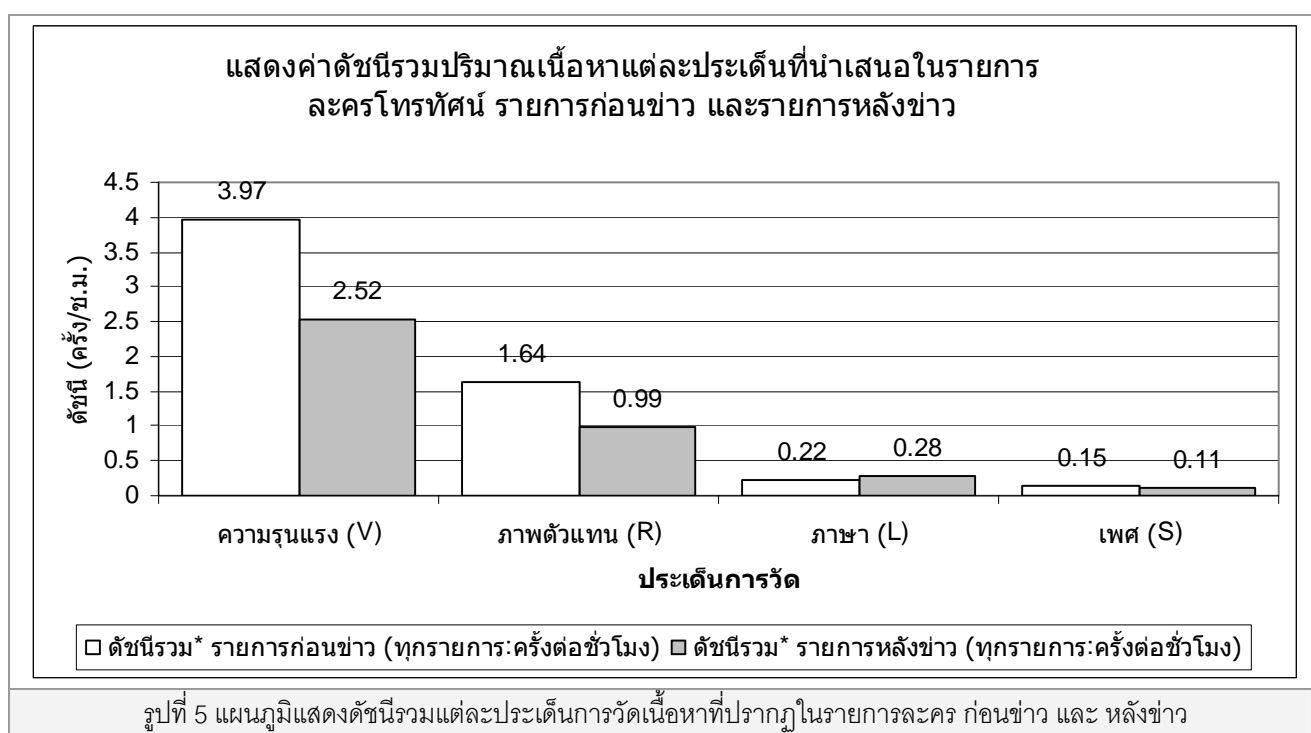
- รายการละครก่อนข่าวมีดัชนีการวัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสูงกว่าละครหลังข่าวถึง 3 ประเด็นคือ เรื่องความรุนแรง ภาพตัวแทน และเรื่องเพศ
- โดยรายการละครก่อนข่าว (16.00 – 20.00 น.) มีค่าดัชนีรวมความรุนแรง (VI_a^* ก่อนข่าว = 3.97 ครั้ง/ชั่วโมง), ดัชนีรวมภาพตัวแทน (RI_a^* ก่อนข่าว = 1.64 ครั้ง/ชั่วโมง) ดัชนีรวมทางเพศ (SI_a^* ก่อนข่าว = 0.15 ครั้ง/ชั่วโมง) และดัชนีรวมภาษา (LI_a^* = 0.22 ครั้ง/ชั่วโมง)
- ขณะที่รายการละครหลังข่าว (20.00-22.00 น.) มีค่าดัชนีรวมความรุนแรง (VI_a^* หลังข่าว = 2.52 ครั้ง/ชั่วโมง), ดัชนีรวมภาพตัวแทน (RI_a^* หลังข่าว = 0.99 ครั้ง/ชั่วโมง) ดัชนีรวมทางเพศ (SI_a^* หลังข่าว = 0.11 ครั้ง/ชั่วโมง) และดัชนีรวมภาษา (LI_a^* = 0.28 ครั้ง/ชั่วโมง)

แสดงผลดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 10 แสดงค่าดัชนีรวมปริมาณเนื้อหาแต่ละประเด็นที่นำเสนอในรายการละครโทรทัศน์ แบ่งรายการก่อนข่าว และรายการหลังข่าว			
อันดับ	เนื้อหา	ดัชนีรวม* รายการก่อนข่าว (ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)	ดัชนีรวม* รายการหลังข่าว (ทุกรายการ: ครั้งต่อชั่วโมง)
1	ความรุนแรง (V)	$VI_a^* = 3.97$	$VI_a^* = 2.52$
2	ภาพตัวแทน (R)	$RI_a^* = 1.64$	$RI_a^* = 0.99$
3	ภาษา (L)	$LI_a^* = 0.22$	$LI_a^* = 0.28$
4	เพศ (S)	$SI_a^* = 0.15$	$SI_a^* = 0.11$

จากตารางที่ 10 พบว่า ละครช่วงก่อนข่าวภาคค่ำ (16.00-20.00 น.) ซึ่งเป็นละครที่มีกลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน กลับมีค่าดัชนีการวัดเนื้อหาประเด็นเรื่อง ความรุนแรง (Violence) , ภาพตัวแทน (Representation) , และเรื่องเพศ (Sex) มากกว่า และถึงแม้ว่าตัวเลขจะใกล้เคียงกัน แต่สะท้อนว่า ทางช่องโทรทัศน์ หรือผู้ผลิตรายการละครไม่ได้คำนึงว่ากลุ่มผู้ชมรายการละครของตนจะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนหรือครอบครัวโดยเฉพาะ เพราะจากข้อมูลพบว่ารายการละครส่วนใหญ่ที่ออกอากาศนั้น เป็นรายการละครที่ผลิตขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายผู้ชมกลุ่มใหญ่ทั้งครอบครัว การแบ่งช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ หลังข่าวภาคค่ำจึงไม่มีนัยสำคัญ

ประเด็นนี้จึงน่าพิจารณาต่อไปว่าหากย้ายรายการละครที่มีความรุนแรงสูงไปไว้ในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำ อาจเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะไม่มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับรายการละครแต่ละประเภท/เรื่อง ซึ่งมีความเหมาะสมของเนื้อหาในประเด็นต่างๆ ไม่เท่ากัน

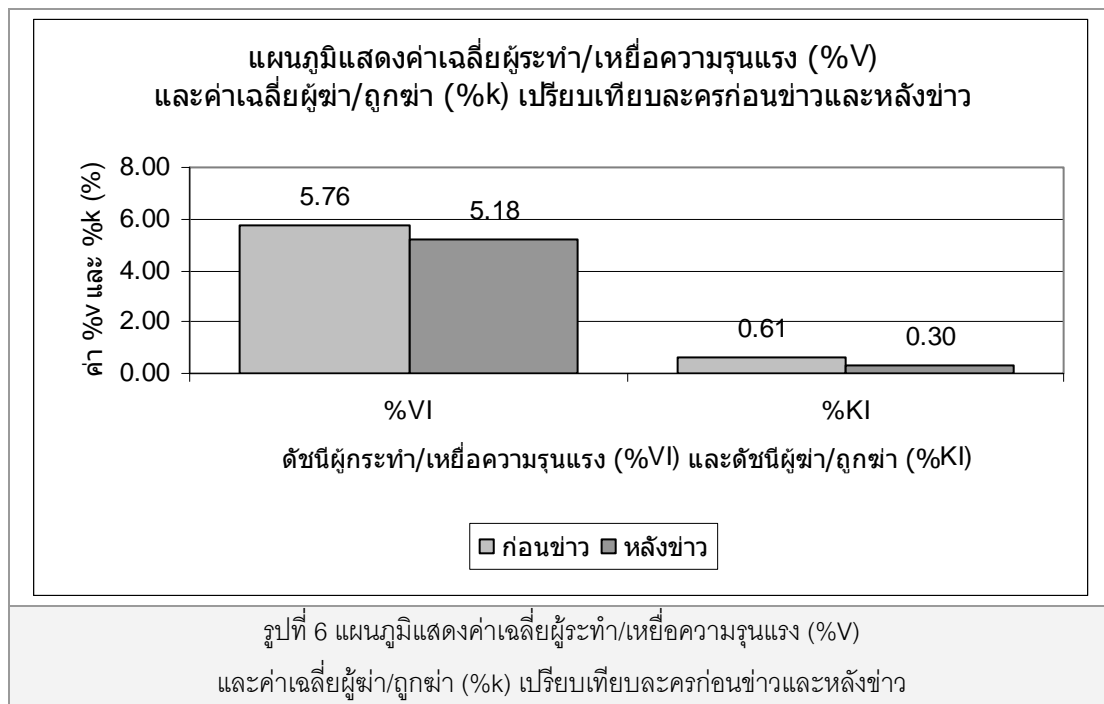

เมื่อพิจารณาในประเด็นความรุนแรงทุกประเภททั้งทางร่างกาย จิตใจ วัตถุ และเพศ (V1-4) พบว่า

- จำนวนตัวละครที่น่าเป็นทั้งผู้กระทำและเหยื่อความรุนแรง (%v) ในรายการละครก่อนข่าว มีค่าเฉลี่ยมากกว่าละครหลังข่าว (%v_{ก่อนข่าว}=5.76 และ %v_{หลังข่าว}=5.18) เพียงเล็กน้อย
- จำนวนผู้ฆ่าและถูกฆ่า (%k) ในรายการละครก่อนข่าวมีค่าเฉลี่ยมากกว่าละครหลังข่าวกว่าเท่าตัว คือ (%k_{ก่อนข่าว}=0.61 และ %k_{หลังข่าว}=0.30)

ซึ่งหมายความว่า รายการละครช่วงก่อนข่าว 20.00 น. มีความรุนแรงโดยรวมมากกว่ารายการละครหลัง

ข่าว

และเมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องภาพตัวแทน และเพศด้วย จึงสรุปได้ว่ารายการละครก่อนข่าว ดังนั้นเราอาจสรุปได้ว่า รายการละครก่อนข่าว (16.00 -20.00 น.) มีลักษณะเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมมากกว่ารายการละครหลังข่าว (20.00-22.00 น.)

2.3 ผลการศึกษาประเด็นเรื่องเพศ (Sex)

การศึกษาประเด็นเรื่องเพศนั้นมีดัชนีการวัดจากเนื้อหาละครเพียง 2 ตัว คือ มุขมกล่องที่สื่อไปในทางเพศ (S1) พิจารณาจากการใช้มุขมกล่อง ลักษณะภาพ การนำเสนอ การเจตนาเน้นย้ำของสัดส่วนร่างกายผู้แสดงโดยไม่จำเป็นต่อเนื้อเรื่อง โดยไม่จำเป็นว่าเครื่องแต่งกายของตัวแสดงจะเป็นเช่นไร และ ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม (S2) หมายถึง เนื้อหาที่นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างเพศ หรือเพศเดียวกันที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นการนอกใจ มีชู้ ซึ่งรักหักสวาท การมีคูครองก่อนวัยสมควร

ผลการศึกษาพบว่าปริมาณการนำเสนอเนื้อหาทางเพศในรายการละครโทรทัศน์ช่วงเดือนสิงหาคม เวลา 16.00-2.00 น. มีปริมาณต่ำ โดยมีดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางเพศในสื่อ อยู่ที่ $SI_a^* = 0.13$ ครั้งต่อชั่วโมง

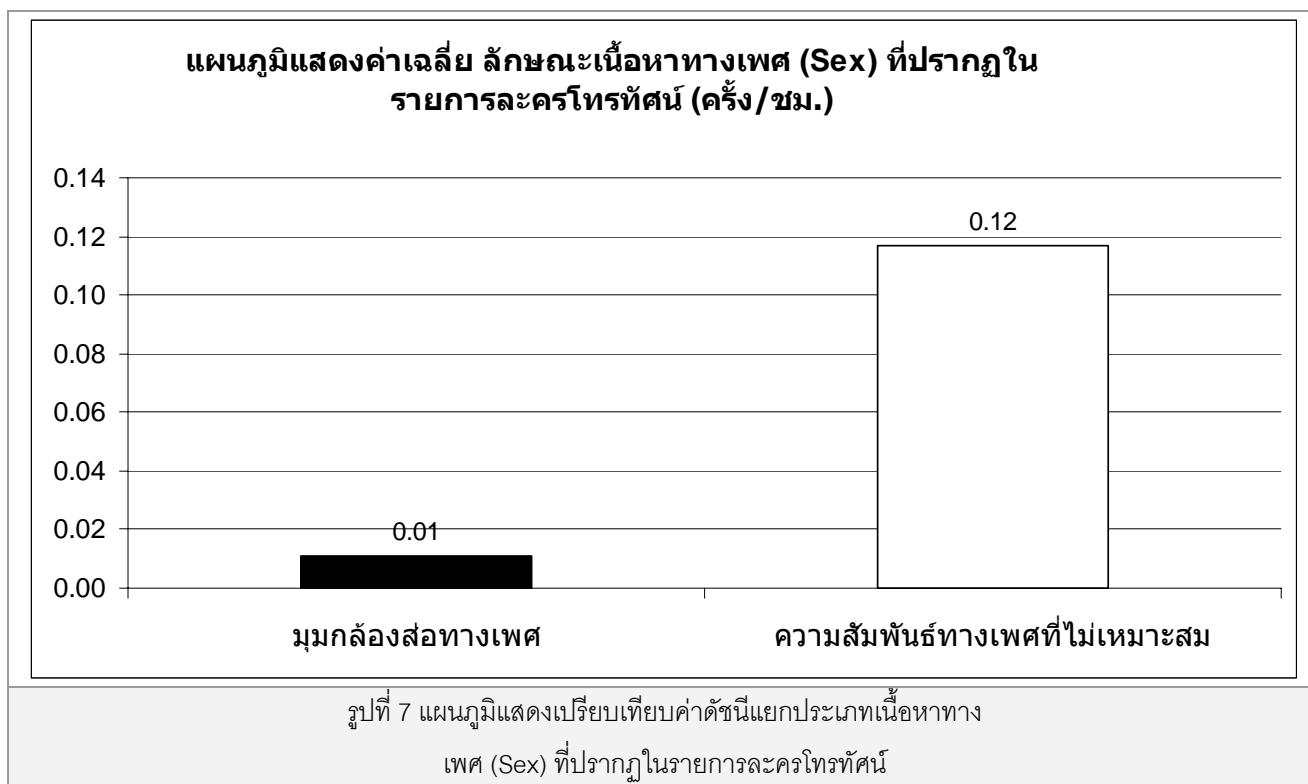
ตารางที่ 11 แสดงค่าดัชนีชี้วัดทางเพศ (Sex Index) ¹³			
ดัชนี	$SI1_p^*$	$SI2_p^*$	SI_p^*
สูงสุด	0.22	0.96	0.96
เรื่อง	นอกออก	รักแปดพันเก้า	รักแปดพันเก้า
ดัชนี	$SI1_a^*$	$SI2_a^*$	SI_a^*
เฉลี่ย	0.01	0.12	0.13
(ครั้ง/ชั่วโมง)			

จากตารางที่ 11 พบว่า ค่าดัชนีทางเพศเรื่องของความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ($SI2_a^*$) มีค่า 0.12 ครั้ง/ชั่วโมง ขณะที่ค่าดัชนีทางเพศเรื่องมุขมกล่องที่สื่อไปในทางเพศ ($SI1_a^*$) มีค่าเพียง 0.01 ครั้ง/ชั่วโมง ค่าทั้ง 2 รวมกันเป็นดัชนีรวมชี้วัดเรื่องเพศ (SI_a^*) เท่ากับ 0.13 ครั้ง/ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่น้อย แสดงว่าละครโทรทัศน์ที่ผ่านมาในเดือนสิงหาคมจากทุกเรื่องทุกช่องมีการนำเสนอเรื่องเพศในดัชนีการวัดเชิงปริมาณไม่สูงมากนัก

¹³ $SI1_a^*$ คือ ดัชนีชี้วัดเรื่องเพศประเด็นเรื่องมุขมกล่องที่สื่อไปในทางเพศ

$SI2_a^*$ คือ ดัชนีชี้วัดเรื่องเพศประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

SI^* คือ ดัชนีรวมชี้วัดเรื่องเพศ (รวมจาก $SI1_a$ และ $SI2_a$)

จากรูปที่ 7 การวัดเนื้อหาเรื่องเพศส่วนใหญ่มักนำเสนอในรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมมากกว่าที่จะใช้มุกตลกที่ไม่เหมาะสม

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม (S2)

เมื่อพิจารณาเชิงคุณภาพในประเด็นเรื่องเพศในเนื้อหาละคร พบว่าละครทุกเรื่องมีการดำเนินเรื่องโดยนำเรื่องของเพศมาเป็นตัวดำเนินเรื่อง (จากตารางที่ 6 พบว่ารูปแบบละครส่วนใหญ่คือ เน้นเนื้อหาความรัก ละครเนื้อหาเน้นจินตนาการ และละครชีวิต) ซึ่งใช้แก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่างเพศเป็นหลัก และมีละครหลายเรื่องที่น่าเสนอเรื่องการชิงรักหักสวาท การแย่งชิงคนรัก การรวมใจคนที่ตนหลงรัก เน้นเรื่องราวความรักระหว่างคู่ตัวเอกต่างๆ อยู่ตลอดทั้งเรื่อง เมื่อพิจารณาจากแก่นเรื่อง โครงเรื่องหรือพล็อตแล้ว ประเด็นเรื่องการนำเสนอความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมตามนิยามการวัดเรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมเช่นการนอกใจ มีคู่ ชิงรักหักสวาท หรือการมีคู่ครองก่อนวัยสมควรจึงมีปริมาณน้อยมาก เพราะละครไทยมักมีลักษณะการนำเสนอให้ดูเป็นเรื่องตลก กลั่นแกล้ง เล่นๆ ดูไม่จริงจัง มักนำเสนอเรื่องความรักแบบรักก็รักก็กระหว่างวัยรุ่น ซึ่งออกมาจากบทและการแสดง ตลอดจนการใช้ดนตรีประกอบทำให้ดูว่าการกระทำที่เป็นการชิงรักหักสวาทนั้น เป็นเรื่องเบาๆ สนุกๆ เท่านั้น

อีกเหตุผลหนึ่งที่น่าสนใจคือ รูปแบบของละครนั้นมีส่วนอย่างยิ่งต่อความสมจริงสมจังของการกระทำเพื่อชิงรักหักสวาทของตัวละคร เพราะเมื่อละครเรื่องนั้นเป็นที่มีเนื้อหาตลกขบขัน หรือเนื้อหาเน้นจินตนาการ ทำให้ผู้ชมมีความรับรู้ว่าเป็นเรื่องสมมติ ห่างไกลกับชีวิตจริงมาก และมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความบันเทิงในลักษณะซ้ำกันมากกว่าละครชีวิต ซึ่งเน้นความซับซ้อนและอารมณ์จริงจังของชีวิต เมื่อตัวละครแสดงบท

ซึ่งรักหักสวาทเช่นการมະรุมาะตุ่มรุมาตัวพระเอก หรือนางเอก ผู้ชมจะรู้สึกเหมือนกับชีวิตจริงมากกว่าในละครชีวิต แต่หากเป็นละครตลก ละครจากจินตนาการ หรือซีทีคอม ผู้ชมจึงรู้สึกว่าการกระทำเพื่อแย่งคู่ ซึ่งรักหักสวาทนั้นเพื่อความตลกมากกว่า โดยละครชีวิตจะส่งผลต่อการรับรู้ (Perception) ของผู้ชมในความจริงมากกว่าละครตลก หรือละครเนื้อหาเน้นจินตนาการ

จากการศึกษาพบว่า ละครที่มีดัชนีชี้วัดเรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมสูงสุดคือเรื่อง “รักแปดพันเก้าปี 2” ($SI2_p^* = 0.96$ ครั้ง/ชั่วโมง) รองลงมาได้แก่เรื่อง “หนึ่งตะวันพันดาว” ($SI2_p^* = 0.50$ ครั้ง/ชั่วโมง) และ “คืนรักสุดขอบฟ้า” ($SI2_p^* = 0.36$ ครั้ง/ชั่วโมง)

“รักแปดพันเก้า” เป็นละครซีรีย์ที่ใช้ตัวละครเดิม เน้นเรื่องราวของความรักคนหนุ่มสาววัยทำงาน เนื้อหาจึงมักมีเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพศและความรักของกลุ่มตัวละครหลัก นำเสนอภาพความรักของคนชนชั้นกลางเมืองกรุงสมัยใหม่ การอยู่ก่อนแต่ง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การสลับเปลี่ยนคนรักที่วนเวียนกันอยู่ในกลุ่มเพื่อนในเชิงหนุ่มสาว การชมละครเรื่องนี้จึงควรที่จะใช้วิจารณญาณในการชม และพ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรให้คำแนะนำแก่บุตรหลานระหว่างชมด้วย

ส่วนประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ เช่น การนอกใจคู่สมรส การมีชู้ การชิงรักหักสวาท เนื้อหาเช่นนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในละครเรื่อง “เหมมราช”, “หนึ่งตะวันพันดาว”, “คืนรักสุดขอบฟ้า” และ “รักซ้อนซ้อนเล่ห์” ขณะที่ละครที่ซ่อนเนื้อหาของการชิงรักหักสวาทไม่ให้สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนคือเรื่อง “99 วันฉันรักเธอ”

“99 วันฉันรักเธอ” ($SI2_p^* = 0.10$ ครั้ง/ชั่วโมง) เล่าเรื่องของผู้หญิง 2 คนที่แข่งขันกันแย่งผู้ชายมาครอบครองภายในเวลา 99 วัน ดังนั้นการดำเนินเรื่องจึงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชิงรักหักสวาทที่ไม่เหมาะสม แต่การแสดงออกของตัวละครจึงไม่ชัดเจนอย่างโจ่งแจ้งซึ่งๆ หน้าแต่เป็นการชิงรักหักสวาทแบบลับหลังมากกว่าซึ่งต่างจากเรื่องอื่นๆ โดยทั่วไปที่ตัวละครฝ่ายร้ายมักแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งในการแย่งชิงคนรักเช่นเรื่อง “คืนรักสุดขอบฟ้า” เป็นต้น

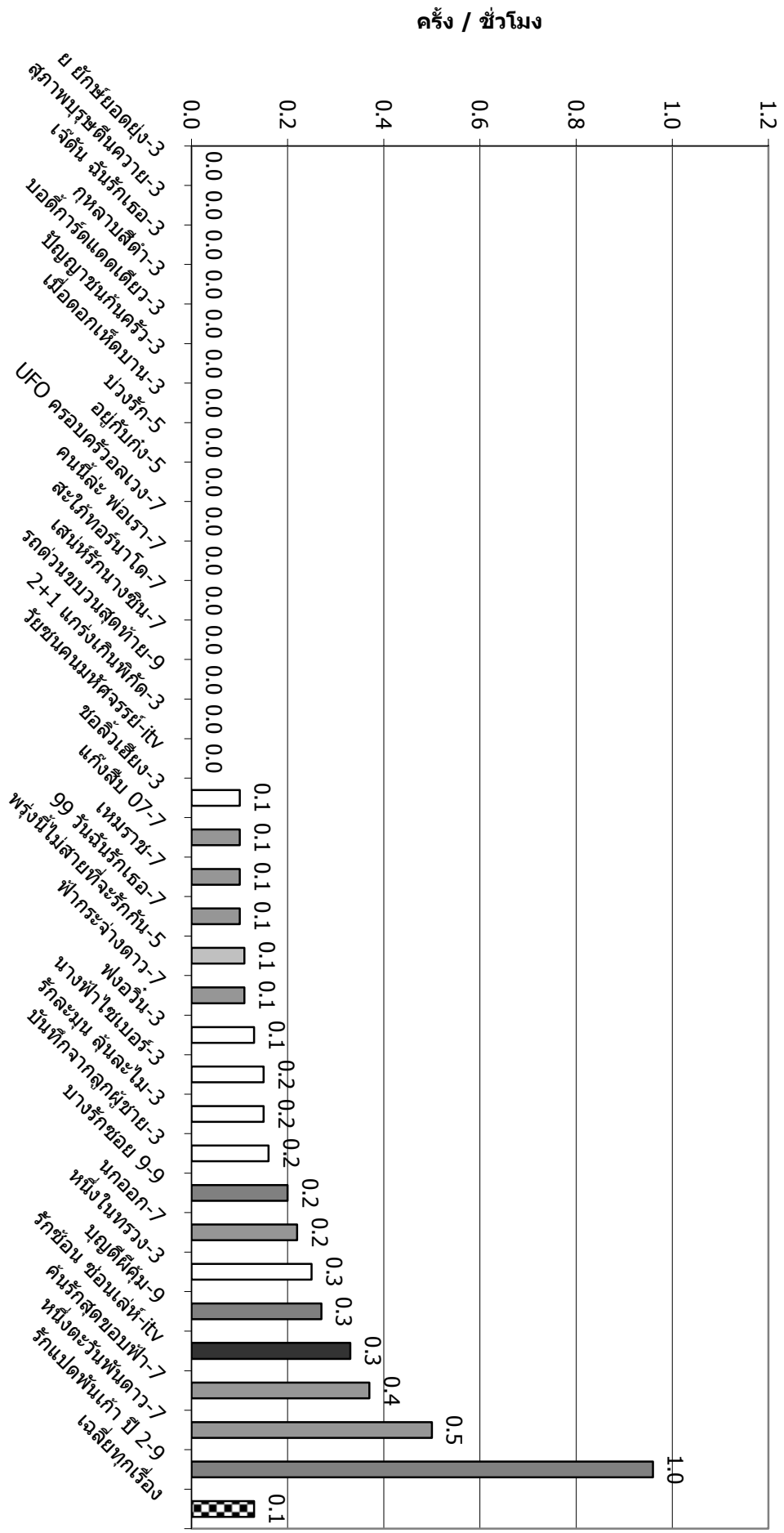
ข้อนำสังเกตที่เหมือนกันสำหรับละครทุกเรื่องและทุกแนว (ไม่ว่าจะเป็นชีวิต ตลก ความรัก หรือเนื้อหาเน้นจินตนาการ) ในประเด็นทางเพศความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม (โดยเฉพาะพล็อตเรื่องชิงรักหักสวาท) นั้นมีความคล้ายกันตรงที่ บทบาทของตัวละครฝ่ายร้าย ฝ่ายอิจฉา หรือตัวโกงที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมทุกวิถีทางเพื่อแย่งคนที่ตนรักอย่างเปิดเผย โจ่งแจ้งและชัดเจน การรุมจีบรุมตอมพระเอกหรือนางเอกนั้น มีรูปแบบคล้ายกันในทุกเรื่อง ด้วยวิธีการกลั่นแกล้ง กล่าวหา ใส่ความ ประทุษร้ายทางกาย โดยมุ่งให้พระเอกหรือนางเอกเข้าใจผิดด้วยวิธีการต่างๆ ขณะที่ตัวเองก็จะเปิดโอกาส ทอดสะพาน ให้ทำและเชื่อเชียวอย่างเปิดเผยซึ่งเป็นลักษณะตัวละครที่แทบเหมือนกันในทุกเรื่อง

ภาพตัวแทนที่ไม่เหมาะสมทางเพศนี้ แม้มีปริมาณน้อย แต่ก็มีในละครเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะการชิงรักหักสวาท และไม่ได้เว้นช่วงเวลาว่า ละครนั้นจะออกอากาศก่อนข่าวภาคค่ำหรือหลังข่าวภาคค่ำ เพราะถือว่าการรุมจีบรุมตอมพระเอกหรือนางเอกนั้น มีรูปแบบคล้ายกันในทุกเรื่อง ด้วยวิธีการกลั่นแกล้ง กล่าวหา ใส่ความ ประทุษร้ายทางกาย โดยมุ่งให้พระเอกหรือนางเอกเข้าใจผิดด้วยวิธีการต่างๆ ขณะที่ตัวเองก็จะเปิดโอกาส ทอดสะพาน ให้ทำและเชื่อเชียวอย่างเปิดเผยซึ่งเป็นลักษณะตัวละครที่แทบเหมือนกันในทุกเรื่อง

ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องเพศส่งผลต่อเด็กและเยาวชนที่ชมละครในช่วงเวลาตอนเย็นได้แม้ปริมาณความถี่นั้นน้อยเพียงใดก็ตาม จึงควรระมัดระวังในเรื่องนี้

จากรูปที่ 6 แผนภูมิแสดงค่าดัชนีชี้วัดเรื่องเพศ (Sex Index) ของละคร 34 เรื่องจะเห็นว่าการวัดค่าดัชนีเรื่องเพศอยู่ในระดับที่ต่ำแม้ว่าละครเกือบทั้งหมดจะดำเนินเรื่องโดยความสัมพันธ์ระหว่างเพศในมิติความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่าละครไทยมักมีบทบาทของนางร้าย นางอิจฉาที่คอยแย่งชิงตัวพระเอกมาครอบครองด้วยวิธีการต่างๆ กิริยาอาการที่ชอบเข้ามาละมุนละม่อมกอดเกี่ยวแขน ออเซาะ แสดงบทบาทน่าสงสาร เป็นลักษณะบทบาทของตัวละคร ที่กำหนดและสร้างขึ้นมาจากบทประพันธ์หรือผู้กำกับละคร ไม่ว่าจะละครเรื่องนั้นจะเป็นแนวอะไรก็ตาม

ค่าเฉลี่ยเนื้อหาเรื่องเพศในละครตอนสิงหาคม 2548

รูปที่ 8 แผนภูมิแสดงค่าดัชนีชี้วัดเรื่องเพศ (Sex Index) ของละคร 34 เรื่อง (หน่วย ครั้งต่อชั่วโมง)

2.4 ผลการศึกษาประเด็นเรื่องภาษา (Language)

การศึกษาประเด็นเรื่องภาษานั้นมีดัชนีการวัดจากเนื้อหาละครเพียง 2 ตัวคือ ภาษาสื่อทางเพศ (L1) คือ ภาษาลามก สัปดน หยาบโยน อูตริเป็นที่น่ารังเกียจในเรื่องเพศและเพศสัมพันธ์ และ ภาษาหยาบคาย (L2) คำหยาบคาย คำด่าทอ สบถ แข่งด่า ขาดความสุภาพ วาจาชั่ว

ผลการศึกษาพบว่าปริมาณการนำเสนอเนื้อหาภาษาในรายการละครโทรทัศน์ช่วงเดือนสิงหาคม เวลา 16.00-22.00 น. มีปริมาณต่ำ คือดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาทางภาษาในสื่อ อยู่ที่ $LI_a^* = 0.25$ ครั้งต่อชั่วโมง โดยละครที่มีดัชนีรวมชี้วัดเรื่องภาษาสูงสุดจากละครทั้งหมดคือเรื่อง “บ่วงรัก” ($LI_p^* = 1.25$ ครั้งต่อชั่วโมง) และจากเรื่องเดียวกัน “บ่วงรัก” ก็มีดัชนีชี้วัดภาษาหยาบคายสูงสุดเช่นกัน ($LI2_p^* = 1.09$) ขณะที่ละครเรื่อง “บางรักซอย 9” มีดัชนีชี้วัดภาษาสื่อทางเพศมากที่สุดคือ $LI1_p^* = 0.69$ ครั้งต่อชั่วโมง

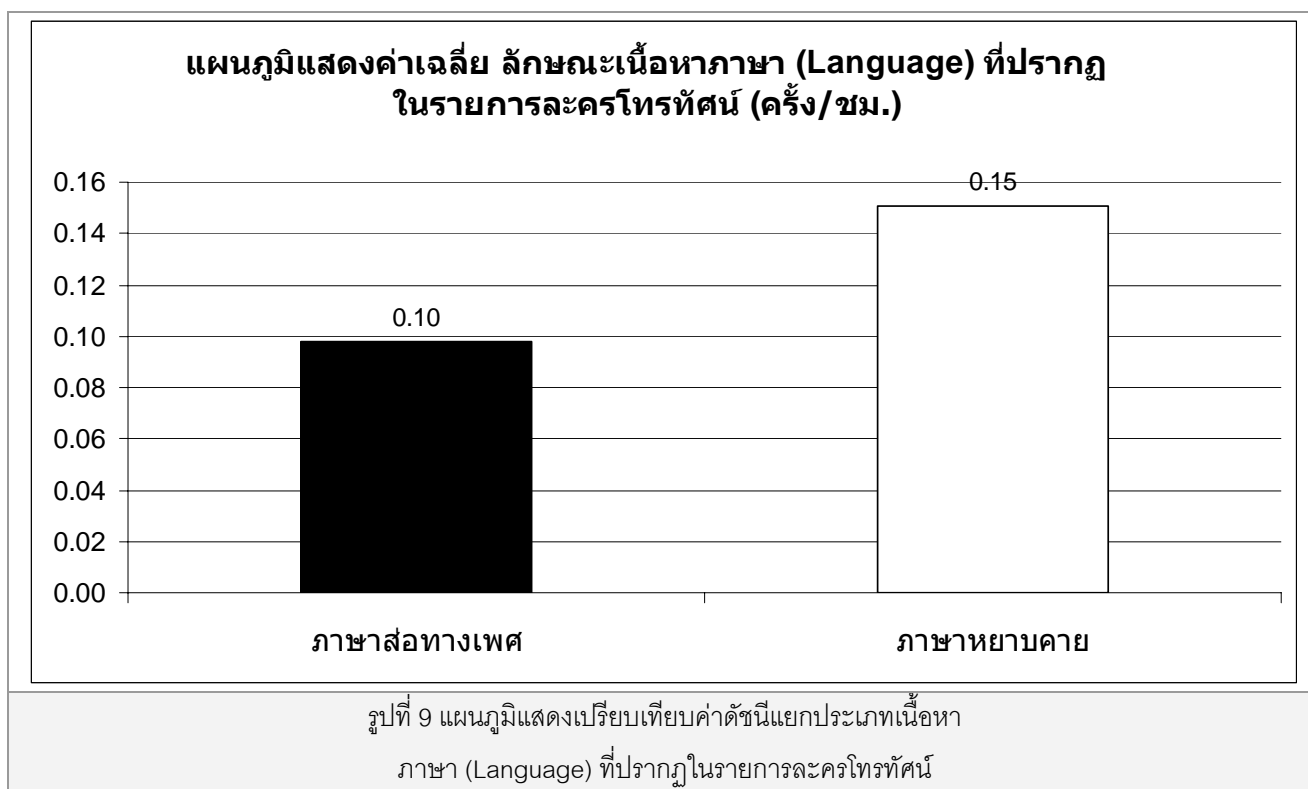
เมื่อพิจารณาค่าดัชนีเฉลี่ยการใช้ภาษาทั้ง 2 ประเภทพบว่ามีค่าใกล้เคียงกันคือ ค่าดัชนีรวมของการใช้ ภาษาสื่อทางเพศ อยู่ที่ $LI1_a^* = 0.10$ ครั้งต่อชั่วโมง ขณะที่ดัชนีรวมของการใช้ ภาษาสื่อทางเพศ อยู่ที่ $LI2_a^* = 0.15$ ครั้งต่อชั่วโมงซึ่งมากกว่าเพียงเล็กน้อย

ตารางที่ 12 แสดงค่าดัชนีชี้วัดทางภาษา (Language Index)			
ดัชนี	$LI1_p^*$	$LI2_p^*$	LI_p^*
สูงสุด	0.69	1.09	1.25
เรื่อง	บางรักซอย9	บ่วงรัก	บ่วงรัก
ดัชนี	$LI1_a^*$	$LI2_a^*$	LI_a^*
เฉลี่ย	0.10	0.15	<u>0.25</u>
(ครั้ง/ชั่วโมง)			

เมื่อพิจารณาจากละครทั้ง 34 เรื่องพบว่า มีละครมากถึง 20 เรื่องที่ใช้ภาษาไม่เหมาะสม หรือประมาณสองในสามของจำนวนละครทั้งหมด โดยมี 12 รายการที่มีค่าดัชนีชี้วัดรวมทางภาษา (LI) เกินจากค่าเฉลี่ย

ลำดับที่	$LI1_p^*$ (ภาษาทางเพศ)		$LI2_p^*$ (ภาษาหยาบคาย)		LI_p^* (ภาษาเพศ+หยาบคาย)	
	เรื่อง	ค่า	เรื่อง	ค่า	เรื่อง	ค่า
1	บางรักซอย 9	0.69	บ่วงรัก	1.09	บ่วงรัก	<u>1.25</u>
2	บุญดีผีคุ้ม	0.53	ฟ้ากระจ่างดาว	0.55	สะใภ้ทอร์นาโด	<u>0.82</u>
3	บันทึกจากลูก(ผู้ชาย)	0.32	รถด่วนขบวนสุดท้าย	0.55	บุญดีผีคุ้ม	<u>0.80</u>
	เฉลี่ย	<u>0.10</u>	เฉลี่ย	<u>0.15</u>	เฉลี่ย	<u>0.25</u>

จากตารางที่ 13 ละครเรื่อง “บ่วงรัก” นำเสนอเนื้อหาทางภาษาที่ไม่เหมาะสมสูงที่สุด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมจากทุกรายการถึง 5 เท่า ทุกครั้งที่ละครเรื่อง บ่วงรัก ออกอากาศจะปรากฏเนื้อหาที่ใช้ภาษาไม่เหมาะสมเสมอ ละครเรื่องนี้มักเน้นการใช้ภาษาที่หยาบคายจากตัวละครฝ่ายที่มีฐานะดี กล่าวได้ว่าร้ายตัวละครที่มีฐานะจนกว่า ซึ่งเข้าใจว่าจะมาแย่งสามีของตน ภาษาหยาบคายจึงมักนำมาเพื่อให้เห็นเจ็บช้ำในฐานะและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ข้อสังเกตคือ ตัวละครที่มีฐานะดีฝ่ายตัวร้ายเท่านั้นที่พูดคำหยาบ

กรณีภาษาส่อทางเพศ พบในละครเรื่อง “บางรักซอย 9” มากที่สุด มักใช้ในลักษณะเพื่อสร้างมุขตลก สัปดน สองแง่สองง่าม ชวนให้รู้สึกขบขันต่อการเข้าใจผิดอันเกิดจากการใช้คำพูดส่อไปในเรื่องเพศของตัวละคร และยังพบมากในเรื่อง “บุญตีผีคุ้ม” โดยทั้งสองเรื่องเป็นละครซิตคอม (Sit-Com)

ในหลายกรณีที่ใช้ภาษาส่อทางเพศนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้สร้างมุขตลกขบขันแล้ว ยังถูกนำมาใช้เพื่อมุ่งหลีกเลี่ยงการพูดถึงเรื่องทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง เช่น การเลือกใช้คำแสลงที่มีนัยยะถึงการมีเพศสัมพันธ์แทนคำที่มีความหมายเดียวกันโดยตรง

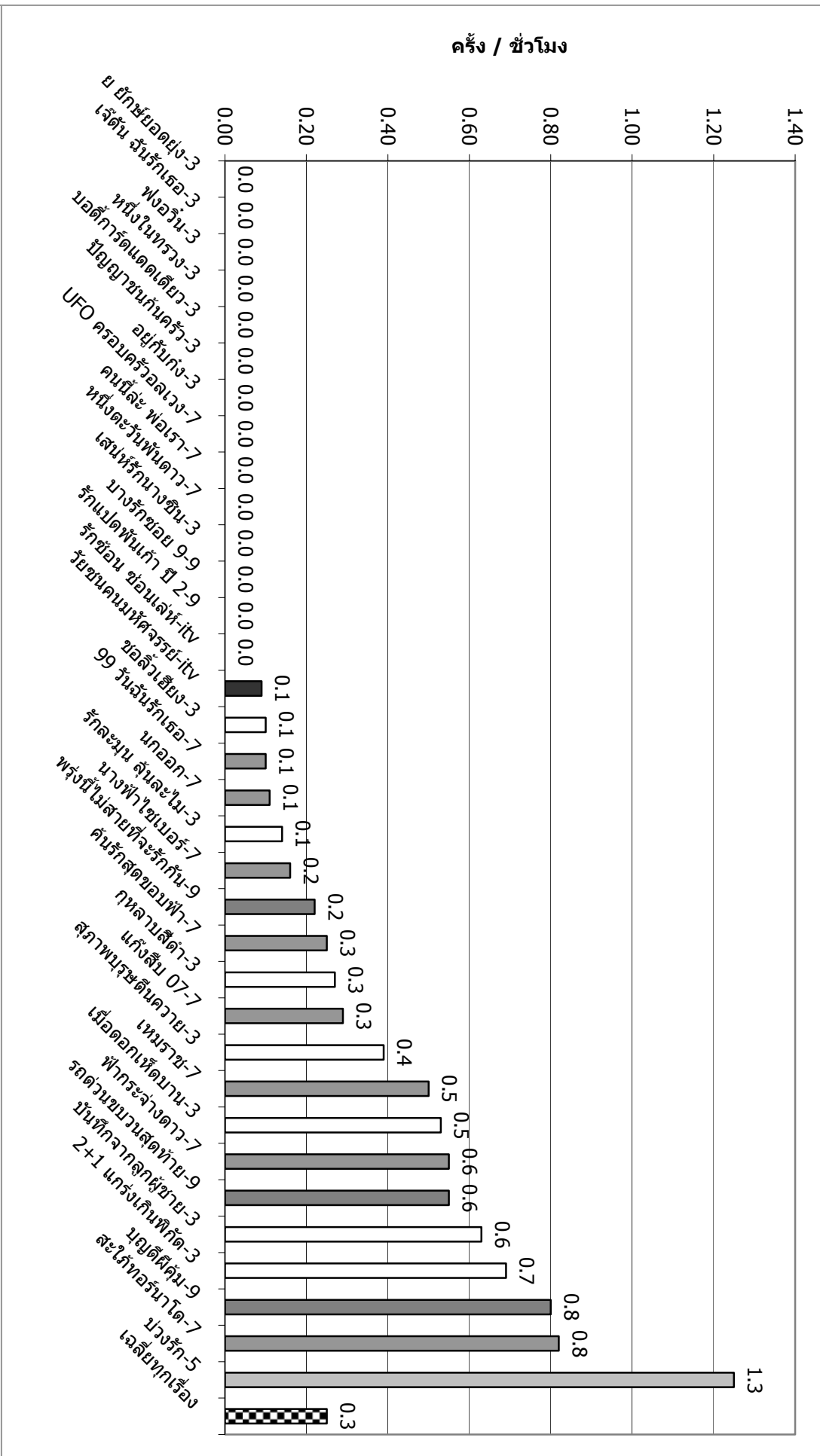
แม้ว่าภาษาที่ตัวละครใช้ต่อกันในละครส่วนใหญ่จะไม่ใช่คำพูดที่หยาบคาย ก้าวร้าวมากนัก แต่หากพิจารณาประกอบบริบทของภาษาหรือภาษาร่างกาย ท่าทางที่แสดงออกมาในระหว่างการด่าทอของตัวละคร เช่น น้ำเสียงตะคอก แวตาทิ่แสดงถึงอารมณ์โมโห พลุ่พล่าน กิริยาท่าทางที่แสดงออกพร้อม ๆ กับชุดคำด่าทอเหล่านี้จะช่วยเพิ่มระดับความรุนแรง และความก้าวร้าวของภาษา และในหลายกรณีมักเป็นขั้นแรกที่น่าไปสู่จากความรุนแรงทั้งต่อกายและ/หรือต่อจิตใจในเวลาถัดมา แต่ภาษาหยาบคายจากการสบถ การด่าทอไม่ได้เกิดควบคู่

กับจากความรุนแรงเสมอไป ดังเช่นรายการ “ฟงอวีน” ซึ่งมีค่าดัชนีวัดความรุนแรงสูงสุด แต่กลับไม่ปรากฏการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมเลย ทั้งนี้เนื่องจากโครงเรื่องของรายการ “ซอลิ้วเฮียง” และ “ฟงอวีน” มีบริบทของสังคมจีนโบราณ ลักษณะการใช้ภาษาในเรื่องยังคงดำรงตามรูปแบบวรรณกรรมจีน จึงแทบจะไม่พบภาษาส่อทางเพศหรือหยาบคายเลย

ส่วนรายการละครซึ่งเน้นกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจนจำนวน 5 รายการ ได้แก่ “ย ยักษ์ยอดยุ่ง”, “UFO ครอบครัวยอลเวง”, “แก๊งสี่ป 07” และ “วัยซนคนมหัศจรรย์” มีเนื้อหาที่ใช้ภาษาไม่เหมาะสมในระดับต่ำมาก

กล่าวโดยสรุป ในภาพรวมของรายการละครมีเนื้อหาที่นำเสนอภาษาที่ไม่เหมาะสมในในระดับที่ไม่น่าเป็นห่วงนัก อีกทั้งทางสถานีโทรทัศน์ได้เซ็นเซอร์คำพูดที่ไม่เหมาะสมออกไปบางส่วนแล้ว เช่นคำว่า “มึง-กู” “ไอ้ควาย” แต่คำดำอื่น ๆ ที่มีลักษณะหยาบคายก็ยังคงอยู่ และเป็นความตั้งใจของผู้เขียนบทผู้ประพันธ์ หรือผู้กำกับ เป็นต้น

ค่าเฉลี่ยเนื้อหาเรื่องภาษาในละครเดือนสิงหาคม 2548

รูปที่ 10 แผนภูมิแสดงค่าดัชนีชี้วัดเรื่องภาษา (Language Index) ของละคร 34 เรื่อง (หน่วย ครั้งต่อชั่วโมง)

2.5 ผลการศึกษาประเด็นเรื่องความรุนแรง (Violence)

การศึกษาประเด็นเรื่องความรุนแรงนั้นมีดัชนีการวัดจากเนื้อหาละคร 4 ตัวคือ ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1) การกระทำที่จิตใจมีผลให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อร่างกาย ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2) การกระทำที่จิตใจมีผลให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อจิตใจ เช่น ทอดทิ้ง เพิกเฉย ไม่ดูแล ไม่ใส่ใจ ไม่ให้เกียรติ ถูกทำให้เกิดความหวาดหวั่น เกรงกลัว ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) การกระทำที่จิตใจทำลายวัตถุ สิ่งของ ด้วยความโกรธแค้น การมุ่งระบายความโกรธ เคียดแค้นต่อสิ่งของนั้น และความรุนแรงทางเพศ (V4) การกระทำหรือคำพูดที่ผู้กระทำแสดงออกอย่างจงใจเปิดเผยในการข่มขู่ คุกคาม ลิดรอนเสรีภาพ ทั้งในที่ส่วนตัวและสาธารณะ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางเพศของตน

ผลการศึกษาพบว่าปริมาณการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในรายการละครโทรทัศน์ช่วงเดือนสิงหาคม เวลา 16.00-22.00 น. มีปริมาณสูงกว่าประเด็นอื่นๆ โดยมีดัชนีรวมชี้วัดปริมาณเนื้อหาความรุนแรงในสื่อ อยู่ที่ 3.29 ครั้งต่อชั่วโมง

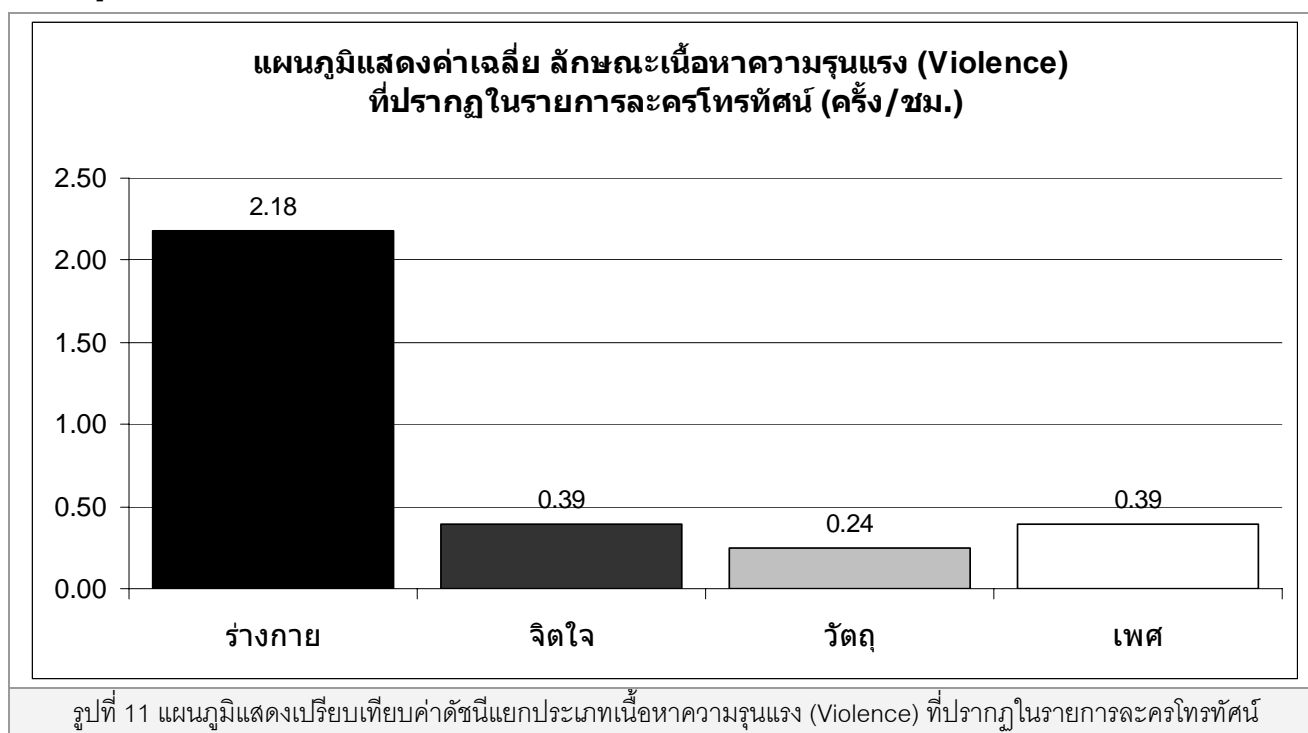
จากละครโทรทัศน์ 34 รายการ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านความรุนแรงพบว่า มีรายการที่มีเนื้อหาความรุนแรง 30 รายการ (88% จากรายการทั้งหมด) แสดงให้เห็นว่า ความรุนแรงถูกนำมาสอดแทรกในเนื้อหาละครโทรทัศน์

ละครที่มีเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุดคือ ละครเรื่อง “ฟงอวีน” ($SI_p^* = 11.06$ ครั้ง/ชั่วโมง) รองลงมาคือ ละครเรื่อง “วัยชนคนมหัศจรรย์” ($SI_p^* = 10.20$ ครั้ง/ชั่วโมง) อันดับที่ 3 คือ ละครเรื่อง “สุภาพบุรุษตีนควาย” ($SI_p^* = 9.36$ ครั้ง/ชั่วโมง) โดยมีดัชนีรวมความรุนแรงของละครทั้งหมดอยู่ที่ $SI_a^* = 3.29$ ครั้ง/ชั่วโมง (ดูตารางประกอบ)

ตารางที่ 15 แสดงละครที่มีดัชนีความรุนแรงสูงสุดรวมสูงสุด 3 อันดับแรก ในเดือนสิงหาคม			
ลำดับที่	เรื่อง	VI_p^* (ความรุนแรงทุกประเภท รวมกัน เรื่อง: ครั้งต่อชั่วโมง)	VI_a^* (ความรุนแรงทุกประเภท จาก ทุกเรื่อง : ครั้งต่อชั่วโมง)
1.	ฟงอวีน	11.06	3.29
2.	วัยชนคนมหัศจรรย์	10.20	
3.	สุภาพบุรุษตีนควาย	9.36	

จากตารางที่ 15 แสดงละครที่มีดัชนีรวม (SI_p^*) ความรุนแรงสูงสุด 3 อันดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเนื้อหา ละครแล้วพบว่า ละครทั้ง 3 เรื่องมีเนื้อหาลักษณะเดียวกันคือ “ละครเนื้อหาเน้นจินตนาการ” การแสดง ความรุนแรงจึงมีปริมาณสูงกว่าละครทั่วไป โดยพบว่า ละครเด็กอย่าง “วัยชนคนมหัศจรรย์” ก็ติดกลุ่มความรุนแรงสูง

ด้วย อย่างไรก็ตาม ละครทั้ง 3 เรื่องมีความรุนแรงมากกว่าอย่างน้อย 3 เท่าของค่าเฉลี่ยรวมทุกๆ เรื่อง (SI_a^*) ในระดับสูง

หากพิจารณาความรุนแรงทั้งหมดที่ผ่านรายการละครพบว่า ความรุนแรงทางร่างกาย มีค่าสูงที่สุดในบรรดาความรุนแรงประเภทอื่น ($VI1_a^*=2.18$ ครั้ง/ชั่วโมง) ที่น้อยกว่าคือ ความรุนแรงทางจิตใจและความรุนแรงทางเพศ ($VI2_a^*=2.18$, $VI4_a^*=0.39$ ครั้ง/ชั่วโมง) และร้ายด้วยความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ ($VI3_a^*=0.24$ ครั้ง/ชั่วโมง)

เมื่อพิจารณาปริมาณความรุนแรงแยกตามประเภท คือ ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1), ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2), ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) และความรุนแรงทางเพศ (V4) พบว่า

ละครที่มีความรุนแรงต่อร่างกาย (V1) สูงสุดคือ ฟองวิน (8.42 ครั้ง/ชั่วโมง), ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2) และความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) สูงสุดคือ บ่วงรัก (1.71 และ 1.56 ครั้ง/ชั่วโมงตามลำดับ), และความรุนแรงทางเพศ (V4) สูงสุดคือ บางรักซอยเก้า (2.15 ครั้ง/ชั่วโมง)

ตารางที่ 14 แสดงค่าดัชนีชี้วัด ความรุนแรง (Violence Index)					
ดัชนี	$VI1_p^*$	$VI2_p^*$	$VI3_p^*$	$VI4_p^*$	VI_p^*
สูงสุด	8.42	1.71	1.56	2.15	11.06
เรื่อง	ฟองวิน	บ่วงรัก	บ่วงรัก	บางรักซอย9	ฟองวิน
ดัชนี	$VI1_a^*$	$VI2_a^*$	$VI3_a^*$	$VI4_a^*$	VI_a^*
เฉลี่ย	2.18	0.39	0.24	0.39	3.29
(ครั้งต่อชั่วโมง)					

โดยความรุนแรงของแต่ละประเภทมีค่าเฉลี่ยรวมดังนี้ ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1) 2.18 ครั้ง/ชั่วโมง, ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2) 0.39 ครั้ง/ ชั่วโมง, ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) 0.24 ครั้ง/ชั่วโมง และความรุนแรงทางเพศ (V4) 0.39 ครั้ง/ชั่วโมง (ดูตารางประกอบ)

ตารางที่ 16 แสดงละครที่มีดัชนีความรุนแรงสูงสุดในแต่ละประเภท				
ประเภทดัชนี	ค่าสูงสุด	เรื่อง	ประเภทดัชนี (เฉลี่ย)	ค่าเฉลี่ย
VI1 _p * (ความรุนแรงทางร่างกาย-ต่อเรื่อง)	8.42	ฟงอวิน	VI1 _a *	2.18
VI2 _p * (ความรุนแรงต่อจิตใจ-ต่อเรื่อง)	1.71	บ่วงรัก	VI2 _a *	0.39
VI3 _p * (ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ-ต่อเรื่อง)	1.56	บ่วงรัก	VI3 _a *	0.24
VI4 _p * (ความรุนแรงทางเพศ-ต่อเรื่อง)	2.15	บ่วงรักชอย 9	VI4 _a *	0.39

จากข้อมูลขั้นต้นที่แสดงปริมาณที่ความรุนแรงที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ 3 อันดับ คือ “ฟงอวิน”, “วัยชนคนมหัศจรรย์” และ “สุภาพบุรุษตีนควาย” เมื่อพิจารณาในเนื้อหาของละครแต่ละเรื่องจะพบว่า “ฟงอวิน” เป็นละครประเภทกำลังภายใน มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้-แย่งชิงของวิเศษ คือ “ธาตุมังกร” ให้ได้มาซึ่งความเป็นอมตะของชีวิต ทำให้เนื้อเรื่องต้องดำเนินไปด้วยการต่อสู้กันระหว่าง ฝ่ายธรรมะกับอธรรม ที่จะต้องมีการฆ่ากันเพื่อแย่งชิงของวิเศษ ทำให้มีปริมาณการเข้าไปเกี่ยวข้องของตัวละครเอกและเสียชีวิตของตัวละครมีมาก ทำให้ค่าดัชนีความรุนแรงสูงขึ้น

วัยชนคนมหัศจรรย์ เป็นเรื่องราวการผจญภัยของเด็กๆ ที่ต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา ภายใต้สถานการณ์ที่ถูกกำหนดมาให้มีความคาบเกี่ยวกับ นิทานปรัมปราพื้นบ้านไทยและเทศ (เช่น ท้าวทองกีบม้า, โรบินฮู้ด) ในอีกมิติหนึ่งที่ไม่ใช่โลกจริง บทบาทกลุ่มของเด็กๆ ถูกกำหนดขึ้นมาในลักษณะวีรบุรุษที่จะต้องกอบกู้สถานการณ์ การแก้ปัญหาจึงนำมาสู่การใช้ ความรุนแรงแสดงออกมาในการกำราบวายร้ายซึ่งเป็นอุปสรรคในละครแต่ละตอน ซึ่งตัวละครเอกในเรื่องเข้าไปพัวพันกับการใช้ความรุนแรงนั้นและส่งผลให้ศัตรูต้องถูกกำจัดเป็นจำนวนมาก

ลักษณะที่ใกล้เคียงกันของละครทั้งสองเรื่องก็คือ มีการนำเสนอเนื้อหาเน้นจินตนาการ “ฟงอวิน” เป็นสถานการณ์สมมติที่ไม่มีอยู่ในโลกของความเป็นจริงหรือเน้นจินตนาการแบบผู้ใหญ่ ขณะที่ “วัยชนคนมหัศจรรย์” มีความคาบเกี่ยวอยู่กับโลกจริงและโลกที่สมมติขึ้น ลักษณะการใช้อาวุธเพื่อทำร้ายคู่ต่อสู้ ด้วยใช้เทคนิคพิเศษผ่านการใช้วิทย์ยายุทธ์และเวทย์มนต์ เช่น การยิงลำแสงใส่คู่ต่อสู้ การบาดเจ็บของคู่ต่อสู้มักไม่เห็นเลือด แต่จะรู้โดยนัยว่ามีการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และเน้นจินตนาการแบบเด็ก และมีความตอบสนองกับโลกความเป็นจริงได้ง่ายกว่า เนื่องจาก “ฟงอวิน” นั้นห่างไกลจากโลกความเป็นจริงก็ด้วย ฉากและโครงเรื่องที่เป็นประเทศจีน โลกยุทธ์จักร วิชากำลังภายในซึ่งไม่มีจริงแล้วในสังคม ขณะที่ “วัยชนคนมหัศจรรย์” มีความใกล้ชิดกับโลกจริงมากกว่า เพราะเป็นการผจญภัยเข้าไปจากโลกปัจจุบันของตัวละคร จึงมีผลกระทบต่อความผูกพันกับความรู้สึกของผู้ชมได้มากกว่าละครซึ่งมีลักษณะเป็นบทประพันธ์อย่าง “ฟงอวิน” หรือ “ซอลิ้วเฮียง” เป็นต้น

และเมื่อพิจารณาความรู้สึกใกล้ชิด – เกี่ยวข้อง ระหว่างตัวละครกับผู้รับสารที่เป็นเด็ก มีความเป็นไปได้ว่าตัวละครจะรู้สึกใกล้ชิดกับละครเรื่องวัยซนคนมหัศจรรย์มากกว่า เพราะมีตัวละครที่เป็นเด็กดำเนินเรื่อง ขณะที่ ฟงอวิน เป็นเรื่องราวของผู้ใหญ่หากมองว่าเด็กได้ชมละครทั้งสองเรื่อง

“สุภาพบุรุษตีนควาย” เป็นเรื่องราวแบบ สปอร์ต-แอ็คชั่น-ฮีโร่ เรื่องราวของนักฟุตบอล มีตัวละครเอกเป็นนักฟุตบอลที่มีพลังการเตะอันรุนแรง เนื้อเรื่องหลักไม่ได้เกี่ยวข้องกับการฆ่าหรือเสียชีวิต แต่มีการใช้ความรุนแรงจากการต่อสู้กันในเกมกับฝ่ายตรงกันข้าม ความรุนแรงของพลังการเตะนี้เอง ทำให้ผู้ร่วมเล่นในเกมไม่สามารถที่จะทนทานแรงเตะได้ ต้องได้รับความเจ็บปวดหรือพ่ายแพ้ ซึ่งในช่วงเวลาที่ทำการบันทึกข้อมูลเป็นช่วงที่เนื้อเรื่องดำเนินไปสู่จุดที่มีการแข่งขันฟุตบอลมาเป็นพิเศษ ส่งผลให้มีปริมาณความรุนแรงมาก

เมื่อทำการวิเคราะห์ละครที่มีเนื้อหาความรุนแรงสูงสุดในแต่ละประเภท คือ ความรุนแรงต่อร่างกาย (V1), ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2), ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) และความรุนแรงทางเพศ (V4) พบว่า ละครที่มีความรุนแรงต่อร่างกาย (V1) สูงสุดคือ “ฟงอวิน” ($VI_{1p}^* = 8.42$ ครั้ง/ชั่วโมง), ความรุนแรงต่อจิตใจ (V2) สูงสุดคือ “ปวงรัก” ($VI_{2p}^* = 1.71$ ครั้ง/ชั่วโมง), ความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (V3) สูงสุดคือ “ปวงรัก” ($VI_{3p}^* = 1.56$ ครั้ง/ชั่วโมง) และความรุนแรงทางเพศ (V4) สูงสุดคือ “บางรักซอย 9” ($VI_{4p}^* = 2.15$ ครั้ง/ชั่วโมง) เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ละครแต่ละเรื่องมีเนื้อหาที่มีความรุนแรงดังนี้

“ฟงอวิน” เป็นละครประเภทกำลังภายใน มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้-แย่งชิงของวิเศษ คือ “ธาตุมังกร” ให้ได้มาซึ่งความเป็นอมตะของชีวิต ทำให้เนื้อเรื่องต้องดำเนินไปด้วยการต่อสู้กันระหว่าง ฝ่ายธรรมะกับอธรรม ที่จะต้องมีการฆ่ากันเพื่อแย่งชิงของวิเศษ ทำให้มีจำนวนตัวละครเอกเข้าไปเกี่ยวข้องกับความรุนแรงมีจำนวนมาก รวมถึงมีการฆ่าตัวละครสูงเช่นกัน ทำให้เกิดค่าดัชนีความรุนแรงต่อร่างกายมีปริมาณสูง

“ปวงรัก” พบความรุนแรงทางจิตใจและสิ่งของสูงสุดจากทุกๆ เรื่อง เนื่องจากเป็นละครชีวิตที่เน้นความจริงจังที่ความโศกเศร้าของชีวิต แกนเรื่องหลักอยู่ที่ความรักที่ไม่สมหวังระหว่างชนชั้น ความรุนแรงจากเรื่องนี้มากจากตัวละครฝ่ายร้ายต้องการทำร้ายจิตใจของฝ่ายดี ผ่านการใช้ภาษา การกระทำที่รุนแรงเพื่อให้เจ็บช้ำใจ และการทำลายข้าวของในแต่ละครั้งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว สูญเสีย

ละครที่คอมช้าขั้นเรื่องราวภายในครอบครัว “บางรักซอย 9” มีดัชนีความรุนแรงทางเพศ $SI_{4p}^* = 2.15$ ครั้ง/ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าละครที่เน้นการเล่าเรื่องความรุนแรงทางเพศอย่าง “ฟ้ากระจำจางดาว” ซึ่งมีดัชนีความรุนแรงทางเพศที่ $SI_{4p}^* = 1.81$ ครั้ง/ชั่วโมง ตัวเลขที่ได้นี้ดูน่าตกใจมากเพราะเมื่อพิจารณาจากนิยามการวัดความรุนแรงทางเพศ (V4) จากประเภทความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นทั้งหมดคือการกระทำหรือคำพูดที่ผู้กระทำแสดงออกอย่างจงใจเปิดเผยในการข่มขู่ คุกคาม ลิดรอนเสรีภาพ ทั้งในส่วนตัวและสาธารณะ อันนำไปสู่การบรรลุป่าหมายทางเพศของตน มีผลทำให้ผู้ถูกกระทำตกอยู่ในสภาวะหวาดกลัว วิตกกังวล ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกข่มขืน และบังคับให้ค้าประเวณี

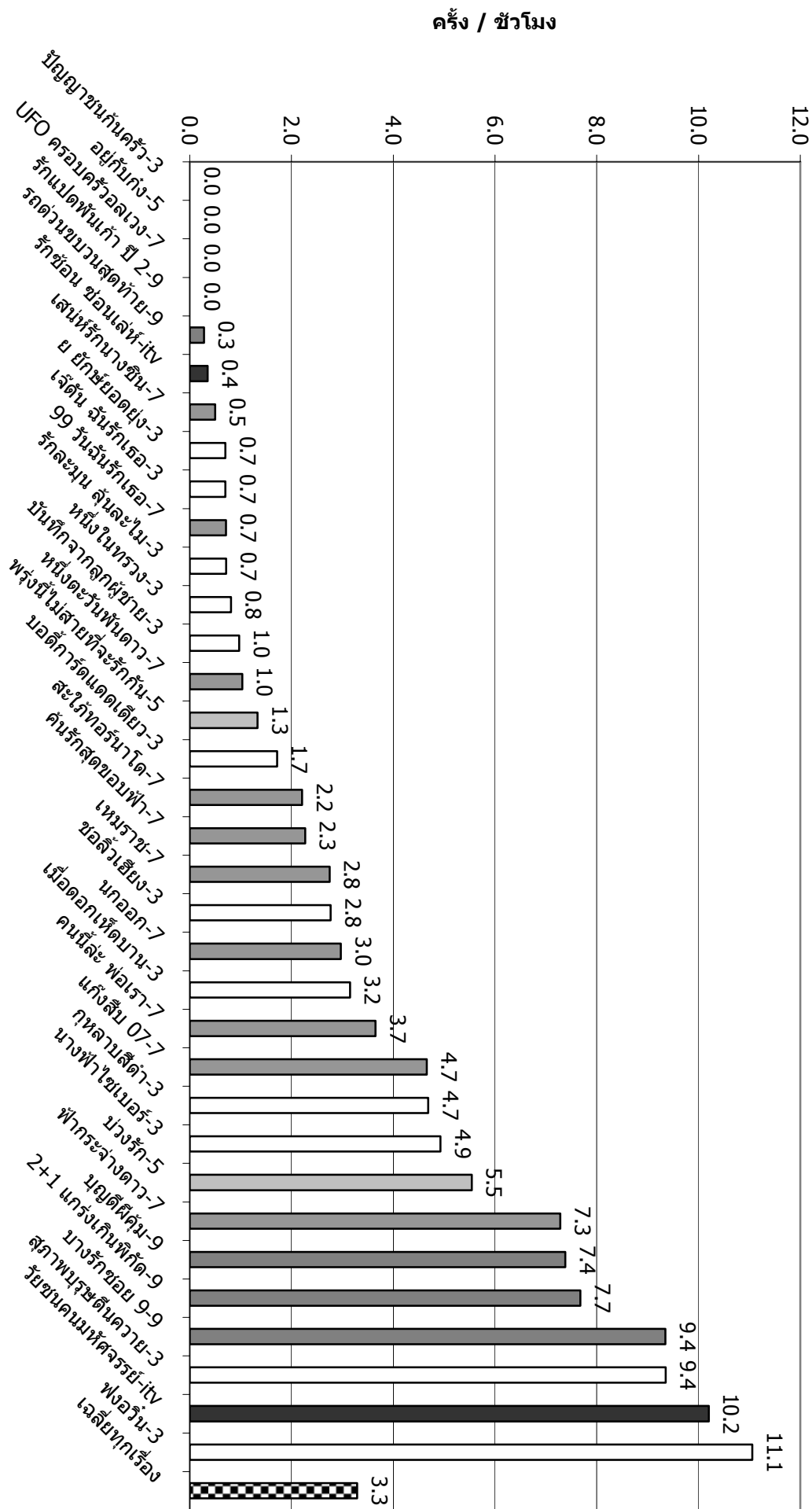
ความรุนแรงทางเพศในละครเรื่อง “บางรักซอย 9” แม้มีปริมาณความรุนแรงทางเพศสูงกว่าละครเรื่อง “ฟ้ากระจ่างดาว” แต่ในระดับคุณภาพแล้วละครเรื่อง “ฟ้ากระจ่างดาว” มีลักษณะความรุนแรงมากกว่าด้วยแนวละครชีวิต ต้องการเล่าเรื่องความรุนแรงทางเพศในลักษณะที่เกิดขึ้นกับเพศหญิง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการขายตัว บทบาทหน้าที่ของเพศหญิงในครอบครัว “ฟ้ากระจ่างดาว” นำเสนอประเด็นเรื่องความรุนแรงทางเพศอย่างจริงจังโดยพยายามให้สังคมเห็นการกระทำที่โหดร้ายและไม่คำนึงถึงสิทธิของเพศหญิง ขณะที่ความรุนแรงในละครเรื่อง “บางรักซอย 9” นั้นเป็นความรุนแรงทางเพศในลักษณะฉุนเฉียวทางเพศสูง แต่นำเสนอออกมาในรูปแบบของตลก ขบขัน ซึ่งน่าจะมีผลต่อการรับรู้ของผู้ชมที่ต่างกัน

การนำเสนอความรุนแรงในละครทั้งสองเรื่องจึงมีความแตกต่างกันตรงที่ ละครเรื่อง “ฟ้ากระจ่างดาว” ต้องการนำเสนอให้ผู้ชมเห็นภาพความรุนแรงที่ดำเนินอยู่ และพยายามเปลี่ยนแปลง หรือยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเพศหญิง ขณะที่ละครเรื่อง “บางรักซอย 9” นำเสนอภาพตายตัวของความรุนแรงทางเพศในลักษณะตลก ขบขัน จึงทำให้ประเด็นเรื่องความรุนแรงทางเพศได้รับการตอกย้ำและทำให้ดูปกติธรรมดาในสังคมไทย

คุณค่าของละคร “ฟ้ากระจ่างดาว” จึงอยู่ที่กระบวนการเล่าเรื่องและการดำเนินเรื่องที่พยายามปรับความเข้าใจในประเด็นปัญหาของเพศหญิงที่สังคมควรใส่ใจ ผ่านตัวละครเด็กชายที่มีความคิดตามแบบอย่างของพ่อ ที่เข้มแข็งแกเพศหญิงอยู่เสมอ การอบรมด้วยความรัก ความเข้าใจสำหรับเด็กจึงเป็นไปได้ และกระตุ้นให้ผู้ใหญ่คิดว่า เราควรจะใส่ใจปัญหาเหล่านี้โดยพยายามแก้ไขตั้งแต่ต้นตอปัญหา ปลายเหตุ และระหว่างทางของปัญหาดังกล่าว อุปสรรคหลักของตัวละครจึงเป็นความพยายามต่อต้านกับระบบความคิดความเชื่อในสังคมชายเป็นใหญ่ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละเพศที่ควรเคารพสิทธิ บทบาท หน้าที่ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคเอดส์ และยังสะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพนักข่าวและตำรวจที่ถูกต้องและดีงาม

สำหรับละครอีก 4 เรื่องที่ไม่ปรากฏความรุนแรง คือ ปัญญาชนก้นครัว, อยู่กับก๋ง, UFO ครอบครัวอลเวง และรักแปดพันเก้า ไม่ได้หมายความว่าไม่มีค่าดัชนีความรุนแรงอยู่เลย แต่เนื่องจากละคร 3 เรื่อง คือ ปัญญาชนก้นครัว, อยู่กับก๋ง และ UFO ครอบครัวอลเวง อยู่ในช่วงเวลาที่จะจบบริบูรณ์ จึงทำให้การดำเนินเรื่อง อยู่ในระหว่างการคลี่คลายตัวโดยไม่มีความขัดแย้งใดๆ ในขณะที่ละครซีรีส์เรื่อง รักแปดพันเก้า แม้ในช่วงทำการเก็บข้อมูลจะไม่มี การนำเสนอความรุนแรงใดๆ แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ละครจะนำความรุนแรงมาใช้ในการกำหนดบทบาทตัวละคร เพื่อใช้ในการดำเนินเรื่องในอนาคต

ค่าเฉลี่ยเนื้อหาเรื่องความรุนแรงในละครเดือนสิงหาคม 2548

รูปที่ 12 แผนภูมิแสดงค่าดัชนีเรื่องเพศ (Violence Index) ของละคร 34 เรื่อง (หน่วย ครั้งต่อชั่วโมง)

2.5 ผลการศึกษา ประเด็นเรื่องภาพตัวแทน (Representation)

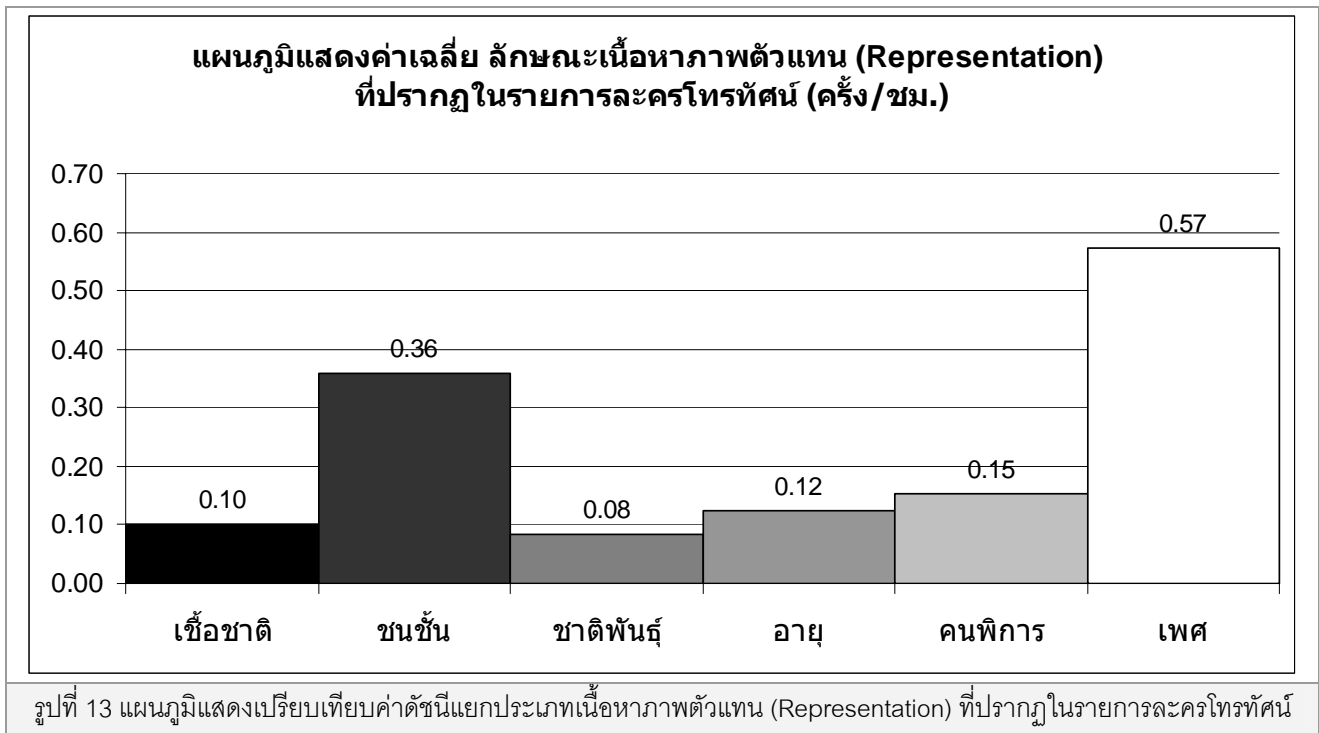
การศึกษาเรื่องภาพตัวแทนมีดัชนีการวัดจากเนื้อหาละคร 6 ตัว คือ เชื้อชาติ (R1), ชนชั้น (R2), ชาติพันธุ์ (R3), อายุ (R4), คนพิการ (R5), และภาพตัวแทนทางเพศ (R6) โดยพิจารณาจากเนื้อหาที่เนื้อหาที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียม การแบ่งแยก การดูถูกเหยียดหยามในภาพตัวแทนประเภทต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่าภาพตัวแทนที่พบมากที่สุดในแต่ละโทรทัศน์คือภาพตัวแทนทางเพศ ($RI6_a^* = 0.57$ ครั้ง/ชั่วโมง) รองลงมาคือภาพตัวแทนชนชั้น ($RI2_a^* = 0.36$ ครั้ง/ชั่วโมง) ตามด้วยภาพตัวแทนคนพิการ อายุ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ($RI5_a^* = 0.15$, $RI4_a^* = 0.12$, $RI1_a^* = 0.10$, $RI3_a^* = 0.08$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 17 แสดงค่าดัชนีชี้วัด ภาพตัวแทน (Representation Index)							
ดัชนี	$RI1_p^*$	$RI2_p^*$	$RI3_p^*$	$RI4_p^*$	$RI5_p^*$	$RI6_p^*$	RI_p^*
สูงสุด	0.74	1.78	1.55	1.11	1.50	2.44	7.09
เรื่อง	สะใภ้ ทอร์นาโด	บางรักซอย9	คั่นรักสุด ขอบฟ้า	รถด่วนขบวน สุดท้าย	หนึ่งตะวัน พันดาว	บางรักซอย9	บางรักซอย9
ดัชนี	$RI1_a^*$	$RI2_a^*$	$RI3_a^*$	$RI4_a^*$	$RI5_a^*$	$RI6_a^*$	RI_a^*
เฉลี่ย	0.10	0.36	0.08	0.12	0.15	0.57	1.34
							(ครั้ง/ชั่วโมง)

ภาพตัวแทนทางเพศปรากฏในละครโทรทัศน์มากที่สุด ($RI6_a^* = 0.57$ ครั้ง/ชั่วโมง) เนื่องจากละครมักมีแก่นเรื่องเกี่ยวข้องกับความรัก จึงดำเนินเรื่องโดยนำแรงขับเคลื่อนทางเพศมาเป็นเหตุผลของการกระทำของตัวละคร ภาพตัวแทนทางเพศจึงถูกสะท้อนออกมาได้ชัดเจนที่สุด โดยปรากฏสูงสุดในละคร sitcom เรื่อง “บางรักซอย 9” และมักแสดงออกในลักษณะขำขัน ผ่านแก๊กหรือมุขต่างๆ ที่ใช้ล้อเลียน แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ระหว่างเพศหญิงและเพศชายของตัวละครอย่างชัดเจน

ส่วนภาพตัวแทนที่ปรากฏในอันดับรองลงมาคือ ภาพตัวแทนเรื่องชนชั้น ซึ่งถูกสะท้อนผ่านบทบาทของตัวละครที่เป็นเจ้านายกับคนรับใช้ และคู่รักที่มีฐานะที่แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะหลังได้ถูกสะท้อนผ่านบุคคลที่ 3 ซึ่งไม่ใช่จากตัวละครที่เป็นคู่รัก

จากการศึกษาพบว่า ดัชนีรวมภาพตัวแทนละครเรื่อง “บางรักซอย 9” มีค่าสูงสุด ($SI_p^* = 7.09$ ครั้ง/ชั่วโมง) มีค่าสูงกว่าดัชนีชี้วัดปริมาณเนื้อหาภาพตัวแทนรวมทุกเรื่องหลายเท่าตัว ($RI_p^* = 1.34$ ครั้ง/ชั่วโมง) และนำเสนอเรื่องภาพตัวแทนทุกประเภท ยกเว้นภาพตัวแทนเรื่องชาติพันธุ์ (R3) และ เนื่องจากเป็นละคร sitcom ที่มักใช้ประเด็นต่างๆ สร้างมุขตลก จนเกิดเป็นภาพตัวแทนในประเด็นนั้นๆ โดยมีภาพตัวแทนมากที่สุดใน 2 ประเด็น คือ เรื่องเพศ และชนชั้นตามลำดับ เรื่องเพศแสดงออกในตัวละครแทบจะทุกตัวในลักษณะล้อเลียนท่าทางของเพศที่ 3 ในเชิงขำขัน

ภาพตัวแทนเรื่องเชื้อชาติ (R1) พบสูงสุด คือ “สะใภ้ทอร์นาโด” ($RI1_p^* = 0.74$,ครั้ง/ชั่วโมง) ซึ่งสะท้อนอย่างชัดเจนจากตัวละครแม่ของพระเอกในเรื่องมีความคิดเรื่องการคลุมถุงชน จึงวางแผนให้ลูกชายได้คู่ครองที่ดีทั้งเชื้อชาติและชนชั้น และเมื่อไม่ได้ตามต้องการก็ไม่พอใจ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมรังเกียจ ดูแคลนลูกสะใภ้ซึ่งไม่ได้ผ่านการคัดสรรเรื่องเชื้อชาติและชนชั้น โดยเฉพาะสะใภ้ต่างชาติ

ภาพตัวแทนเรื่องชนชั้น (R2) พบสูงสุดในละครเรื่อง “บางรักซอย 9” โดยตัวละครจะใช้ฐานะทางสังคมของตนเพื่อยกตนข่มผู้อื่น ซึ่งจะเห็นเด่นชัดในตอนที่ตัวละครในบทคนรับใช้ต้องพยายามทำให้ตัวเองมีฐานะร่ำรวยเพื่อยกระดับตัวเองให้พ้นไปจากการดูถูกเหยียดหยามเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำต้อยกว่าสมาชิกกลุ่มสังคมเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องชนชั้นนั้นมักเป็นแก่นเรื่องหลักของละครโทรทัศน์ ด้วยความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความแตกต่างระหว่างฐานะของตัวพระนางมักถูกนำมาใช้ในการดำเนินเรื่องอยู่เสมอ จนอาจเรียกได้ว่า ละครทุกเรื่องมีความขัดแย้งระหว่างความรวย-ความจนเป็นแก่นเรื่องหลัก และผู้ที่มักอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าคือตัวละครเพศชาย ขณะที่ตัวละครหญิงต้องมีความขัดสนทางฐานะ เป็นเหตุให้ต้องกระทำการบางอย่างเพื่อสร้างความ

ยอมรับ และเป็นการยอมรับทางเดียวว่าจน กล่าวคือตัวละครที่มีฐานะด้อยกว่ามักแสดงออกอย่างชัดเจนว่าตนด้อยกว่าในเรื่องโชคลาภวาสนา และคงไม่สามารถจะอยู่ร่วมกันได้

และจุดร่วมที่เหมือนกันอีกอย่างของละครโทรทัศน์คือ แม้ว่าตลอดทั้งเรื่องจะดำเนินมาด้วยความขัดแย้งจากฐานะที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งนี้จะได้รับการแก้ไขด้วยการทำให้ฐานะของตัวละครทั้งสองเท่าเทียมกันด้วย 2 วิธีการคือ “ยอมรับในความจนของตัวละครอีกฝ่ายและการแต่งงานกัน” หรือ “ค้นพบว่าตนไม่ได้จนและแต่งงานกัน” ความเหมือนของวิธีการคลี่คลายเหตุการณ์คือ ตัวละครทั้งสองมีฐานะดี (รวย) ที่เท่าเทียมกันและมีความสุข การดำเนินเรื่องลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการสร้างค่านิยมและระบบความเชื่อให้กับผู้ชมและสังคมว่า การมีฐานะที่ดีกว่า จะมีชีวิตที่ดีกว่า ซึ่งเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้องทั้งหมดและเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม เพื่อที่ว่าผู้ชมละครจะวาดฝันในความสุขของชีวิตที่มีฐานะที่ดีกว่าที่มีอยู่

ภาพตัวแทนเรื่องชาติพันธุ์ (R3) พบสูงสุด คือ “คนรักสุดขอบฟ้า” ($RI3_p^* = 1.55$ ครั้ง/ชั่วโมง) โดยตัวละครคนรับใช้ถูกสะท้อนภาพของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเรื่องการพูดไม่ชัด ไม่น่าไว้วางใจ บ้าๆ บอๆ และถูกนำเสนอในภาพของตัวตลก น่าขบขัน และยังพบในละครเรื่อง “สะใภ้ทอร์นาโด” เช่นกัน

บทบาทของตัวละครที่มีชาติพันธุ์แตกต่างไปจากส่วนใหญ่ (พวกชาวเขา พม่า ม้ง กะเหรี่ยง มูเซอ) มักเป็นตัวละครที่ไม่มีความสำคัญกับเนื้อเรื่องโดยเฉพาะบท “คนใช้” และพบว่าเป็นบทบาทเดียวสำหรับตัวละครที่มีชาติพันธุ์เหล่านี้

ภาพตัวแทนเรื่องอายุ (R4) พบสูงสุด คือ “รถด่วนขบวนสุดท้าย” ($RI4_p^* = 1.11$ ครั้ง/ชั่วโมง) ซึ่งนำเสนอตัวละครที่เป็นแม่สูงวัยว่าเป็นภาระของลูกๆ สร้างความน่ารำคาญและกระทำสิ่งซึ่ง แม้จะเป็นการหวังดีต่อลูก แต่มักสร้างความน่าปวดหัวให้คนรอบข้างมากกว่าจะเป็นคุณประโยชน์ ซึ่งเป็นภาพตายตัวว่าบิดามารดาที่มีอายุมากแล้วมักทำตัวเป็นที่รำคาญแก่คนรอบข้าง แต่การนำเสนอของละครก็พลิกมุมกลับว่า ที่พ่อแก่แม่เฒ่าเหล่านั้นทำไปก็เพราะรักลูกหลาน และต้องการความเข้าใจ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นซ่อนเร้นเรื่องอายุที่อยู่ในละคร “รถด่วนขบวนสุดท้าย” อยู่ที่การนำเสนอภาพตัวแทนของ “สาวโสดกำลังจะขึ้นคาน” เพราะไม่มีคู่ครองในลักษณะขบขัน ซึ่งเป็นไปตามแนวละครชิทคอม ละครเรื่องนี้จึงเป็นการสร้างภาพของ “3 สาวโสด” ว่าเป็นผู้หญิงที่ยังคงต้องการผู้ชายมาเป็นเพื่อนคู่ชีวิต แม้ว่าทั้ง 3 คนจะมีหน้าที่การงานมั่นคงและหาเลี้ยงตนเองได้ แต่เหนือสิ่งอื่นใดก็ยังต้องการหาคู่ครองชีวิต จึงเป็นการตอกย้ำภาพตายตัวทั้งเรื่องอายุ (ที่วัย 30) และเรื่องเพศ (หญิง) ให้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการครองเรือนที่ยังมั่นคงในระบบสังคมไทยคือ “สาวโสดคานทอง” “รถไฟขบวนสุดท้าย” ที่ไร้ทางเลือกในการกำหนดบทบาทชีวิตของตนเอง

ภาพตัวแทนเรื่องคนพิการ (R5) พบสูงสุด คือ “หนึ่งตะวันพันดาว” ($RI5_p^* = 1.50$ ครั้ง/ชั่วโมง) ซึ่งนำเสนอตัวละครเอกที่สร้างเป็นใบ้ แล้วถูกเหยียดหยาม ให้ความหมายโดยตัวละครฝ่ายร้ายว่าเป็นคนโง่ ไม่มีสิทธิมีเสียง ไร้ความสามารถ น่ารังเกียจ

คุณค่าของละครเรื่อง “หนึ่งตะวันพันดาว” อยู่ที่การสะท้อนภาพชีวิตบางส่วนของคนพิการที่ยากจะใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคม การเหยียดหยาม ความไม่เข้าใจคนพิการทำให้พวกเขา รู้สึกถูกลดค่าความเป็นมนุษย์ลง แม้ตัวเอกในละครเรื่องนี้จะไม่ได้ลำบากเหมือนกับคนพิการทั่วไปที่ต้องหาชีพเลี้ยงตนด้วยความลำบาก แต่สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นจากตัวละครรอบข้างคือ สังคมเราไม่ค่อยเห็นคุณค่าคนพิการคือคนที่มีความสามารถ คือคนปกติที่ขาดความสมบูรณ์และมีความบกพร่องทางร่างกายเท่านั้น สารสำคัญที่ละครเรื่องนี้ต้องการจะบอกนั่นคือ ความพิการทางจิตใจที่เพื่อมนุษย์มีต่อกันนั้น มันทำร้ายจิตใจให้เจ็บปวดเกินกว่าที่คนพิการจะยอมรับได้ เพราะสิ่งที่คนพิการต้องการจากสังคมคือการปฏิบัติอย่าเท่าเทียมและเห็นพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั่นเอง

ภาพตัวแทนเรื่องเพศ (R6) เป็นภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในการละคร จากละครทั้งหมด 34 เรื่อง มีเพียง 5 เรื่องเท่านั้นที่ไม่ปรากฏภาพตัวแทนทางเพศ โดยมากได้สะท้อนฐานะของเพศหญิง และเพศที่ 3 ว่ายังคงเป็นเพศที่ด้อยกว่าเพศชายในสังคม เพศหญิงถูกสะท้อนออกมาในลักษณะเป็นวัตถุทางเพศ เยื่อทางเพศ ถูกไม่ให้คุณค่า ถูกให้ความหมายโดยผู้อื่น รวมถึงยังคงถูกสะท้อนในบทบาทหน้าที่ทางเพศที่ตายตัวเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น

ละคร “ฟ้ากระจ่างดาว” ได้นำเสนอภาพตัวแทนเรื่องเพศทั้ง 5 ประเด็น ถูกนำเสนอผ่านพ่อและหลานชายของนางเอกที่มีลักษณะความเหนือกว่าแม่และลูกสาว พ่อกระทำต่อลูกสาวเหมือนสินค้าซื้อขายได้ นำไปสู่การตกเป็นเยื่อทางเพศของพ่อแล้วและแม่แล้วที่บังคับให้ขายบริการและใช้กำลังความรุนแรงบังคับขึ้นใจให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้ที่ถูกกระทำมากที่สุด คือ แม่ของนางเอกถูกพ่อทำให้กลายเป็นผู้หญิงธรรมดาไม่มีคุณค่า ไม่มีปากมีเสียงเป็นได้เพียงเมียที่ทำงานบ้านและเยื่อความรุนแรงของพ่อ อีกทั้งไม่สามารถต่อต้านความคิดของพ่อที่ต้องการขายลูกสาวกินได้

ละครชิทคอม “รดวนขบวนสุดท้าย” จากโครงเรื่องซึ่งต้องการนำเสนอภาพของผู้หญิงที่ทำงานเก่งไปทุกอย่าง แบบผู้หญิงยุคใหม่ มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ดี และถือทัศนคติที่ว่า “ถ้าไร้ชายที่พึ่งเชยอย่ามีเสียเลยจะดีกว่า” ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาพตัวแทนเชิงบวกที่หาเลี้ยงตัวเองได้ กำหนดชะตาชีวิตของตัวเองได้ และไม่ต้องพึ่งพาใคร แต่เมื่อเรื่องได้ดำเนินไปเรื่อยๆ กลับพบว่า ตัวละครหลักเพศหญิง 3 คน ก็ยังคงพยายามที่จะแสวงหาผู้ชายดีๆ สักคนมาครองคู่ ซึ่งเป็นการตอกย้ำภาพตัวแทนเดิมๆ ที่สะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ที่ตายตัวของเพศหญิงที่สุดท้ายแล้วก็ต้องมีหน้าที่สำคัญคือ การแต่งงาน ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมที่จะทำให้เป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์

“ละครบางรักซอย 9” มีประเด็นที่น่าเป็นห่วงมากกว่าการล้อเลียนเพศที่ 3 คือ การไม่ให้คุณค่าเพศหญิงที่เป็นภรรยา ซึ่งปรากฏออกมาในเชิงดูหมิ่นไม่ให้เกียรติ ต่อว่าภรรยาต่างๆ นาๆ รวมถึงตัวละครเพศหญิงที่แสดงเป็นคนรับใช้ มักจะถูกดูหมิ่นเรื่องหน้าตาที่ไม่ใช่คนสวย และทำให้เป็นเรื่องตลกขบขัน

หากสังเกตจากภาพรวมของละครจะพบว่า เพศหญิงจะยังคงถูกนำเสนอในฐานะ แม่บ้าน ภรรยาโง่ๆ คนรับใช้ เมียน้อย ซึ่งถูกลดทอนคุณค่าทางเพศไป ส่วนตัวละครที่จัดได้ว่าอยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ดี แต่ก็ยังมีการตอกย้ำด้วยภาพตัวแทนแบบเดิม ที่ผู้หญิงยังคงไม่สามารถทำงานทัดเทียมผู้ชายได้ และหากต้องการจะให้ชีวิตสมบูรณ์พร้อมที่สุดก็ควรจะต้องแต่งงาน และทำหน้าที่ในฐานะภรรยาที่ดี

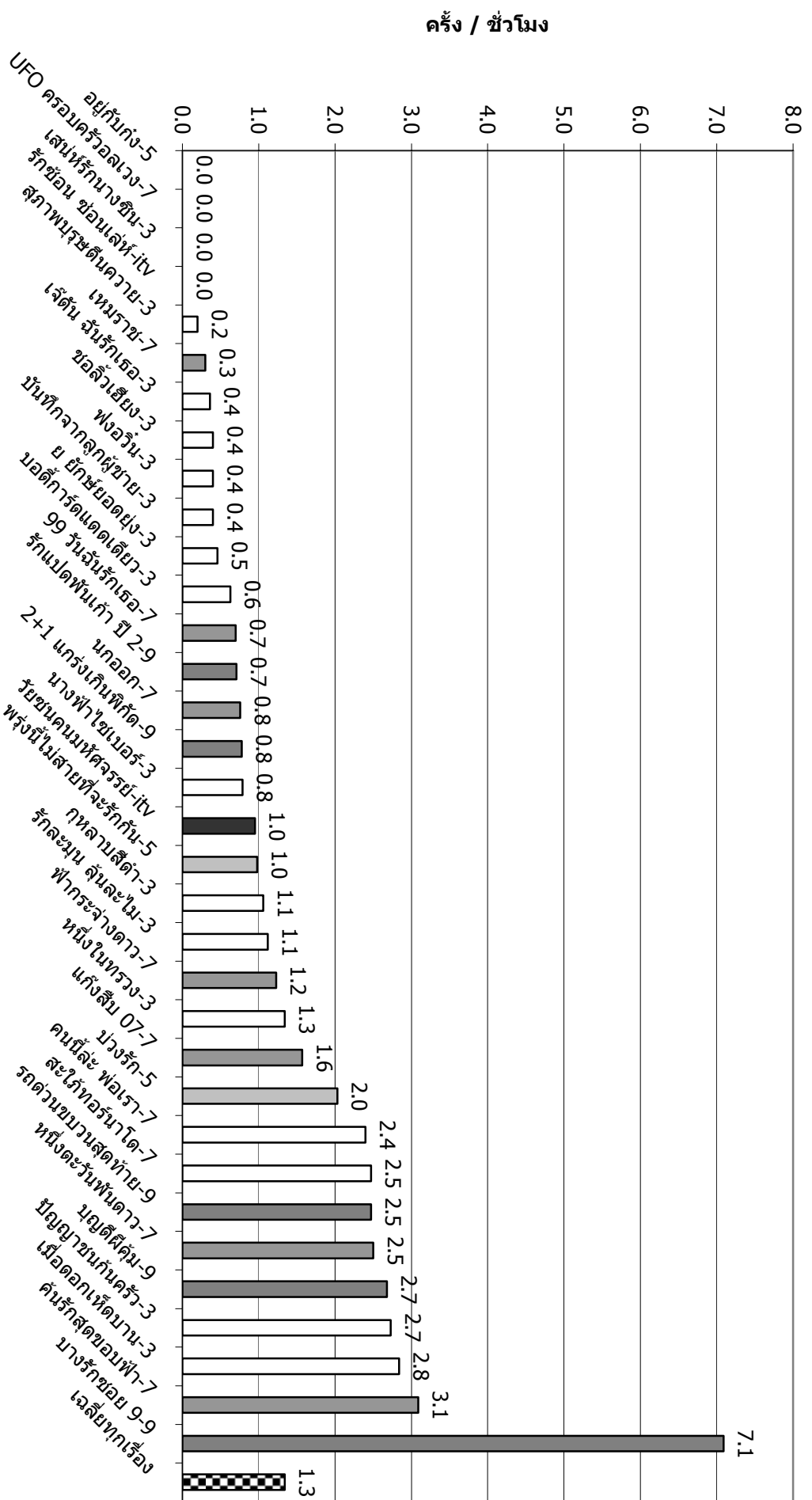
สำหรับเพศที่ 3 มักถูกสะท้อนออกมาเป็นเรื่องตลกขบขันไปเสียหมด และถูกประกอบสร้างให้เกิดภาพตายตัวของเพศที่ 3 ซึ่งมีพฤติกรรมแบบเดียวคือ ตั่งตัง ชอบไว้วางย ตบตีกันเอง ทะแกลมถึงเนื้อถึงตัวผู้ชาย และมีแต่เรื่องเพศในหัว ในเชิงสร้างความขบขัน แต่จะพบลักษณะในการนำเสนอแบบใหม่ คือ เพศที่ 3 เป็นผู้ร้าย ใน “99 วันฉันรักเธอ” โดยนำเสนอให้เพศที่ 3 ในเรื่องปกปิดว่าตนเองไม่ได้เป็นเพศที่ 3 เพราะจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ด้วยการข่มขืนผู้หญิง และถ่ายวิดีโอเก็บไว้แบล็คเมล์ รวมถึงกลโกงต่างๆ ทางธุรกิจที่ถูกนำเสนอผ่านตัวละครตัวนี้

ภาพตัวแทนของคนพิการ (R5) จะปรากฏในซีทคอม “บางรักซอย 9” ซึ่งมักนำพฤติกรรม ความบกพร่องทางร่างกาย มาใช้เป็นมุขตลก ซึ่งเป็นการลดคุณค่าของคนพิการเอง และอาจจะประกอบสร้างให้คนพิการกลายเป็นตัวตลกของสังคม และเป็นภาระของผู้อื่น ทั้งที่ในความเป็นจริงหากเราเคยเห็นรายการโทรทัศน์ประเภทอื่นๆ พาไปดูกิจวัตรของคนแคะคนหนึ่งซึ่งสามารถทำได้ทุกอย่างเหมือนกับคนทั่วไป แต่ก็ปรากฏในละครชีวิตด้วย แต่เป็นลักษณะที่แตกต่างกัน ในลักษณะของการลดคุณค่าของตัวละครนั้น

สิ่งที่ปรากฏไม่ได้มีแต่ในแง่ลบ แต่โดยโครงเรื่องของละครบางเรื่องต้องการใช้ภาพตัวแทนเหล่านั้นเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม และนำเสนอเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมที่มีต่อเรื่องนั้น เช่น ละคร “ฟ้ากระจ่างดาว” หากพิจารณาภาพตัวแทนทางเพศจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของหญิงที่ถูกบังคับขายบริการ และทำด้วยเหตุจำเป็น แต่เรื่องนี้ต้องการจะสื่อให้เห็นในภายหลังว่าหลังจากที่ตัวละครชายในเรื่องมองภาพผู้หญิงในแง่ลบมาตลอด แต่สุดท้ายจากเหตุการณ์ต่างๆ ก็ได้ปรับทัศนคติของตัวละครชายไปในทางบวก ซึ่งต่างกับละครหลายเรื่องที่ยังคงนำเสนอภาพตัวแทนเรื่องเพศในลักษณะของการตอกย้ำ และสร้างอคติเรื่องเพศให้คงอยู่ต่อไป รวมทั้งภาพตัวแทนเรื่องคนพิการในเรื่องหนึ่งตะวันพันดาว มุ่งให้ตัวละครฝ่ายดีนำเสนอในลักษณะแสดงความเห็นอกเห็นใจ ความพยายามเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันโดยยอมรับความสามารถที่คนพิการมี ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญที่ผู้ผลิตอาจต้องการสื่อ เพราะในสภาพสังคมไทยจริงๆ ความรู้ ความเข้าใจ และความเห็นใจต่อคนพิการยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก การที่ตัวเอกเป็นใบ้และหูหนวกนั้นช่วยเปิดพื้นที่ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการให้คนแก่ปกติมากขึ้น

เรื่องภาพตัวแทนทางเพศ และชนชั้น ยังคงเป็นภาพตัวแทนหลักที่มีอยู่ในละครไทยทุกเรื่อง ซึ่งสะท้อนว่าระบบคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียม การเหยียด การมีอคติเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ ชนชั้นยังมีอยู่และเมื่อนำเสนอค่านิยมความแตกต่าง ภาพตายตัวแทนเหล่านี้ผ่านรายการละครก็เป็นการย้ำภาพตายตัวของบุคคลที่ถูกการเหยียดและรับความไม่เท่าเทียมนี้ต่อไป

ค่าเฉลี่ยเนื้อหาเรื่องภาพตัวแทน(ต่อชั่วโมง)ในละครเดือนสิงหาคม 2548

รูปที่ 14 แผนภูมิแสดงค่าดัชนีชี้วัดเรื่องเพศ (Violence Index) ของละคร 34 เรื่อง (หน่วย ครึ่งต่อชั่วโมง)

สรุป

รายการละครโทรทัศน์ช่วงเวลา 16.00-22.00 น. (เดือนสิงหาคม 2548)

โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อรอบที่ 1 ศึกษา “รายการละครโทรทัศน์ ที่ออกอากาศในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ (16.00-22.00 น.)” โดยศึกษาช่วงเดือนสิงหาคมจากช่องฟรีทีวี การศึกษามีประเด็นทั่วไป เช่น จำนวน ประเภท การโฆษณา และประเด็นเฉพาะ โดยมีตัวชี้วัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในรายการ 4 ประเด็น คือ เพศ ภาษา ความรุนแรงและภาพตัวแทน การศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ตัวชี้วัด (Indicator) เก็บข้อมูลลงตารางบันทึกรหัส (Coding Sheet) และฉบับที่กึ่งบรรยาย (Narrative) จากเนื้อหาที่ปรากฏ

จากการศึกษาพบว่า

1. ในช่วงเวลาที่ศึกษา มีรายการละครทั้งสิ้น 34 เรื่อง ออกอากาศทาง 5 ช่องสถานีในปริมาณ และสัดส่วนที่ต่างกัน ดังนี้

■ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3	13	เรื่อง
■ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5	3	เรื่อง
■ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7	11	เรื่อง
■ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9	5	เรื่อง
■ สถานีโทรทัศน์ช่อง 11	<u>ไม่มีรายการละคร</u>	
■ สถานีโทรทัศน์ช่อง itv	2	เรื่อง

2. สัดส่วนเวลาการออกอากาศรายการละครต่อสัปดาห์ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. มากที่สุดคือช่อง 7 รองลงมาคือช่อง 3 (58.7 %, 1,480 นาที/สัปดาห์ และ 58.33 % 1,470 นาที/สัปดาห์ ตามลำดับ) ส่วนช่องอื่นๆ ได้แก่ ช่อง 9, 5 และ itv ตามลำดับ 14.28, 13.09, 10.71 % (360, 330 และ 270 นาที/สัปดาห์)

3. แหล่งผลิตรายการละครพบว่าส่วนใหญ่ผลิตขึ้นในประเทศ มีละครต่างชาติเพียง 3 เรื่องเท่านั้นที่ออกอากาศคือ เรื่อง “ซอลิ้วเฮียง”, “ฟงอวีน” จากประเทศจีน และละครเรื่อง “รักซ่อนซ่อนเล่น” จากประเทศเกาหลี

4. **สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีการโฆษณาในรายการละครต่อชั่วโมง เกินกว่าที่ระเบียบกรมประชาสัมพันธ์กำหนด (12 นาที 30 วินาที)** โดยช่องที่มีการโฆษณาเกินกว่าที่กำหนดมากที่สุดคือ ช่อง 5 (เกินมา 3 นาที) ตามด้วยช่อง itv (เกินมา 2. นาที 58 วินาที), ช่อง 7 (เกินมา 1.45 นาที) ช่อง 9 (เกินมา 1 นาที 27 วินาที) และช่อง 3 (เกินมา 43 วินาที) กล่าวได้ว่า ขณะดูละครที่ดูละครช่อง 5 และ ช่อง itv ภายใน 1 ชั่วโมงจะมีโฆษณาถึง 1 ใน 4

น่าสังเกตว่า แม้ช่อง 3 และ 7 จะมีสัดส่วนเวลารายการละครสูง (ประมาณ 58 %) แต่ก็มีโฆษณา น้อยกว่า (ประมาณ 13 นาที/ชั่วโมง) ขณะที่ช่อง 5 และ itv ที่มีสัดส่วนเวลารายการละครน้อย (ประมาณ 13 %) แต่กลับมีการโฆษณาส่งกว่า (เกือบ 16 นาที/ชั่วโมง)

5. มีละครมากถึง 24 เรื่อง (70 %) ที่มีการโฆษณาเกินกว่าที่กรมประชาสัมพันธ์ประกาศเอาไว้ โดยละครเรื่อง “ซอลิ้วเฮียง” ช่อง 3 มีการโฆษณาต่อชั่วโมงมากถึง 19 นาที หรือเกือบ 1 ใน 3 ของละคร คือ โฆษณา (เกินมา 6 นาทีครึ่ง) รองลงมาคือละครเรื่อง “รักแปดพันเก้า” ช่อง 9 (เกินมา 6.3 นาที/โฆษณา 18 นาที) และ “UFO ครอบครัวยลวง” ช่อง 7 (เกินมา 5.25 นาที/โฆษณา 17.55 นาที)

6. เมื่อเปรียบเทียบประเด็นศึกษา พบว่า รายการละครโทรทัศน์มีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุดจากการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 ครั้ง/ชั่วโมง อันดับ 2 คือเรื่องภาพตัวแทน 1.33 ครั้ง/ชั่วโมง, ภาษา 0.25 ครั้ง/ชั่วโมง และเรื่องเพศ 0.13 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ

7. เมื่อเปรียบเทียบรายการละครช่วงหัวค่ำกับช่วงดึก พบว่า รายการละครช่วงหัวค่ำมีปริมาณเนื้อหาความรุนแรง ภาพตัวแทน และเพศ มากกว่าละครช่วงดึก โดยค่าเฉลี่ยความรุนแรงของรายการละครก่อนข่าวอยู่ที่ 3.97 ครั้ง/ชั่วโมง ขณะที่ค่าเฉลี่ยความรุนแรงของรายการละครหลังข่าวอยู่ที่ 2.52 ครั้ง/ชั่วโมง

โดยรายการละครก่อนข่าวมีค่าเฉลี่ยภาพตัวแทน เพศ ภาษาเท่ากับ 1.64, 0.15 และ 0.22 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ ขณะที่รายการละครหลังข่าวมีค่าเฉลี่ยภาพตัวแทน เพศ ภาษาที่ 0.99, 0.11 และ 0.28 ครั้ง/ชั่วโมง ตามลำดับ

9. ความรุนแรง (Violence) พบว่า ประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ความรุนแรงทางร่างกาย (2.18 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามด้วยความรุนแรงทางเพศ (0.39 ครั้ง/ชั่วโมง), ความรุนแรงทางจิตใจ (0.39 ครั้ง/ชั่วโมง), และความรุนแรงต่อวัตถุสิ่งของ (0.24 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามลำดับ

10. ภาพตัวแทน (Representation) พบว่า ประเภทของภาพตัวแทนที่ปรากฏในละครมากที่สุดคือ ภาพตัวแทนทางเพศ (0.57 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนทางชนชั้น (0.36 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนคนพิการ (0.15 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนอายุ (0.12 ครั้ง/ชั่วโมง), ภาพตัวแทนเชื้อชาติ (0.10 ครั้ง/ชั่วโมง) และภาพตัวแทนชาติพันธุ์ (0.08 ครั้ง/ชั่วโมง) ตามลำดับ

11. ภาษา (Language) พบว่า ภาษาประเภทหยาบคาย (0.15 ครั้ง/ชั่วโมง) ปรากฏในรายการละครมากกว่าภาษาส่อไปในทางเพศ (0.10 ครั้ง/ชั่วโมง)

12. เพศ (Sex) พบว่า รายการละครนำเสนอเนื้อหาความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมทางเพศ (0.12 ครั้ง/ชั่วโมง) มากกว่าการใช้มุขมกลิ้งที่ส่อไปในทางเพศ (0.01 ครั้ง/ชั่วโมง)

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

รายการละครครอบครองเวลามากกว่าครึ่งของครอบครัวโดยเฉพาะช่อง 7 และช่อง 3 ซึ่งมีส่วนแบ่งผู้ชมสูง เนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงวนเวียนอยู่ในประเด็นทางเพศ ความรัก ชิงรักหักสวาท แม้ว่าจะมีการนำเสนอที่แตกต่างกันไป

สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดในการละครคือประเด็นความรุนแรงและภาพตัวแทน ซึ่งความรุนแรงส่วนใหญ่มักเป็นความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ส่วนเรื่องการนำเสนอภาพตัวแทน การมีอคติ การเหยียด หรือความเข้าใจที่ผิดและไม่เหมาะสมนั้น พบมากในเรื่องเพศ โดยมีลักษณะเพศชายเหยียดเพศหญิงในเรื่องบทบาทหน้าที่และสถานภาพ และอีกประเด็นที่สำคัญคือการเหยียดเรื่องชนชั้นคนรวย/คนจนที่พบเกือบทุกเรื่องในละคร

แม้พบว่าปริมาณเนื้อหาความรุนแรงและภาพตัวแทนในการละครเฉลี่ยทั้งวันซึ่งมีค่าสูงแล้ว ประเด็นที่น่าห่วงใยกว่าคือ พบว่าปริมาณเนื้อหาความรุนแรง ภาพตัวแทนนั้น กลับพบสูงกว่าในการละครช่วงก่อนข่าวภาคค่ำ (16.00-20.00 น.) ซึ่งเน้นกลุ่มผู้ชมเป็นเด็กและเยาวชน ขณะที่รายการละครช่วงหลังข่าว (20.00-22.00 น.) ซึ่งเน้นกลุ่มผู้ชมเป็นผู้ใหญ่

ข้อสังเกตของประเด็นความรุนแรง

- ละครมากถึง 88 % (30 เรื่อง) มีเนื้อหาความรุนแรง
- ความรุนแรงในละครก่อนข่าว มีปริมาณสูงกว่าความรุนแรงในละครหลังข่าว
- ประเภทความรุนแรงที่น่าเสียดมากเป็นความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ และความรุนแรงทางเพศ
- ความรุนแรงทางร่างกายมักพบในละครเน้นเนื้อหาการต่อสู้ จินตนาการ ผจญภัย แก่นเรื่องธรรมชาติ อธรรม ขณะที่ความรุนแรงทางเพศและจิตใจมักพบในละครที่เน้นเนื้อหาภายในครอบครัว ความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงชาย
- ความรุนแรงทางเพศ พบใน 2 ลักษณะคือ
 1. ตั้งใจนำเสนอเพื่อให้ตระหนักและเข้าใจปัญหาความรุนแรงทางเพศในสังคมไทย เช่น ละครเรื่อง “ฟ้าระจ่างดาว” เน้นบอกเล่าเรื่องราวความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นกับเพศหญิง การค้าประเวณี การทุบตีภรรยา บทบาทหน้าที่ของเพศแม่ในครอบครัว การเป็นวัตถุทางเพศ
 2. เสนอความรุนแรงทางเพศเชิงตลกขบขัน เช่นละครเรื่อง “บางรักซอย 9” โดยการสร้างมุขตลกจากความแตกต่างทางบทบาท หน้าที่ สถานภาพระหว่างหญิง-ชาย, พ่อ-แม่ เพื่อนชาย-เพื่อนหญิง ให้มีลักษณะเป็นเรื่องล้อเล่น ขำขัน สนุกสนาน

ข้อสังเกตของประเด็นภาพตัวแทน

- เนื้อหาภาพตัวแทนทางเพศปรากฏในละครโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจาก ละครส่วนใหญ่มักดำเนินเรื่องโดยนำแรงขับเคลื่อนมาเป็นเหตุผลของการกระทำของตัวละคร ปรากฏสูงสุดในละครซิตคอมเรื่อง “บางรักซอย 9” มีลักษณะตลกย้ำภาพตายตัวของบทบาทหญิงชายในลักษณะตลก ขำขัน
- ภาพตัวแทนประเภทอื่นๆ ถูกนำเสนอในละครโทรทัศน์ไทยใน 2 ลักษณะ คือ

- นำเสนอให้ทุกเรื่องเป็นเรื่องซ้ำชั้น ไม่จริงจัง พบในภาพตัวแทนประเด็นเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ อายุ และเพศ
- นำเสนอในลักษณะสร้างความเข้าใจผิดต่อเรื่องต่างๆ แบบเดิม และซ้ำซาก โดยเฉพาะในประเด็น ภาพตัวแทนทางเพศ ชนชั้น ยังคงเป็นภาพตัวแทนหลักที่มีอยู่ในละครโทรทัศน์ไทยทุกเรื่อง ซึ่งสะท้อนระบบคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียม การเหยียด อคติ เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ ชนชั้นที่ยังคงมีอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่าภาพตัวแทนของคนพิการในละครไทยยังคงเป็นภาระสังคม คนที่น่ารังเกียจ

ข้อสังเกตของประเด็นเรื่องเพศ และภาษา

- เรื่องเพศ มักมีเนื้อหาความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่นการนอกใจ การมีชู้ การชิงรักหักสวาท โดยพบทั้งในละครก่อนข่าวและหลังข่าว
- ภาษา ภาษาหยาบคายผ่านการดูเดี้ยงแล้วจากทางสถานี แต่น่าสังเกตว่า การควบคุมจากทางสถานีมีความแตกต่างกัน คำบางคำบางสถานีดูเดี้ยง แต่อีกสถานีไม่ถูกดูเดี้ยง แต่มักพบภาษาส่อไปในทางลามกเป็นส่วนใหญ่ ในลักษณะสองแง่สองง่าม